

Библиотека "СРБОЉУБ МИТИЋ"

О СРК 821.163.4
АНТОЛОГИЈА Dubrovačke

Мало Црниће

000035232

COBISS 0

15 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 15

АНТОЛОГИЈА
ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

ПРИРЕДИО
МИЛАН РЕШЕТАР

M
M
M
M
M
M
ПРАВИЛА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

1. У намери да потпомогне правилније ширење одабраних дела из лепе књижевности и из оште корисне поуке и тако да ствара књижницу за све редове народа, оснива се друштво, које ће се звати: „Српска Књижевна Задруга“ са седиштем у Београду.

2. „Српска Књижевна Задруга“ стараће се: да критички приређује издања старијих и новијих књижевника српских; да издаје одабранија дела из сувремене лепе и оште корисне књижевности; да предњачи избором у превођењу и позајмици из словенских, иностраних и класичних књижевности; да у оште припомогне ширем развију народне књижевности, олакшавајући издавање и ширење књига свима средствима, која јој буду на расположењу.

3. „Српска Књижевна Задруга“ вршиће свој задатак издајући сваке године по једно коло књига према својим средствима. Једно годишње коло ипак не може обухватити мање од шест књига ни мање од шесет штампаних табака.

4. Друштвена су средства: улози чланова оснивача и улагача, добит од проданих књига, поклони и завештања, на то одређени, и камата од сталног капитала. Али се од свега овога, одређеног з. годишњи трошак, одбија 5% и прилаже сталном капиталу.

5. Стални друштвени капитал чине: улози чланова добротвора и по-клони и завештања, на то одређени.

6. „Задруга“ ће примати и нарочита завештања, намењена на издање дела појединог српског књижевника или на издавање какве засебне прсте корисних књига, које у њен задатак спадају.

7. Према томе: друштвена су издања *редовна* и *засебна*. Редовна су издања, која се чине по чл. 3, а засебна по члану 6.

8. „Задруга“ има чланове: *добротворе*, који плаћају најмање сто педесет динара једном за свагда, или седамдесет и пет форината; *осниваче*, који плаћају десет динара на годину, или пет форината; *улагаче*, који дају годишњи улог од шест динара, или три форинта.

9. Чланови добротвори и они, који су петнаест година редовно били чланови оснивачи, добијају друштвену посљу, и њихова ће се имена објављивати на друштвеним издањима.

10. Сви чланови добијају сва редовна друштвена издања. Чланови, који дају годишњи улог, не могу добити књиге, за ту годину издане, око коју обавезу не испуне до дана, који ће управа одређивати.

11. У управу може бити избран члан добротвор или оснивач. Управу састављају: председник, потпредседник, тајник, књижничар, благајник и пет одборника.

12. Управа се дели на два одсека: *књижевни* и *економни*. У одсек књижевни долазе: председник, тајник, књижничар и два одборника, а у одсек економни: потпредседник, благајник и три одборника.

13. Знатнија се питања расправљају у седници целокупне управе.

14. Сваке друге године иступа из управе коцком трећина чланова, а њихова се места попуњују скупштинским избором. Тајник је стални члан управе, који не иступа по овим одредбама.

15. Свако, у течају изборне периде, упражњено место у управи попуњује сама управа.

16. Управа бира у народу друштвене поверенике, преко којих стоји у вези са члановима, шаље књиге, прима улоге итд. Повереници не плаћају никакав улог, а добијају сва редовна друштвена издања и 2% од новца, који прикупе, у име трошкова превиске. Веће издатке управа посебно накнадује. Имена се повереника објављују преко новина и на друштвеним издањима.

17. Управа може појединачне поверенике, који се буду за дуже време живље заузимали за „Задругу“, предложити годишњој скупштини за одликовање осбитим признањем или избором за чланове добротворе (без обвезе у чл. 8).

18. Управа одлучује о престанку права и дужности појединачних повереника.

19. Скупштина се „Српске Књижевне Задруге“ састаје редовно сваке године о Ђурђеву дне. На скупштину долазе и одлучују чланови доброволари и оснивачи. Управа је дужна објавити сазив скупштине двадесет дана раније.

20. На скупштини се врше ови послови: управа подноси извештај о свом књижевном раду и имовном друштвеном стању за минулу годину заједно са извештајем раније изабраних прегледача; бирају се два члана за преглед друштвених рачуна у текућој години; попуњује се управа; бирају се на предлог управе друштвени повереници за чланове добротворе; одлучују се о изменама ових правила на предлог управе или педесет чланова добротвора и оснивача; одлучују се о поднесеним предлогима.

21. Предлози за скупштину редовно се подносе управи тридесет дана пре скупштине, и управа их на дневни ред ставља. Преко овог правила на свакој скупштини учињени предлози примиње се на претрес само онда, ако тако одлучи две трећине присутних чланова. Предлози за промену правила објављују се у дневном реду у целини.

22. Друштвена је рачунска година од првог јануара до тридесет првог децембра. Управа ће прописати за свој рад пословник и одредити повољне дужности својим члановима, одборима и друштвеним повереницима, а тако исто и сталиу или привремену годишњу награду тајнику.

23. Ако би се „Српска Књижевна Задруга“ растурила, њено се имање поверило на чување Српској Краљевској Академији, а она ће бити дужна предати га оном друштву, које буде радило на задатку, на коме је „Српска Књижевна Задруга“ радила.

COBISS

15 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 15

АНТОЛОГИЈА
ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

ПРИРЕДИО
МИЛАН РЕШЕТАР

У БИОГРАДУ

ШТАМПАНО У ДРЖ. ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1894

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА

Предговор	стр. V.
Преглед развитка дубровачке лирике	« VII.
О језику и метру старијих дубров. пјесника	« —

I. Пјесме љубавне:

Бунић Џ.: Посвета	стр. 5
Менчетић Љ. : Од тебе далеко још се више мучим	« 6
Блажена ти и сва твоја лепота	« 7
Држин Џ.: Залудње муке	« 8
Дјевојчини вијенац	« 9
Дјевојка и славуји	« 10
Дјевојка се са сунцем бори	« 12
На лову	« 14
Бунић М.: Љубовник и вила (по Хорапу)	« 15
Макибрадић М.: Љубави, освети ме	« 17
Ранчић Д.: Каже заптво је жестока његова госпођа	« 19
Ужези, љубави, њено срце	« 20
Не броји целове	« 22
Хвали ти, бистра вodo	« 23
Нема мјеста двострукости	« 25
Дај ми да се напијем	« 26
Пјевајући туге бројим	« 27
Каже заптво у љубави смртно мре	« 28
Ин поћу немам мира	« 29
Онет ћеш к мени	« 30
Пјесан од кола	« 31
Пјесан од кола	« 32
Багарин Д.: Неће да ми се смили	« 33
Гундулов Џ.: Љубовник срамежљив	« 37
Бунић Џ.: Дјевојка и ружа	« 48
Срце од срца не дијели	« 49
Пјамени поглед а ледене прси	« 50
Њене су руке слатке узе	« 51
Ко је ружа?	« 52
Приче очи	« 53
Уживавј док можеш	« 55

Бунић Џ.: Љубавно помирење	стр. 57
Чија ћеш бити?	а 59
Твоја ме коса зароби	а 61
Стан љубави	а 63
Ти дан доводиш	а 64
Дај да пијем	а 65
Њена уста	а 66
Борђић И.: Згода љувена	а 67
Раклици која је сумњила бит љубјена	а 70
Љубица срамежљива	а 72
Љувено уживање	а 74
Тужба љувена	а 77
Зорки увријеђеној	а 79
Вјернос у љубави	а 83
Срце изгубљено	а 86
Попијевка	а 88
 II. Пјесме шаљиве и уједљиве:	
Држић Џ.: О динару	стр. 93
Рањић А.: Једному завиднику	а 94
Једному ки ништо не учини а туђе све хули	а 95
Старац и младац	а 96
Борђић И.: Смијешан разговор	а 98
Супроћ ненавиднику	а 103
Димитровић Н.: Николи Нале	а 105
Ветранић М.: Ланци Аламани	а 111
Нањешковић Н.: Сужњи	а 115
Чубрановић А.: Јеђупка	а 120
Борђић Ст.: Дервиш	а 144
 III. Пјесме побожне и моралне:	
Менчетић Ш.: О Исусу	стр. 157
Ветранић М.: Пјесаница против охолости	а 158
Пјесаница штурку	а 160
Димитровић Н.: Из «причица»	а 165
Рајићић Д.: Једному скупу чловику	а 168
Није се узлати у жену	а 169
Женска нарав	а 170
Гундулић Џ.: Псалам VI	а 171
Бунић Џ.: Људски живот	а 173
Борђић И.: Псалам CXIX	а 174
Рјечник	а 177

ПРЕДГОВОР

Многи ће се можда чудити што се задругина управа сканила да изда ову антологију старе дубровачке лирике: које једва задовољавају наши садашњи пјесници како ће се задовољити старијем Дубровчанима који садржином и обликом за њима заостају а једнијем и другијем толико су нам од њих даљи? Али се ова антологија не износи пред свијет за то, да старе наше пјеснике мјеримо о нове, а још мање за то, да би се ми за њима поводили; њој је једна задаћа, да учини приступачнијим један дио наше књижевне стварије, који је нарочито у источнијем крајевима слабо познат.

У ову књигу узимата је само лирика, да би се једном књигом дала потпуна слика барем једне чести дубровачке поезије. Да би се то постигло, ја сам изабрао најљепше и најхарактеристичније пјесме из разнијех грана лирике и разнијех вијекова, а нијесам марио да буду заступани *сви* облици дубровачкијех пјесама, јер мислим да овако мала антологија не смје бити избор *свега* већ само најважнијега што има. Величина књиге није нити дала да се узму у целини Гундулићеве *Сузе сина разметнога*, а сакатити их нијесам хтио: вада да ће се други пут моћи изнјети цијела пјесма.

Текст је редовно узимат из издања југославенске академије с некојим исправцима који се не могу овде правдати. У уводу је у кратко казано што треба знати о развитку дубровачке лирике и о дубровачком дијалекту: нарочито ово друго треба да пажљиво прочита ко није дослије читao старијех дубровачкијех пјесника, јер ће иначе сваки час запињати при читању самијех пјесама. У напоменама редовно

сам тумачио само оно што је потеже читаоцу који
није вјешт говору и слогу старијех пјесника дубро-
вачкијех; број, који се уз многу напомену налази у
заградама, каже под којим је бројем у чланчићу о-
дијалекту говорено о оној језичној особини. У рјеч-
ник су узете све ријечи које се више не говоре или
се не говоре изван Приморја а које се понављају више
пута у антологији, док су ријечи, које се само једном
налазе, нарочито туђинке, одмах претумачене у на-
поменама.

У Бечу, 8 октобра 1894.

Милан Решетар

ПРЕГЛЕД РАЗВИТКА ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

Дубровник има у историји нашега народнога
живота уопће а нарочито у историји литературе са-
свим одвојен положај. Изникавши као неко острво,
на које се спасе нешто романског елемента што над-
живје словенску поплаву, Дубровник се није никда
сасвим изједначио са својом српском околицом: поли-
тичкој самосталности дugo помагаше и етнографска
одвојеност, а када се стари романски град нешто
присељавањем Срба са стране а нешто посрбљавањем
домородца мало по мало, барем у погледу језика,
претвори у српски град, Дубровчани опет сачуваше
своју индивидуалност; говораху српски али се не
осјећаху Србима, јер њима српско бијаше у првом
реду оно што припада српској држави, док Дубров-
ник никада не бијаше у њенијем границама. Али ни-
јесу само политичке границе дијелиле Дубровчане од
осталијех Срба: врло је јака преграда била и вјера
и уопће културни правац. Док је на име ново осно-
вана држава Немањића одлучно пригрлила право-
славну вјеру те се готово у свему поводила за Визан-
тијом, Дубровник не прекиде старијех веза што су
га у погледу вјере и друштвенога живота везале за
запад — за Рим и Италију. То су узроци с којих је
Дубровник, премда се говором посрбно, опет остао
усред српских земаља као неко песрпско мјесто,
које је својим властитијем животом живјело. Ово треба
имати на уму кад се хоће да одреди положај што га
дубровачка књижевност има у историји наше лите-
ратуре; излази наиме да дубровачка књижевност
нема никакве свезе са старом нашом литературом

XII—XV вијека, па опет и да наша новија литература XVIII и XIX вијека својим заметом нема никаква посла с дубровачком књижевношћу XV—XVIII вијека. Ове три периода наше литературе хисторије иду само временом једна за другом а иначе свака стоји за се: стари дубровачки пјесници нијесу ни знали за св. Саву као писца ни за Доментијана, а Доситеј и Вук једва ако су чуди за име Гундулићево кад отпочеше свој рад. Гледајући dakле с овога становишта на дубровачку књижевност или на коју њену грану не треба нам се ни за што освртати на нашу стару Ћириловску литературу, јер она нити је дала повода да се покрене књижевни рад у Дубровнику, нити је доцније имала каква утјецаја на њу. Образованост и љубав за књигу дође наиме у Дубровник не с истока већ са прекоморског запада.

Као у свим крајевима у средњем вијеку тако и у Дубровнику образовање бијаше у најстарије доба на врло ниском степену: осим свећеника и опћинских писара ваља да је мало ко умно читати и писати. Али се набрзо и унутрашње и спољашње прилике у том погледу сасвим промијенише: Дубровчани будући збијени на врло малом простору између брда и мора искаше да себи теку ужитак изван својих ускијех граница. А како су имали врло згодан положај на међи српскијех крајева, који су и имали сирове материје да извозе и којешта требали да увозе, а опет морем били у свези с напреднијим западом, то они наскоро посташе посредницима великог дијела трговине, што је ишла међу тијем крајевима и западом. Трговачкому се раду придружи и индустријски: у Дубровнику се подигоше свакојаке фабрике, па те производе своје домаће индустрије Дубровчани разносише по цијелом Балкану („дубровачке браве“!). Када се пак године 1358 Дубровник оте испод млечке власти, под којом је био од почетка XII вијека и која је доста сметала његову трговачкому развијку, јер Млечићи нијесу пуштали да њихови поданици с њима обиљно конкуришу, тада се и с морске стране Дубровнику отвори још шире и слободније поље за

његову трговину. И тако мало уточиште бјегунаца из порушенијех градова постаде богатијем трговачкијем и индустријскијем средиштем.

Ово материјално благостање, које бијаше посљедицом географскога и политичкога положаја града Дубровника, донесе опет за собом да су се Дубровчани одслије радо поводили за питомијим и углађенијим живљењем сусједне им Италије, с којом су од старине били у непрекинутој свези. И у тому погледу XIV вијек каже неки прелом: нова талијанска литература и наука, која је с Дантом одскочила тако високо, захвати и Дубровник. У почетку тај је утјеџај био врло скроман: зват је само по који учитељ. Али доскора млади су Дубровчани ишли сами у Италију на науке, а у XV вијеку налазимо већ цијелу чету научника и књижевника Дубровчана. Него вас тај научни и књижевни рад није био на српском већ на латинском језику, јер су се у то доба у цијелој Европи научне ствари писале само латински а у књижевности латински је језик имао још увијек прво мјесто.

Српски се у Дубровнику поче писати тек при крају XV вијека. Сва је прилика да је то покренуто споља и да је почело с црковнијем стварима (пјесмама, еванђељима), које су доношene у Дубровник из Далмације, где је служба божија на старом словенском језику, која је тамо била у обичају од краја IX вијека, без сумње помогла те је народни језик ушао од чести и у латинске цркве. У сјеверној Далмацији, — која је с Италијом била у истијем одношавајима у којима бијаше и Дубровник, и где се у XV вијеку такође разви знатан научан и књижеван рад на латинском језику, — рођен је и књижевник за којега се с правом узима да је између приморскијех пјесника први увео народни језик у књижевност. То је Сиљењанин Марко Марулић (1450—1524) који осим научнијех и побожнијех дјела на латинском и талијанском језику написа такође и многе побожне и моралне пјесме на дјели повеће епске пјесме (*Јудиту* и *Сузану*) на народном језику.

Марулић нађе одмах наследоватеља и у Спљету и у другијем приморскијем градовима. У Дубровнику му се одаваше два млада човјека, *Шишко* (Сигизмундо) *Менчетић* *Влаховић* и *Поре* (Борђе) *Држић*, о којима само то знамо да су живјели у другој половини XV вијека и у почетку XVI-ога и да су били присни пријатељи. У поезији само се малијем дијелом својих пјесама поводише за побожнијем смјером Марулићевијем: иначе обојица су одлучни имитатори талијанске љубавне поезије Петrarкине школе. Него они далеко заосташе за талијанском пјесничеством: нема наиме у њих ни правога пјесничкога осјећања а нити лакоће и елеганције облика, којом су барем Талијанци умјели да често прикрију недостатак осјећања. Све њихове пјесме (а има их неколико стотина) могу се свести на неколико мотиве, који се једнако понављају те до зла бoga досађују читаоцу, јер уз празнину мисли успоредо иде неспретност форме. Стога много вишу цијену него ли све стотине њиховијех љубавнијех и побожнијех пјесама имају оне неколико пјесме, које су од њих (по свој прилици од Држића) испјеване на народну (исп. стр. 9—14). То управ и нијесу њихове пјесме, већ праве народне пјесме, које су они тобоже исправили сведавши их на стихове са сліком, да би их тако примакли умјетној поезији. Ове пјесме испјеване на народну имају за нас још и ту велику вриједност, што су то *најстарије* наше народне пјесме које су записиване и ако су при тому донекле мијењане. — Држић, који је уопће бољи од својега друга, оставио нам је и најстарију дубровачку уједљиву пјесму: њом баш немило шиба жене (в. стр. 93).

Иза ова прва два пјесника дубровачка се лирика у главноме кретала опијем смјером, којим су најприје Менчетић и Држић ударили. Изникавши као имитација талијанске поезије она и надаље није готово никнта марила за народну пјесму, тако да је до краја остало на вој тај туђи печат, који се доцније још више истиче свакојакијем пријеводима с талијанскога. И у ногоду садржине ишло се истијем путем: љубавне

пјесме пјевао је готово сваки дубровачки пјесник, тако да је то количином најглавнија чест и дубровачке лирике и цијеле дубровачке поезије. Али у безброју пјесника, који иза Менчетића и Држића пјеваха за преко три вијека свакојаке љубавне пјесме, мало се који налази у којега има онога, чега се од таквога пјесника баш најприје и највише иште — наиме правога осјећања! Један се од другога готово само именом разликују; иначе сваки од њих једнако и на исти начин каже, како је његова драга најљепша и најилемитија жена на свијету, како га њена љубав до неба диже а њен немар и невјера грозно унесрећује итд. итд. — све саме ријечи, које читалац исто тако хладно чита као што их пјесник без заноса писа. — Успоредо с љубавнијем пјесмама, бавио се редовно сваки пјесник и око побожнијех и моралнијех. Да боме то се пајвише чинило у зрелијим годинама, када су пјесници хтјели да плаштем побожности прикрију младеначке гријехе! па стога и у тој грани дубровачке лирике има у мало којега пјесника истинитога осјећања. — Нова је грана лирике, која се иза Менчетића и Држића у Дубровнику живо гојила, шаљива и уједљива пјесма, па како су Дубровчани имали природни дар за шалу и сатиру, то је једина страна литературе у којој су они подоста оригинални. Међу шаљивијем пјесмама истичу се композицијом и хумором „пјесме од машкарате“. Њих су о месојеђама или појединци под маском говорили у друштвима (така је нпр. и *Јеђука*) или су их цијеле дружине пјевале по грачијем улицама и веселијем састањцима (у ову другу врсту иду нпр. *Ланић Аламани* и *Сужњи*); код овијех задњих пјесама један је само пјевао текст пјесме а остала је дружина понављала рефрен. И оваја је врста пјесме дошла у Дубровник из Италије, где су се, нарочито у Фиоренци, врло радо пјевале, па у њима има, као и у талијанском, којешта што се ланданаас не би смјело ни полако говорити пред појединцијем друштвом а камо ли у све гласе пјевати! Али по ондашњем схваћању то је било сасвим другачије: такове су пјесме врло радо слушали и најфи-

нија господа, мушки и женски. Уопће Дубровчани су јако вољели крупну шалу па су је радо сипали из својих шаљивијех пјесама а нарочито из такијех пјесама које су наперене против неке одређене личности. — Врло су обичне биле у Дубровнику и пригодне пјесме које су пјесници сачињали поводом свакојакијех веселијех и жалоснијех догађаја својих пријатеља. То је без сумње најслабија страна дубровачке лирике — пусто поље на којем царује празна фраза! Често су таке пригодне пјесме састављане у облику писама — „посланица“ како су их стари Дубровчани звали.

Млађи врсник првијех двају пјесника био је *Никола Ветранић* (1482—1576), који млад пође у калуђере* и тада се прозва Мавром. Већи дио живота проведе као пустиник на пустом острвићу код Дубровника, где је имао довољно доколице да уз четири драме и једну повећу (недовршену) епску пјесму испјева врло много помањих, понајвише лирскијех пјесама. Ветранић је имао дара за поезију, нарочито је фино схваћао природу: у његову самовању очи му увијек бијаху у њу упрте. Али како му је писање пјесама била једина забава и једини посао, то је готово сваку пјесму изводио без kraja и konца; примјера ради да споменем његову *пјесму врху оченаша* у којој је оченаш преточно у 466 стихова по 12 слогова сваки! Осим дужином својих пјесама Ветранић се међу свим дубровачким пјесницима истиче и неким реалистичијем тоном, који каткад (нпр. у *Ремети* где описује своје живљење на пустом острву) прелази у тривијалност. — Како је већ из младијех година био свећеник, тако од њега нема никаквијех љубавнијех пјесама: његове су лирске пјесме побожне и моралне, али онепт гледао је и што изван њега и изван Дубровника бива те се у двије три пјесме дотакао и напредовања Турака, које он наравски узимље као казан божју за гријехе кришћанскијех народа. Прево-

* У Дубровнику су се звали калуђерима фратри бенедектинци.

дио је — онако на широко како је мало прије казано — и неколико псалама. Од Ветранића имамо и нешто шаљивијех пјесама, пјесама од машкарате, за које се очито види да су постале према сличнијем талијанскомјем, само што побожни калуђер није у њима прекорачио граница пристојне шале.

У колу млађих другова и наследоватеља Ветранићевијех најприје се истиче *Андреја Чубрановић*, за којега само то знамо, да је био златар и да је године 1527 саставио своју *Јеђупку*.* За ту се његову пјесму прича да ју је он у покладно вријеме изговорио преобучен као Циганка (Цигани се у Дубровнику зваху Јеђупци) пред неколико госпођа, међу којим је била и једна коју је он волио. То је она шеста госпођа, којој Јеђупка открива љубав момка што за њом гине те је моли да се нањ смилује (в. стр. 120—143). Толико је оригинална пјесникова мисао, којом он — прости грађанин — умје да искаже своју љубав охолој владици,** толико је собом звиједна сама пјесма: нарочито су пуне угодне шале првијех пет пјесама, којим Јеђупка прориче срећу и мудро свјетује пет госпођа из друштва, док је пјесма шестој госпођи већ по калуну обичнијех љубавнијех пјесама. Свакако Јеђупка је један од најоригиналнијех производа дубровачке поезије, а стари је Дубровчани толико цијенише, да за њом постадоше још неколике такове *Јеђупке* и налике јој пјесме а и најбољи познији пјесници радо узимаше у своје пјесме по који стих из ње.

Никола Налешковић († 1587) и *Марин Држик* († око 1580) били су слаби лиричари; од првога још су најбоље неколике пјесме од машкарате, од којих су неке запапрене баш крупном шалом. Обојица су напротив добро познати као писци веселијех комедија из тадашњега дубровачкога живота, које су без сумње нај-

* По некијем језичкијем особинама Јеђупке и по имениу Чубран (лат. *Cyprianus*), које не бијаше у обичају у Дубровнику већ у сјевернијем приморскијем крајевима, могло би бити да сам Чубрановић или му отац не бијаше Дубровчанин.

** У Дубровнику се свака племићка зове владика.

љеше и најоригиналније што има у дубровачкој драматици. — Вјешт трговац или слаб пјесник био је и *Никола Димитровић* (око 1510—1553); њега је опет вриједно спомињати с његове шаљиве посланице, коју из Александрије у Египту писа пријатељу и рођаку Налешковићу живо описујући тамошњи свијет и начин живљења (в. стр. 105—110). Још већу цијену имају његове моралне „причице“, јер међу њима има и та-ковијех, које су с малом промјеном у облику праве народне пословиће што се још данданас говоре (в. стр. 165—167).

Динко Рањина (1536—1607) уноси у дубровачку поезију имитацију старијих пјесника латинских и грчких, која је у XVI вијеку била преотела мах у Италији, где је и Рањина дugo живио. Он је доста ситнијих пјесама и преводио из класичких литература те се уопће за њима поводио, тако да се подоста удаљио од Менчетића и Држића, тијех слабијих имитатора Петrarкине школе, па док су ова двојица (и њихови наслједоватељи) непјесници који се играју стихова, Рањина је прави пјесник који не саставља своје пјесме из ријечи већ их из срца изводи. Жалити је само што је Рањина од старијих пјесника прихватио њихов неспретни стих, с чега облик његовијех пјесама доста често храмље. Ваља да је од Менчетића и Држића и то прихватио, што се донекле обазире на народну поезију, те и од њега имамо неколике пјесме које су садржином и дикцијом чисто народне (исп. стр. 31, 32). Велика је штета што пјесник такоjakог и финог осјећања није ишао даље тијем путем — али колико се у Европи у XVI вијеку марило за народну поезију? — Нови класички смјер Рањини не прође без приговора са стране литерарнијех консервативаца, којим Менчетић и Држић бијаху не-надмашни узори, него им Рањина не оста дужан одговора (в. стр. 95). И иначе је Рањина умио да наоштри своје перо шибајући своје личне непријатеље или опељуцке мане (исп. стр. 94—96). Оставио је и доста побожнијех и поучнијех пјесама.

Много је слабији од Рањине био имењак му *Динко Златарић* (1556—1607), који као пјесник више спада драматици него ли лирици, на којем је пољу заступан само малијем бројем понајвише пригоднијех пјесама. — Рањини је достојан замјеник тек *Циво* (Јован) *Гундулић* (1588—1638). Пјесничком снагом, финоћом осјећања, племенитошћу мисли, елеганцијом дикције и љепотом језика он без сумње наткриљује све остаде пјеснике дубровачке, али опет и њему доста смета вријеме у које је живио. Крајем XVI вијека наиме преотимље у Италији мах онај покварени укус у литератури, с којега је XVII вијек у историји талијанске литературе изашао на тако рђав глас (*seicento*). Имитовање старе класичке поезије попушта а на његово мјесто ступа наслједовање тадашње надуте шпањолске књижевности: пред обликом садржина губи сваку вриједност; не ишту се више тошли осјећаји ни лијепе мисли, већ се иде само за тиме да се пјесме тобоже ките свакојакијем необичнијем метафорама, чуднијем упоређењима, претјеранијем изражажима, играма у ријечима. Тому неприродному укусу није се могао отети ни Гундулић, јер су и њему Талијанци били мајстори и узори, па се и у његовијем пјесмама налази доста и превише тога пелијепога кићења, које је углед Гундулићев у дубровачкој литератури сачувава и онда када је у Италији тако писање пјесама замјењено природнијим и трјезнијим.

Својим пјесничкијем радом Гундулић је драматски и епски пјесник: у млађим годинама писа драме митолошког и романтичког садржаја а у зрелијим главни му је посао био његов *Осман*. Али душом Гундулић није ни драматски ни епски пјесник већ лирски, тако да је и у његовијем драмама и у *Осману* лирски елеменат много јачи него ли смије бити. Па опет поред тога што је тако одлучно нагињао лирици, он се њом слабо бавио; него може бити да се којешта и изгубило, јер и од његовијех драма, које он сам изријеком спомиње, неке од чести а неке сасвим пропадоше. Између лирскијех пјесама Гундулићевијех да споменемо прије свега *Љубовника срамежљива*, пре-

ведену, управ прерађену пјесму Талијанаца Циролама Прети, који бијаше један од коловођа горе споменутог новога смјера у талијанској поезији. Пјесми је предметом разговор љубавника с писмом што га шаље драгој, којој не смије да каже своју љубав, а за нас је важна, јер се из ње лијепо види, за каквијем се начином поезије поведе Гундулић. Осим *Љубовника срамежљива* Гундулић још преведе седам Давидовијех псалама под именом *Пјесни покорне*; оба су пријевода сасвим слободна, као што су уопће Дубровчани преводили: по једна је главна мисао оригиналa узимата за једну строфу, па је преводилац од својега додавао што је недостајало да се напуни строфа. Обично ти преводиочеви додаци нијесу него излишни баласт, којим су пријеводи само много дужи али никако јеши од својих изворника. — У лирске пјесме Гундулићеве мора се свакако узети и повећа пјесма *Сузе сина разметнога*: спољашњи јој је оквир доиста епски, али јој је садржина чисто лирска. Предметом јој је позната еванђелска прича о расипном („блудном“) сину, али објективно причање обухвата само мали дио пјесме; иначе она састоји из три лирска пјевања — три „плача“, како их сам Гундулић назва: у првому расипни син — а њега је пјесник узео као представника цијelog човјечанства — исповиједа своје гријехе, у другоме признаје колико су тешки, а у трећему се за њих каје и штите да му се просте. Нарочито у трећем плачу ишчезава пјесничка фигура: није више расипни син који оцу говори, — ту је већ сам пјесник који с правијем очу говори, — чувством понижења и кајања плаче своје гријехе у страху гледа на великога суца. — Ни једна друга пјесма није Гундулићу тако из срца истекла као што је ова, те прави Гундулић није пјесник *Љубовника срамежљива* ни *Дубравке* а нити пјесник *Османа*, — прави је Гундулић пјесник *Сузе сина разметнога*: оне су плод његова срца док су *Осман* и драме плод његове фантазије. У побожној лирици дубровачкој нема наравски ништа што би се могло с њима испоредити.

Прави је контраст Гундулићу његов пешто млађи врсник и имењак Пиво Бунић Вучићевић († 1658).

Њих се двојица разликују и садржином и пјесничким обликом: док је Гундулић — својим пјесничким радом — понајвише драматски и епски пјесник, Бунић је само лиричар; док се Гундулић доста поводи за новијем покваренијем талијанском смјером, Бунић још увијек иде за старом класичком поезијом, тако да је он ближи Рањини него ли Гундулићу. Он је у томе паче успио још боље од Рањине, јер је још више од њега умio да себи присвоји лакоћу и природност класичкијех лирских пјесника. У самој лирици Бунић је прије свега љубавни пјесник, којему је пред очима, више него ли апстрактна *љубав*, конкретна *жсна*. Уопће он је умio и хтио да ужива сласти живота, па је то чисто и бистро говорио у својим пјесмама: он је међу дубровачким пјесницима фин реалиста. Писао је дабоме и побожнијех и моралнијех пјесама, али те су већ слабије: писао их је без сумње преко воље, само да угоди тадашњој моди која је искала да сваки пјесник саставља и такијех пјесама.

Много се више поводио за Гундулићем *Доно* (Јуније) *Палмотић* (1606—1657) у својим драмама и у својој епској пјесми *Кристијада* (живот Исусов преведен с латинскога), премда га ни из далека не достиже ни пјесничком снагом ни богаством мисли. Од њега су нам сачуване само неколике лирске пјесме, међу којима је и *Гомнаџа*, погана сатира против једног његова личног непријатеља, у којој је у преко 600 стихова скручио све шторажљућен а вјешт пјесник може казати несрећнику који га је увриједио.

Из Гундулићева је времена, а по свој прилици од *Стијеаа Ђорђића Пимана*, пјесма *Дервиш*. У погледу концепције Дервиш је имитација Чудранoviћеве Јеђупке, јер се под дервишем као и под Јеђупком скрива пјесник који изјављује своју љубав; али је опет Дервиш сасвим друговачије изведен: док се Јеђупка једва некако скрећује да срдачнијем ријечима изјави тужну љубав својега штићеника, Дервиш сам правде исказује своју смијешно озбиљну љубав. И дикција је сасвим друговачија: Јеђупка говори финијем и изабранијем тоном образованог чељадета — дервиш на про-

тив говори једноставнијем ријечима човјека из простог народа. Дервиша још народнијим и пластичнијим чине и многе турске ријечи.

Задњи дубровачки лиричар и уопће задњи дубровачки пјесник, којега је вриједно спомињати, јесте *Игњат Ђорђић*. Роди се године 1675 и на крсту доби име Никола; у 22-ој години живота пође у исусовце, а доцније пријеђе у калуђере и тада се прозва Игњатом. Поред озбиљнијих наука, којим се нарочито као монах радо и успјешно бавио (хисторијом, старинама, литературом), био је и врло плодан пјесник. Већ у младим годинама писа којекакве љубавне и шаљиве пјесме, које превију бујном фантазијом и пеџкавијем хумором, а лакоћом и елеганцијом стиха не заостају ипиништо за Гундулићем или Бунићем. Него Ђорђић није озбиљно схваћао љубав, те и у љубавне пјесме врло радо уплиће шалу и иронију. Па опет тај обијесни пјесник љубави и шале већ је и у младости пјевао побожне и моралне пјесме а и преводио их с латинскога и талијанскога. Чим пак ступи у исусовце, наста дабоме сасвим друга периода његова пјесничког рада. Ђорђић паче хотијаше да уништи своје младеначке пјесме те их спали, како он вели, „ко ствар залиху и мале сцијене“, али се оне опет сачуваше те их је под старост сам Ђорђић исправљао и попуњао још некијем побожнијем пјесмама.

Плод ове друге периоде Ђорђићева пјесничкога рада јесу *Уздаси Мандалијене покорнице* и *Салтијер словински*. Уздаси приказују по светом писму гријех, па кајање и покору св. Магдалине, али као што Гундулић учини кс 1 својих *Суза сина разметнога*, тако је и овдје еванђелска прича само оквир, у који је Ђорђић збио не само кајање и туговање светице покорнице, већ и своје субјективне мисли о гријеху, о таштини љубави и љепоте, о божанству, о љубави и милости божјој. Он је без сумње хтио баш да се такми а Гундулићевијем *Сузама*, него је у тому слабо успио: пјесма му је доиста нарасла на осам дугијех пјевања, сали већа половица није пјесничко осјећање већ теолошко мудровање. — *Салтијер* (=псалтир) словински

је пријевод цијелога псалтира с јеврејскога оригинала. Пријевод је наравски сасвим слободан, али опет озбиљном, од чести баш величанственом дикцијом лијепо пристаје уз изворник. — Како је Ђорђић од младости био наклон на шалу, тако се и у зрелије доба поред озбиљнијех пјесама није ње сасвим оканио; из тога је временена његова шаљива пјесма *Сузе Марункове*. То је имитација *Дервиша*: и у њој заљубљен момак Марунко жалосно јадикује што га драга неће, иште да је примами приказујући јој све што има и што би за њу учинио, па напокон пријети јој да ће јој се осветити ако му се оглуши. Као што је пак старији Ђорђић искао да повећа комичност пјесме приказујући заљубљена дервиша и његов напола турски говор, тако и наш Ђорђић изабра за своју пјесму *Мљећанина** и његов говор пун свакојакијех нагрђенијех и необичнијех ријечи.

За Ђорђића је већ често пута казано да је у дубровачкој литератури као задњи пламен којим засјаје свијећа прије него угасне. То нијесу празне ријечи већ пука истине; све што је иза њега рађено, то је слабо прежвакање и имитовање старијих пјесника — дубровачка литература пропада као што је уопће и стари Дубровник, нешто са спољашњих неприлика а нешто с унутрашњих размирица, политички и економски пропадао док се у почетку нашега вијека сасвим угасио. Нови књижевни покрет нашега вијека пробудио је ода на успаваног старца али му није могао улити нова живота — Дубровник се истрошио! он је учинио своју у историји нашега народа те пушта да млађа браћа настављају његов рада, он

... сједи накрај мора
и валове броји низ пучину,
како старац на камен сједећи
што набраје своје бројанице.

* Мјет је острво код Дубровника; Мљећанима се Дубровчани још данданас радо ругају.

О ЈЕЗИКУ И МЕТРУ СТАРИЈЕХ ДУБРОВАЧКИЈЕХ ПЈЕСНИКА

Језик у старијех дубровачкијех пјесника доста се разликује од данашњега српскога књижевнога језика: с једне стране наиме има у њих много облика и ријечи а и гласовнијех и синтактичким појавама, којих је у старије вријеме више или мање било у свим српским крајевима па су позније замијењени новијим, а с друге стране налази се у њих и подоста такијех особина, којима су се дубровачки или уопће приморски говори разликовали од загорскијех.

1. Између гласовнијех појава највише удара у очи што у пјесника XV и XVI вијека врло се често, код некијех паче већим дијелом, налазе икавски облици поред јекавскијех нпр. *вриме*, *лип*, *вира* поред *вријеме*, *лијеп*, *вјера*. Тако су пјесници по свој прилици само *писали*, поводећи се у тому за икавскијем писцима *далматинскијем*, а нијесу тако и *говорили*, јер што год је у то исто доба писано у Дубровнику прозом (и од самијех пјесника!) готово је чисто јекавски, а тако су писане и дубровачке повеље из XIV и XV вијека. С Гундулићем ушао је јекавски говор и у дубровачку поезију, а икавски је изговор сачуван редовно само онде, где се збила слушао, нарочито у приједлогу *пре* — нпр. *пристати*, *придати* мјесто *престати*, *предати*. Али стари Дубровчани имају каткада јекавске облике, где су сада у књижевном језику обични млађи екавски или икавски нпр. *њеки*, *посрјед*, *трјебује*, *врјећа*, *хтјеј* (хтиј), *насмијеју* (насмијем) итд.; напротив у дубр. облицима *чијем*, *пасти-*

јер јекавски је изговор млађи од књиж. чим, *пастир*. Што се може наћи и *вашине* или *нидан* мјесто *вашине* и *ниједан*, — где је није постало од старога ће дајбуди у старије доба свуда говорило *ије* а никаде *и*, — то је како ја мислим погрешка или „пјесничка слобода“ дубр. пјесника, који су каткада тако мијењали ријечи само да би изашао рим (слик).

2. Доста се често налази на крају слога (готово увијек на крају ријечи) старије *л* мјесто садашњега *о* нпр. *видил*, *поднил*, *мисал*.

3. У посесивнијем (приевојнијем) замјеницама врло су обични сажети облици, и то не само *мога*, *твому*, *свом* који се и данас говоре, већ и други: *ма* (моја), *тве* (твоје), *мој* (мојој), *сву* (своју), *свом* (својом), *свим* (својим), *твоих* (твојих). Где пак у књиж. језику има *-ао* ту се у Дубровчана (као и у сријемском дијалекту) налази и само *-б*: *имб*, *стекб*, *коб* итд. Сажимањем је постало и *стећи* од *стојећи*.

4. У некијем приликама групе сугласникâ у Дубровчана су сачувале старији облик; тако је у њих још доста често *тј* мјесто данашњега *ћ*: *братја*, *тја*, *питје*, *листје* (лишће), *крстјанин* (кршћанин), *тамно-тју* (тамношћу); *дј* мјесто *ђ*: *родјак*, *дјавал* (ђавао), *тамо-дје* (твожђе); *бј*, *вј* мјесто *бљ*, *вљ*: *дубје*, *љубавју*, *травје*. Амо иде и то што се у некијех писаца у облицима глагола *ићи-идем*, који су сложени с приједлогом, налази често *јт*, *јд* мјесто *ћ*, *ђ* нпр. *дојти*, *дојдем*.

5. У замјеничној, па зато и у приједјевској деклинацији (промјени) која се с њом изједначила, где пред *и* од наставка долази грлени сугласник (*к*, *г*, *х*), овај се глас по старијему правилу мијења у *и*, *з*, *с*: *танци*, *овољицијех*, *дрази*, *друзијем*, *суси* итд.

6. Мјесто *ћ* и *шт* књиж. језика готово се никада не налази *ј* и *шћ* како је у некијем западнијем и сјеверијем дијалектима; изузимају се ријечи *гостођа* и *међу*, од којих се прва врло често налази у облику *го-стођа*, док се од друге ријетко налази облик *међу*, али је за то сасвим обично *меу* без онога *ј* по сриједи.

7. Као што је у *овиј*, *онај* приодато ј с краја тако је у старије доба могло бити готово у свим падежима: *тај* (та), *сај* (ова), *тој*, *такој*, *овогај*, *тогај*, *сеј* (ове), *овомуј* итд.

8. Напротив пјесници доста често избацују *ј* између два самогласника, да би им тако та два самогласника (наталијански начин) бројила у стиху као један слог: *што 'е, на 'едном, свое, кое, твоем, моу* итд.

9. У дубр. дијалекту од два сугласника што су на крају ријечи често се избацује друго (*т, л*), да је лакше изговарати: *љепос, младос, болес, слас, исс, вјеш, даж* итд.

10. Од облика треба најприје споменути неке које су по свој прилици сами пјесници стиха ради сковали; таки су без сумње *вил и стрил* (*стријел*) мјесто *вила* и *стријела*, и то не само у првом падежу него тако без промјене и у другијем падежима. Амо иде по свој прилици и *неби* у догађајима као *с неби* (с неба), *под неби* (под небом). Напротив *плами* и *ками* стари су облици мјесто *пламен* и *камен*.

11. Стари је пети падеж *и госпође* (*госпоје*) мјесто *госиођо*, док су напротив облици као *откуау, везу* облици дубр. дијалекта мјесто *откуие, везе*.

12. У шестом падежу једнине колико именица толико и приђева у старије се доба доста често придавало при крају једно *е*: *старцоме, силоме, жељоме, немилијеме, угодноме* итд. Старији су облици и *тамностју, зледју, ноћју* итд. (исп. 4). Особина је дубр. говора што именице мушких рода с меком основом имају мјесто *-ем* наставак *-ом*: *ударцом, ступајом, младићом* итд., и што именице женских рода треће деклинације имају у истом падежу наставак *-им*: *ријечим* (ријечју), *звирим*, *шутим* итд.

13. Код старијех Дубровчана налази се каткада још седми падеж на *-и* (-*ѣ*) мјесто млађега *-у*: *на растаници* (на растанку), *на свити, у сни, у мјести* итд.

14. Као што се још говори у двојини очи, уши тако је у старије доба било још другијех облика: *усти* (женског рода као *очи, уши*), *усни, обрви*.

15. Поред новијега другог падежа множине с наставком *-а* доста се често налазе и старији облици без наставка: *младаш, рук, рожши* итд.; има и по који облик с наставком *-и* према трећој деклинацији: *двории* (двораца), *коси (кбсâ), чичиндари*.

16. У трећем падежу множине држе се још редовно стари облици с наставцима *-ом, -ем, -ам* ипр. *бродаром, чедом, пријатељем, сузам, људем, ријечем*, али се уз њих појављују све више млађи облици с наставцима *-и, -им, -има, -ами, -ама, -ма*, преко којих се дошло до садашњега наставка *-има, -ама*. Дубровачка је особина што меке основе могу имати и тврди наставак *-ом* ипр. *славицом, сијевицом*.

17. Четврти падеж множине има доста често у мушким роду при крају *-и* (према трећој деклинацији) мјесто *-е* ипр. *вијеници, ушерези*.

18. У шестом падежу множине имена и замјеница још раније и још више него ли у трећем мијешају се стари наставци (*-и, -ами, -ми*) с новијим; тако поред старијих правилнијех облика *врућими уздаси, плами, араками* итд. имају и новији *танци (танким) прами, дријевми, тим пјесним, стиднијем цвијетим, веселима ричим, очим твојим* итд.

19. Напротив седми падеж множине сачувао је редовно стари наставак на *-х*: *у оквијех, у врућих жесах, у устијех* итд. Млађи се облици (с наставцима *-им, -има, -ами*) дајбуди у пјеснике не налазе.

20. Придјеви женскога рода у трећем и седмом падежу једнине имају доста често мјесто (замјеничнога) наставка *-ој* (именски) наставак *-и*, пред којим се грлени сугласинци мијењају на познати начин (исп. 5): *већини* (великој), *зелени, густи, млади* итд.

21. Од замјеница треба упамтити облике *ча* и *чи* мјесто *што* и *зашто*, које су дубр. пјесници узајмни у Далматинаца; затим старије облике *ки, ка, ко* мјесто *који, -а, -е; ју* мјесто *је (њу)*, *ње* мјесто *њих, њи* мјесто *сав*.—Дубровачки су облици тега, *овега, онега; овени, овем(у), онем(у)* (према мојега, *мојем[у]*) мјесто *теги* итд., а таки су и облици *овезијем* (=овијем у које

је уметнуто *зи* што се налази нпр. и у *њоји*, *тезијем* (тијем), *овезијех* (овијех) итд.

22. Глаголи у 1 лицу једнине садашњег времена имају врло често старији наставак *-у* мјесто млађих *-ем*, *-им* (наставак *-ам* утврђен је већ од старине) нпр. *зову* (зовем), *буду*, *плачу*, *пишу*; *броју* (брожим), *тужу*, *говору* итд. Осим тога који глаголи имају у 3 лицу множине испред наставка *-у* грлен сугласник (*к*, *г*, *х*) а у осталијем лицима непчани (*ч*, *ж*, *ш*), ти глаголи имају грлен сугласник и испред овакога *-у* у 1 лицу једнине: *реку* (речем), *туку*, *вргу* (исп. *могу*, *можеш* итд.); напротив који глаголи имају испред (садашњега) наставка *-им* тврд сугласник, они га омекшавају пред овакијем *-у* 1-ога лица: *мољу*, *гоњу*, *ношу* *врђу* (вртим), *прављу* (правим) итд. (исп. *виђу-видим*).

— Каткада уз новији облик за 1 лице једнине пристаје с краја једно *е*: *словиме* (исповједим), *виме* (вијем, знам). — Облици *хочеш*, *ћеш* често одбацују наставак те гласе *хоч'*, *ќ'*, *нећ'*; и мјесто *можеш* има *мож'*.

23. Заповједни начин је у старије доба имао и треће лице које је једнако другому, па зато у дубр. пјесници нпр. *буди*, *реши* значи кад „буди ти, реци ти“ а кад опет „нека буде он, нека рече он“; према томе нпр. *и тако ме схрани* значи „тако ме схранио!“

— У облика, који имају наставак *-ај*, може се избачити оно ј нпр. *да'*, *гледа'* мјесто *дај*, *гледај*.

24. Често глаголски прилог садашњи има мјесто наставака *-ући*, *-ећи* старији наставак *-е*: *пасе* (пасући), *озире се* (озирући се), *разбираје*, *стоје* (стојећи), *веле* (велећи), *ходе*, *јуде* итд., а каткада мјесто наставка *-ћи* има *-ће*: *текуће*, *говореће* итд.

25. Имперфекат (вријеме пређашње несвршено), поред облика који су сада у обичају, има и такијех који се више не говоре: мјесто наставка *-ијах* (*-јах*, *-ах*) може наиме бити и наставак *-ћхъ*, који обично гласи (икавски) *-их* а ређе (јекавски) *-ијех*: *плових*, *желих*, *растијех*, *гледих*, *зових* (начињено према садашњем времену зовем) итд. У старијих писаца имперфекат може се начинити и од перфективнијех (тренутнијех) глагола: *проводих* (од *проводи*=*провођах*), *будише* (бијаше), *рецијеше* (говораше) итд.

26. Прилог прошности у глагола прве врсте може бити и без наставка или с наставком *-ши* (мјесто *-авши*): *дошад* (дошавши), *рек* (рекавши), *утек* (утекавши); *изрекши* (изрекавши), *двикши се* (дигавши се), *срекши се* (мјесто *срстши се* = сретавши се), *поднамиши* (од *поднети* = подузети) итд.

27. Пријев трини глагола треће врсте (којим не одређено вријеме свршава на *-ћти*) задржава у старије доба *ћ*: *јудјен*, *триће* (постало од *триин*=*тръпћи* мјесто данашњега *триљен*); *желиће* (желћи), *велиће*, *хотиће* итд.

28. Доста често налази се иза приједлога четврти падеж и ондје, где се по данашњем правилу узимље седми падеж; пјесници су често тако радили због рима или због броја слогова али се из још старијих језичнијех споменика види да се не може сваки случај на тај начин противучити: *нарав на свит сај... иштети вас створ тај*; *одмене хваљена ћеш бит, о водо, међу све остале*; *погине у најљешчу своју младост* итд.

29. Приједлог *од* с именишом често (према талијанском језику) замјењује посесивни (присвојни) пријев: *лип образ од кога* (=чија) *слава сја*; *свјетлост од сунца*; *срце од лава*; *ћуд од змије* итд.; тако је и што се приједлог каткада налази где га не треба нпр. *рука од љубави*; *илијен од гусара ки све стира*; *ти си урешење од љета* итд. Напротив има и такијех догађаја у којим нема приједлога *од*, јер је тако у старије доба било правило да га нема; то нарочито бива испред компаративног и партитивног генитива: *она је слађа* (од) *меда*, *милос је већа* (од) *гријеха*, *свака* (од) *госпој*, *нико* (од) *нас* итд. — Према талијанском је напокон што се у дубр. дијалекту говори нпр. *свједочити од њега*, *говорити од мајке* итд. мјесто *свједочити о њему*, *говорити о мајци*.

30. Приједлог *за* у дубр. дијалекту има уза се други падеж (а не четврти) кад се њим каже коме је што намијењено нпр. *је ли то за моје душе* (за моју душу)? *за ловача је ово добро* итд.

31. Мјесто посесивнијех замјеница *њен*, *њихов* редовно, а каткада и мјесто замјенице *његов* узимље се

по старом начину други падеж ње, њих, њега нпр. ње сузе (њене сузе), њих жалост (њихова жалост), њега ћуд (његова ћуд). — Према талијанском је што често замјеница свој нема своје редовно (рефлексивно) значење већ значи исто што његов нпр. у свом (његову) плачу ја га жалим, затим што се замјеница исти узимље и у смислу замјенице сам нпр. он је исти (сам) то рекао

32. Када иде више енклитика једна за другом у старијем је Дубровчана често глаголска енклитика на задњем мјесту (мјесто на првом) нпр. који ме сте звали, нити му сам вјешт, сад вам се ће начин рећи итд.

33. Изнимице садашње вријеме перфективнијех (тренутнијех) глагола може имати (као што има још сада код свих осталијех Словена) значење будућег времена нпр. он тиме не врати (неће вратити) вријеме; веће нигда не потужиш (нећеш потужити).

34. Често се налази садашње вријеме будем с неодређенијем начином некога глагола мјесто садашњег времена перфективнога истога глагола нпр. други желе да им бијела зора буде доћи (да им дође), можеш изјести кад гди будеш сјести (кад сједнеш) итд.

35. Особина је дубр. дијалекта, опет према тал. језику, што врло често мјесто памјерне реченице узимље за с инфинитом нпр. лажу оне само за нас убијати (да нас убијају), свадиће се за не дати (да не би дала) што обећа итд.

* * *

Најстарији стих, који се може констатовати у нашем приморју, јесте осмерац: налазимо га већ у половици XV вијека у црковнијем пјесмама. Њега су врло добро знали и наши најстарији пјесници, али је опет у њих све до Гундулића обични стих био дванаестерац; он је до Гундулића правило исто као што је од Гундулића надаље осмерац правило а дванаesteraц изузетак. Поред ова два најобичнија стиха има још којекаквијех другијех (нарочито у Рањине и у Игњата Борђића), али и кад се сви узму заједно немају ни из далека онаку важност како осмерац и дванаesteraц; зато баш и није потреба овдје о њима напосе говорити.

Осмерац је у старијех пјесника исто онако грађен као данашњас, наиме иза четвртога слога има одмор; али и у најбољијех се пјесника налази и такијех стихова где тога одмора нема, с чега и јесу таки стихови храпави, а по данашњем схваћању погрешни. Још чешће одступају дубр. пјесници од другога главнога правила што вриједи за (данашњи) осмерац, тј. да четврти и осми слог не буду акцентовани*, али опет у великој већини случајева и у њих се држи то правило, нетом се узме — како се свакако мора узети! — да се у Дубровнику већ у XV вијеку говорило данашњим новијим акцентима (нпр. дјевојка, вода, глава) а не старијим (нпр. дјевојка, водја, глава). — Дванаesteraц има увијек одмор иза шестога слога а редовно још и иза трећег и деветог, тако да састоји од четири чести по три слога. Што се акцента тиче, не може се рећи да за дванаesteraц вриједи правило које вриједи за осмерац, али се опет види да познији пјесници много више од старијих зазиру од акцента пред одмором.

Што се броја слогова у стиховима тиче, треба опазити да Дубровчани по примјеру Талијанаца врло често броје као један слог два вокала што су један до другога било у једној истој ријечи било један на крају једне ријечи а други на почетку друге. Редовно пак дубр. пјесници узимљу као један слог (дugo) ије које је постало од ъ нпр. бијела, ријека, вијек итд.; често тако узимљу као један слог и два вокала међу којима је ј, па због тога каткада и не пишу то ј нпр. моје, који, та је као један слог, или мо'е, ко'и та 'е.

Осмерци се у најстаријим пјесмама (црковнијем и некијем другијем) узимљу по два заједно и везани су римом, док дубр. пјесници од њих редовно граде строфе по четири стиха, од којих обично римује први с трећим а други с четвртијем а ређе први с четвр-

* Сасвим је криво мишљење да су се наши стари пјесници још више обазирали на акценат ријечи а нарочито у риму у њих је акценат исто тако слободан и у риму и изван њега: као што је у наших садашњих пјесника.

тијем а други с трећим. Дванаестерци се пак, готово без изузетка, вежу два и два двострукијем римом тј. при kraју сваке половице од 6 слогова. Најстарији је пјесник, Спљећанин Марулић, ишао још даље те је од чести и свака два пара стихова везао међу собом придржавши други рим првога пара као први рим другога пара; тако је саставио једну пјесму и најстарији дубровачки пјесник, Ј. Менчетић, (исп. стр 157)

АНТОЛОГИЈА
ДУБРОВАЧКЕ ЛИРИКЕ

I

ПЈЕСМЕ ЉУБАВНЕ

ЦИВО БУНИЋ

ПОСВЕТА

Испразне мē пјесни, кад вас тко успита,
тко с вами тач бијесни и толи мањнита,
рец'те му: један луд у млада сва доба
не знајућ што је труд, не мислећ до гроба,
испразност дā му моћ да буде казати 5
љувену сву немоћ ку би имо тајати.
Сан, грло, питје, ласт пјесни му гојише:
он њима даде власт те крила ставише.
Ето се каје сад, ну тиме не врати
то вријеме он никад, кē лудо потрати, 10
јер таште за пјесни не има плату ину
нег саме бољезни за своју кривину,
и позна најпослије да љепост та мила
у себи друго није нег земља и гњила.

ШИШКО МЕНЧЕТИЋ

ОД ТЕВЕ ДАЛЕКО ЈОШ СЕ ВИШЕ МУЧИМ

Сцијенећи у мени, тко зађе далече
да жељи љувени свршено утече,
ја затој отидох у туђе јур стране
тер нађох гди придох већи труд и ране.
Зашто прије у жељах само ноћ проведих 5
а дан се весељах, што желих зач гледих;
ма сада ноћ и дан и с јутром вас вечер
мени је јадован јак налип и чемер,
вазди се озире гди могу видити
ону, ка умире срце мē вридити. 10
Нигди још прилику љепости гиздаве
не видих ни дику достојну ње славе;
дил тогај хоћу рећ, — тој сваки знај чловик, —
љубави јер утећ не мореш вас твој вик.
Ово ја све кусих једа бих слободан, 15
зnam да се насузих, али би све заман.

2. љувени, љувеној (20). — 5. проведих, провођах (25). —
6. дан, давњу. — желих, гледих, жељах, гледах (25). — 9. озире
се, озирући се (24). — 10. умире вридити, умире од жеље да
врједи. — 12. ње, њене (31). — 13. знај, нека зна (23). — 15.
једа бих слободан, једа бих био сл.

БЛАЖЕНА ТИ И СВА ТВОЈА ЈЕПОТА

Блажени час и хин најпрво кад сам ја
видил твој образ лип од кога слава сја.
Блажена сва миста када те гди видих;
дни, ноћи, годишта која те ја слидих. 5
Блажен час и време најпрво када чух
љепости тве име којој дах вас послух.
Блажене бољезни ке патих ноћ и дан
цић твоје љубезни за коју губљах сан.
Блажени јад и вај ки створих досаде
желећи образ тај све моје дни младе. 10
Блажено вапиње кад име тве зових
и горко трпиње у жељах кад пловић.
Блажен трак од узе љувене у којој
створих плач и сузе желећи да сам твој.
Блажена љепос тва, блажена тва младос 15
покли се мени сва дарова за радос.

2. од кога слава, чија слава (29). — 11. вапиње, вапијење
(1). — зових, звах (25). — 12. трпиње, триљење (27). — илових,
иловлах (25).

ЦОРЕ ДРЖИЋ

ЗАЛУДЊЕ МУКЕ

Ајме ти почиваш разблудно како хоћ',
 слатки сан уживаш, мирна је теби ноћ,
 а мене зачути не хоћеш ки тужу,
 гдји глаш ми плач љути и жалос ку дружу.
 Ајме спиш слатки сан, тамна се ноћ траје, 5
 а ја се узаман туку поступаје,
 жалосно цвилећи камење јур будим
 него тебе спећи, нада све ку жудим.
 Ајме спиш покојно а за ме не хајеш:
 је ли ти достојно да ме тач скончајеш? 10
 Ево ја умиру, теби се не брине
 за службу и виру живот мој гдји гине.
 Ајме ти не чујеш, а вапним довоље,
 брже се радујеш од моје невоље!
 Ако т' је драго, вај, да мој глас замукне, 15
 такој се оглушај, чим срце мё пукне.

6. *туку се*, тучем се (22); *поступаје*, поступајући (24).
 — 8. *неко тебе спећи*, само не тебе која снаваш. — 14. *од м. невоље*, мојој невољи.

ДЈЕВОЈЧИН ВИЈЕНАЦ

Дјевојка ходи по зелени трави,
 круницу носи од рођиц на глави.
 Очима мени срдаче замами,
 да срце гори љувенима плами; 5
 јоште ме рани двима танци прами,
 да желим смрти, хрло ка ме рани.
 „Тако ти боже твоју мајку схрани,
 може ли бити дијелак мени прави
 од вијенца твога који носиш на глави?“
 — „Тако ме боже ода зла обрани 10
 и још ми боже ћаћка и браџа схрани,
 теби се храни вас твој дијелак прави
 од вијенца мога који носим на глави,
 који сам брала по велици слави.“

5. *танци*, танким (18). — 6. *ка ме раны*, да ме рани. — 7. *тако ме скрани*, тако ме скранио (23). — 14. *велици*, великој (20).

ДЈЕВОЈКА И СЛАВУЈИ

Дјевојка је подранила,
ружину је брала,
с босилком ју разбирала,
трудна је заспала.

Над њом поју два славица,

5

дјевојку су звала:

„Устан' гори, дјевојчица,
санка не заспала!

маглица се бријегом краде,

сад је на те пала;

10

цвитје хоће опалити

које си набрала;

још те хоће приварити,

ако нис' добрала

за вјеначце дробну ружу

15

и цвитја остала.“

Дјевојка се разбудила,

славицом се озвала:

„А ви славји лужанини,

велика вам хвала,

20

који ме сте разбудили —

јурве бих заспала

разбираје дробну ружу
и цвитја остала.

Синоћ ме је моја мајка
младу храбру дала,
прид којом сам вас вечерак
сvezаних рук стала.

Жими мајка, жими братац,
прије га нисам знала,
нити му сам росну траву
прид коња метала —

разма синоћ. Мила мајко,
теби буди хвала,
ка си мени дјевојчици
млада храбра дала.

25

30

35

ДЈЕВОЈКА СЕ СА СУНЦЕМ БОРИ

Дјевојка је ружу брала
по равној ливади,
облака је кликовала :
„Ход' ми ружу хлади,
да јој листак од суначца 5
горка не увене,
да си свијемо два вјеначца
ружице румене —
један теби, други мени
гиздавој дјевојци —
нека нам је лицуј сјени
до храбрових дворци ;
јер ти мене храбар чека
уз коњица стећи,
да му коњиц не присвене
водице жељећи.“ 10
Облак се је умолио
гиздавој дјевојци,
тер је вихра узмолио
нека свије вијенци. 15

5

10

15

20

Сунцу се је ражалило
на сиња облака,
тер је вихра узмолило :
„Тако т' мога зрака,
мореш ли ми одолити 25
сињ облак с ливаде,
јер ћу ружу попалити
да јој листак спаде.“
Ну дјевојка бјеше свила
оба два вјеначца 30
на срамоту тога вихра
и горка суначча.
Уто храбар с коњем дође
по своју љубовцу
веле љуби : „Туј ти пође
туј брати љубицу ?“ 35
Љуби храбру одговори
дјевојчица млада :
„Чему, храбро, коња мори ?
ја бих дошла сама ; 40
суначем сам бојак била
у дробну ружицу
и теби сам вјенчац свила
на русу главицу.“

14. стећи, стојећи. — 20. вијенци, вијенце (17).

25. одолити, отјерати. — 28. спаде, спадне. — 35. веле, влаћи (24).

НА ЛОВУ

Ловац ловећи, диклице,
с крагујцем дробне птичице
бјеше т' ми горко суначе
тер исках хладне водице.

Иштући хладне водице
нађох си младе диклице,
гди беру цвитак ружице
тер себи вију крунице ;
имаху луке рожанце

и с перјем злате стрелице.
Смирно се молим, диклице,
придраге моје сестрице,
једа гди знате водице,
напојте ваше служице.

5

10

5

10

МИХО БУНИЋ

ЉУБОВНИК И ВИЛА

(по Хорату)

Луб. Докли драги твој бјех, вило,
ни ки дражи уживаше
твоје драго лице бїлð,
честита ме вас свијет зваше
и блажена врх блажених.

Вила Докле бјех ты у милости
ни ка друга бїлâ вила
уживаше тве љепости,
с божицом се промијенила
не бих ка Адона грли.

Луб. Друге виле слатки поглед
моје срце сада влада,

9. луке рожание, луке рожане.

10. Адон је био лијеп момак којега је љубила божица
Венера (Афродита).

смрт за ку бих сваку и злед
поднил ер је лијена млада,
мене у прсијех сама носи.

15

Вила Лица била, русих коси
младац љепши нер сунашце
сад мѣ мисли собом носи,
кому у дар дах срдашце
да га он влада, гизда моја.

20

Љуб. Ал' ну да се врати, вило,
наша прва љубав и ја
сеј вил ођем лице бїлô,
да с' ти одсад ма госпоја,
ја твој верни роб и слуга ?

25

Вила Засве ер он сунцу одсива,
ти с' лис, вјетри ким сви крећу, —
с тобом мртва, с тобом жива,
kad би ми имат таку срећу,
хотјела бих прибивати!

30

МАРОЈЕ МАЖИБРАДИЋ

ЉУБАВИ, ОСВЕТИ МЕ !

Затрави, затрави како си и мене
ову вил, љубави, нек и она јаох вене
срдашца мoga лик,
ружице драга ма !

Устријели ледено тој срце, устријели,
нек и она љувено, како и ја, процвијели,
срдашца мoga лик,
ружице драга ма !

Нек и она усише за дразим, нека и вик
срдашћем уздише а њој није лик,
срдашца мoga лик,
ружице драга ма !

У жељах нека мре и жељом, како и ја,
тужећи нека гре годишта сва своја,
срдашца мoga лик, 15
ружице драга ма !

Нека зна што је тој љувено цвилити
и ки је непокој драгога желити,
срдашца муга лик,
ружице драга ма! 20

Нека јаох вјерује, за дразијем ер се мре,
и кад плач мој чује, иек и она сузе тре!
срдашца муга лик,
ружице драга ма!

ДИНКО РАЊИНА

КАЖЕ ЗАШТО ЈЕ ЖЕСТОКА ЊЕГОВА ГОСПОЂА

Најрије скровена тај нарав одзори
од тврда камена мӯ вилу сатвори,
нак, како се прима свим липим вилами,
путим и костима уреси тај ками.

Иу нарав у томе чињењу на свит сај 5
прем ствари маломе иштети вас створ тај:
када кип свршено том пути направи,
унутра камено срце јој остави!

3. како се прима, како бива. — 4. путим, иућу (12); ками,
канов (10).

УЖЕЗИ, ЉУБАВИ, ЊЕНО СРЦЕ!

О горка љубави,
кроз ову вил, која славан се цвит праљ,
тврдости врућ пламен у срце мē стави,
у кому јак змија,
ка није крв, стоји тер небог тужан ја 5
пријати за мал час не могу покоја:
вик ми стрил твој мира
не хоће да пода, ну хоће да умира
у муци без плате ма служба и вира.
Која ти хвала јес 10
чинит ми све кроз тај једини ње урес
патити невоље, труд, муку и болес?
Нā право да туже
ти ки т' су подложни, ну они ки друже
охолас тер неће твоју влас да служе. 15
Знан ловац, добро знај,
за звијим ку има не брза свој ступај,
неко ли за оном ка бјежи на свит сај.
Мољу те тим, немој,
љубави немила, дават ми толикој 20
одвеће чемеран и жесток непокој.

11. ње, њен (31). — 17. звијим, звијерју (12). — 19. мољу,
молим (22).

Ну ако ћ' хваљено
на свиту тве да је краљевство љувено,
твим пламом ужежи ње срце студено;
тој ти ће на сај свит 25
слава, час и дика једина вазда бит,
која се вик неће ни забит ни згубит.

...

24. ужези, ужези; ње, њено (31).

НЕ БРОЈИ ЦЕЛОВЕ

Бивши сад здружени у љуцко ми дило
разблудних сто мени целова да' мило,
и кад их разум твој све зброји изнова,
онета смёти број тих милих целова,
да им ни сврха вик, али да с пожуде
нами ки завидник завидит не буде. 5
Паче м' их, вјеруј, дај без броја на свити,
ер мало жуди их тај ки их може збројити.

ХВАЛА ТИ, БИСТРА ВОДО !

„Ови дан примиљ, ки скрати мё труде,
каменак да бїлї биљежат вик буде!
крај воде студене данас се угаси
жельа она ка мене жестоко порази.
Од мене хваљена у све ћеш бит хвале, 5
о водо студена, међу све остале.
Допусти вишња моћ да иидна звир прика
на близу тебе доћ не буде до вика;
да иидна зла трава никнути не буде
кон тебе, ка слава бити ћеш ма свуда; 10
да тве дно цаклено, бистрином ко свити,
од стада смућено не буде вик бити;
сјенцу ти шак затим, тве да су све дике,
јаворје гранам свим стварало до вике.
Пастири, љувезни који су познали, 15
њих медне вик пјесни уза те спијевали,
и таинце њих миле кон тебе непристав
гиздаве све виле водиле за љубав.

2. Стара су Трачани (а за њима Грци и Римљани) биљили бијелијем каменом срећан дај а пријем несрећан. — 1. допусти, нека допусти (23); иидна, ниједна (1). — 15. њих, њихово (31), своје. — 17. непристав, не преставши, непрестано.

Ниједан те вик облак тамностју не обујмил,
ни љетни сунач зрак свим пламом присушил. 20
Нека су тва дила рад дара честита
врху свих све врјлâ најдража од свита.“
Некоји јур пастир теј ријечи вељаше,
на бистри чиме вир под борјем сјеђаше.

НЕМА МЈЕСТА ДВОСТРУКОСТИ!

Ки разлог јес овој, нека ми сад реку:
ја згријах пећ а у њој сад други круж пеку!
Свак то зна ер веле, а вјеруј много управ,
владалâц гди је веле, туј згине брзо плав.
Врх свега говоре да двјема на свити 5
добро се не море никако служити.
Нâ право, цвите мој, ма мила госпоје,
у руци у једној два мача да стоје.

ДАЈ МИ ДА СЕ НАПИЈЕМ

Стражниче, ки гледаш и бљудеш студени
кладенац, зач не даш напит се ти мени?
Купљу се све гнусне звири у њем, нека знаш,
а мени ље усне оквасит вик не даш.
Тај стража тамна је, твој разум сад где је? 5
за чеса вода је нег да се јуршије?
Мољу те у мӯ хар, жедна ме послужи
прије нег га сунце згар зраками присуши.

ПЈЕВАЈУЋИ ТУГЕ БРОЈИМ!

На грани кад стоје од дуба зелена
ки славиц успоје сва пјења медена,
тад стари плач свој, знај, понавља у себи,
ки њекад на свит сај патит му тријеба би,
и цвил тај он слиди толико на свити, 5
колико јур види да може цвилити.
Тако ја кад поју небавац пјесним тим,
не поју, ну броју ме туге ке патим!

6. за чеса, за што, чему (30). — 7. мољу, молим (22); у
му хар, мени за љубав.

1. стоје, стојећи (24). — 3. 4. Прокна, жена трачкога
кнеза Тереја, да му се освети што јој је био невјеран, уби-
оша којега је с њим родила; она би за тим претворења у слав-
ија те једнако за сином плаче.

КАЖЕ ЗАШТО У ЉУБАВИ СМРТНО МРЕ

У путу се за мој вај, скрекши се, састави
смрт јадна, љута тај с чемерном љубави,
тер када свитлос проћ од сунца видише,
у једном стану ноћ једнага дијелише.
Сјутра устав пак рано кад се тме одиле, 5
меу собом незнано проминише стриле
и цић ер веле се сви слијене нарави,
сагрехе од те се ниједан њих стави,
С старцоме ја утој идући јур тада
опрегну смрт лук свој, да њему смрт зада, 10
а љубав проћ мени стрили се свом стрилом,
цић да ме по све дни плач мори муком злом.
Тим ја, ки дар прошу приј очим твојиме,
у лицу смрт ношу с бљедилом чудниме;
а тај, ки праведно имаше умрити, 15
за тобом нередно види се смамити.
Тако т' се на свит сај, згодив се сај смећа,
за худ мој плач и вај промини ма срећа.

НИ НОЋУ НЕМАМ МИРА!

Зло ти сам јадован, вај мени небогу!
ухитит сву ноћ сан мē очи не могу.
Ти сад спиш, а мени, тој хоће ма вира,
твој украс љувени све се у сан призира, 5
тер с' у одру врђу тја све с чела на чело
сцијенећи наћи ја тве лице весело.
Нї доста да обдан нож ствављаш ми у душу,
иу мрклом ноћју још чиниш ме да тужу.

1. скрекши се, скретавши се (26). — 6. незнано, не знајући,
нехоте. — 7. цић ер, будући да: и смрт и љубав су слијене
— 9. старцоме, старцем (12). — 12. цић да, да. — 13. прошу,
просим (22). — 14. ношу, посим (22).

5. врђу, вртим (22).

ОПЕТ ЂЕШ К МЕНИ!

Видив те толико огањ ме изгори,
у срцу да мому пакао се сатвори;
и драг ми јес пакао у срцу имати,
зач ће ми радости велике он дати.
А то јес ер не ктећ пдмоћ ме урес твој, 5
узрок ћеш бит да ја изморим живот мој;
за ку ствар осудит хоће те вишња влас,
да будеш сред пакла отити у пропас.
Тако ти протива хотињу твојему
осудна доћеш стат у срцу мојему. 10

• • •

5. *ктећ*, хтећи. — 9. хотињу, хоћењу (27). — 10. *доћеш*
доћи ћеш.

ПЈЕСАН ОД КОЛА

Ох дјевојко душо моја, ка ми с' смрцу дала,
kad загорјем греду с тобом стадо моје пасе,
тере вргу на теоко, и ти гледаш на ме, —
ствар која ми срце жеже огњеном жељоме.
И ако те што зазову, говор мени дајеш; 5
толи т' реку „почекај ме!“, чекаш мене віку.
И ако пјевке стану пјети, и ти их са мном пјеваш,
и ако се што насмијеју, и ти смих сатвараш;
ако т' у чем љубав кажу, и ти је мени кажеш,
на један начин мисли мојој свуд одговор дајеш. 10
Ну ако сласцу туј покоју ја од тебе прашам,
на туј ричцу глуха мени ончас се укажеш,
тер бесједу хитро моју на друго изврнеш.
Ну промисли право је ли да ме тач скончајеш!
Зашто воду бистру своју пријеста ми дајеш, 15
ако ми је пака пити слобод не пуштајеш?

2. *грелу*, гредем (22); *пасе*, пасући (24). — 3. *вргун*, вргнем (22). — 6. *реку*, речем (22). — 4. *ствар која...*, а то (што
изме гледаш) ствар је која.... — 8. *насмијеју*, насмијем (22).
— 10. ако ми пака не пуштајеш слобод (слободу) пити је.

ПЈЕСАН ОД КОЛА

Идућ гором у прошету ја дјевица млада
 с јутра зором, кад у пјесни славиц боли склада,
 нађох млаца гдје лежаше у дубрави густи
 израњена тровном стрилом ку зао гусар пусти;
 кога ставих да оздравим подобнима лицим 5
 њега свеђер зговараје веселима ричим,
 и што рана његова се болна оздрављаше,
 тој се моја друга нова већма жесточаше.
 Кога када здрава створих, молих с муком зломе
 да би мене ктил оздравит љувеном жељоме. 10
 Младац хтећи харан бити мени моми млади
 оздрави ме лицим својим у разблудној нади.
 Зато вељу да речено на свиту је свима:
 тко сатвара хар млацима, с младац милос прима.

ДИНКО ЗЛАТАРИЋ

НЕЋЕ ДА МИ СЕ СМИЛИ!

Славју, који с милим пјесни
 гласиш да је сврха зиме
 и да веће приде време
 од весеља и љубезни;

спијеваш јер лед худи проће
 ки нередно све хараши
 а жудјени дни посташе
 гдје пролитје драго доће.

Свиту нову кринос дава
 злато сунце, мучи море,
 стјечу ново листје горе,
 поља траву, цвите трава.

Сад живуће све створење
 љубав ћути у радости
 тер узбијесни од сладости
 горко дубје и камење.

5

16

15

2 исп. напомену к ст. 3. 4. на стр. 27. — 3. гусги, густој
 (20). — 5. ставих, заузех се. — 6. зговараје, разговарајући (24).
 — 10. ктил, хтио. — 11. млади, младој (20).

- А је она, ку обљуби
душа моја, тврда стоји,
тврду стүдён сама гоји
с ком љувена сила губи. 20
- Ти си мнократ биљишуби
уставил се с твојом другом,
чувши мене смућен тугом,
тужбе моје слишајући. 25
- Није да би у кој сцијени
тужба моја, нег сва гине;
жесточија гвозда и стине
ње су прси против мени. 30
- Венем, гинем, конним, сахнем,
нигди лика не находим
тер сва пуста мјеста опходим
да се истужу, да одахнем. 35
- Вил проћ мени стоји гњивна,
неће говор мој да чује,
нег све уши затискује
и одвраћа лица дивна. 40
- Затој — тако вик чес прика
твога мира не прикрати,
тако т' дано пришијевати
с твојом драгом тач до вика! —
ти за милос к њој полети
тер обичај тву слидећи,
јасним гласом жуборећи
хтиј јој ријечи ове ријети:

- „Један, кога замамише
твоје дике, мира не има,
никад не да сна очима,
вазда плаче и узише. 45
- Бдећ у тузи ноћи траје,
у жалости дни проводи,
далек људске дружбе ходи
своје боли нарицаје. 50
- И у сваку рич ку рече,
свећ отајни увјет њеки
споменује, ки злореки
смете хинац и порече. 55
- Јур за јадне стриле своје
смрт похита, да га рани,
а он сили тој се брани
називајућ име твоје. 60
- Зач имена сладос твога
толику му крипос дава,
да се моћи одрвава
тач пораза усионога. 65
- Ље га живот веће мрзи
гди не може трпит труда,
и пустит ће да смрт худа
подере му дух из прси. 70
- Није дости да погине
у најљешту своју младос:
покажи му лицем радос
и одјдени смртне тмине.
- У љубави све сад гори,
разблудно је прималитје,

20. којој (стүдёни) не може да одоли љубавна сила. — 25.
није да би у којој сцијени била тј. није у никаквој цијени.
— 30. ме, њене (31).

60. нарицаје, паричући.

свуд је радос, ниче цвијетје и топи се сниг на гори.	75
И ти реци да врућими он уздаси лед растопи, ки ти срце све приклопи, тер љувени пламен прими,	80
а не буди тач немила, на њега се већ не гњивај, од младости дни уживај који бјеже како стрила.“	
Тер кад све тој договориш, милос питај, славју мили, јер ме оте смртој сили, ако милос ку издвориш.	85
Јаох што мислим, што ли чиним? заман помоћ свуд вапијем: по пржини морској сијем, вјетар оптећ мрижом сијеним!	90

ЦИВО ГУНДУЛИЋ

ЉУБОВНИК СРАМЕЖЉИВ

Пођи, листе мој љувени,
пођи к оној, цијећа које
мучећи је сила мени
дни у жељах свршит моје;

у мучању тере твому,

кому је дано бесједити,

њој ћеш, ка је узрок тому,

мӯ смрт муче објавити.

Пођи, вјериши, пођ' мучећи,

навјесниче срца мога,

прид очи оне, ке је већи

поглед зрака сунчанога;

зашто слика и прилика

и ствар у свем подобна је,

од мучећа љубовника

и поклисар мучећ да је.

Пођи, вјериши, пођи, мили,
пођ', мучећи мој гласниче,

5

10

15

- прид очи оне, с кијех дан бйлй
ноћи мојој сам истиче. 20
- Да ну ако не знаш пута
ки те одвести има онамо,
гђе мѧ младост изгинута
шума жеље стоји само,
траг од уздâх мојих слиди, 25
које управља свеђ без броја,
гди се драга љепос види,
друми отајни душа моја ;
у љувену тако у себи
путу и у слатку нада свима 30
моје срце водац теби
и притечник бити има, —
срце моје стрјеловито,
које свак час бјежи од мене,
тер кô у мјесто свѣ влаштито 35
пут љепости гре љубљене.
- Ну ако у удесу мом је худу,
тер инако није моћи,
да ја прије на смрт буду
нег ли тамо ти јаох доћи, 40
поклони се умиљено,
и ако од очи ње свјетлости
гњевно, срчно, несмиљено
видиш горјет немилости,
смјеријем гласом тад објави 45
у злу мому дјело твоје :

да ти нијеси од љубави
нег ли од смрти гласник моје.
Ну ако мога цијећ пораза
глас од смрти чује љути 50
она, која вијеку гласа
од љубави не хтје чути;
ну за мало од ружица
ако видиш рујнос милу
промијенит ју у сред лица 55
бијелих лијера на бљедилу, —
тко зна да ју не приможе
нијемо писмо на смиљење,
што учинит вијек не може
грозно и тужно мѣ цвиљење ! 60

Али по м旤ј смрти веће
тај на вријеме милос није, —
јаох, једному ки мучеће
без ње живје и умрије !

Тијеме брже још ће рити : 65
„Право жалит није овога :
мре достојно тко открити
не хтје мрећи срца свога.“

Дај, дај, боље да, чим душа
на исходу свом се врти, 70
да прије један уздах слуша
од љубави нег ли од смрти.

Ах, мој листе исчезнути,
гди је пролјетје мојијех лита

28. *друми отајни*, потајнијем друмовима (18). — 29. *у себи*,
собом. — 42—44. и ако видиш да свјетлости њенијех очи гњевно
итд. горе немилошћу.

53—56. ну ако видиш да у сред лица измијени милу руј-
ност ружица бљедилом бијелих лијера. — 63. *мучеће*, мучећи. —
68. *мрећи*, умирући. — 69. *дај, дај, да, да!*

упути се веће, упути;	75
ход', смјеј, моли, уфа', пита'.	
Пита' у оне, ка онстире	
челу од прама круну злату,	
од љубави, од мѣ вире	
милос само, јаох, не плату!	80
Ja не питам тој савише	
мојој срећи, мојој чести	
да на уздахе моје уздише,	
да се боли мôm болести.	
Aх срдце има прем камено,	85
љубовник се тој не вели,	
тко уздисат свеђ љувено	
своју драгу видјет жели.	
На далече да се одиле	
од ње муке све љувене:	90
болес, уздах, јаде и цвиле	
ја узимам све на мене.	
Паче — ах јаох нова чуда	
од љубави у кој стоју! —	
просит није ма пожуда	95
да она љуби љубав моју;	
ер моја ако лијепа вила	
жалос стјече, радос губи	
тер јој љубав није мила,	
ја вик нећу да ме љуби.	100
Само жудим, само просим	
у живота мога сврси,	
да на љубав, ку јој носим,	
не гњеви се, јаох, ни мрзи,	

77. 78. ка челу (око чела) онстире златну круну од прама.
— 82. мојој срећи, од моје среће. — 94. стоју, стојим (22).

тер за плату свега јада,	105
вај у кому вас вик тужим,	
да усхоће само сада	
да ју љубим, частим, служим.	
Сад од мене, ах јаох боже,	
у прилијепе мѣ госпоје	110
која ствар се мања може	
од љубави питат моје?	
Питам оно што бранити	
толи мање има она,	
коли већма хоће бити	115
немилосна, неприклона;	
јаох ер питам само да је	
угодна јој болес, која	
јадно срдце мѣ скончаје	
и с ње миром да је смрт моја.	120
На овому твом говору,	
листе, кад га буде чути,	
ако у лијепом свом позору.	
ишта видиш да се смути,	
ти замукни мраморкоме	125
тере чини да ријеч друга	
не изиде тва пријд њоме	
нег ли ова: „мре твој слуга.“	
Ах да узможеш кô по срећи	
још пун жеље теј љувене	130
изријети јој тад мучећи	
ове уздахе моје огњене!	
Та ако ријеч ју вријећа и зледи,	
пријека 'е и худа јаох савише,	

119. скончаје, скончава. — 129. кô, икако.

забранити ако одреди да уздише тко издише.	135
Ну ако је намијенила већ живота мога осуду тер усхоће моја вила да свакако умријет буду,	140
зарече се наче у себи не чут уздахе од љубави, — тко мре, уздах јес му тријеби, да с њим живот свој остави.	145
Али видећ да свјетлости теби обраћа све љувене, ако, ах јаох, не с милости, дај не сасма несмућене, тад с уздасим даждећ грозно сузâ ријеке, писмо, твоје тужно сказање и жалосно од љубави ријет ћеш моје.	150
Најприје почни: Кад упазих ведра лица рај весели — свијетло сунце, очи дразих слатки поглед — мој дан бијели,	155
тада познах вишња крепос, да сву објави влас велику, сву у једну скупну љепос стави у саму тву прилику.	160
Тим ма душа нагло ступи и у очи дође моје, тер у један поглед скупи свеколике силе своје;	

140. буду, будем (22). — 147. ако (макар) и не буде обраћала
к теби очи с милосрђем.

туј љувенијех рај замирâ становита, запањена, чудећи се чим разбира, сва горјаше затрављена.	165
С једне стране чуда мила разгледајућ слатко тима, с друге љубав и ње дила бјех лед срцем, плам очима.	170
Ну чијем се слатко пусти жељан поглед размишљати лијепе очи, драге усти, рајско лице, прам твој злати,	175
стат запањен пут једнога веле могô никда не би, тај час би га од другога притегнула жеља к себи.	180
Ах коликрат чух се рîти ја уздишућ: „вишњи боже, да се како разлучити свуд мој поглед ови може,	185
да бих тако одасвуди гледајући у покоју могао уживат у разблуди сву уједно лијепу моју;	
ер с једнога мјеста драга када друго гледат слизим, чим ме ово јаох примага, друго губим и невидим.“	190
Од тада сам свеђ желио да затвори очи моје	

177. пут једнога, пут једне од тијех ствари (очи, устâ итд.).

љубав, смрт ли, да видио љепос не бих мању од твоје.	195
Ја од тада не упазих доли умрлу свјетлос ниједну, ка од љепості твојих дразих има у себи зраку једну.	200
Све што имаше свијет у себи лијепа, драга и љувена, мњаше ми се све при теби ко прид сунцем тмаста сјена.	205
Лијене жуђах рајске дике — звијезде, сунце и небеса, — у колико бјеху слике њих свјетлости твога уреса.	
Тим већекрат стах вапити: „Већ се битје мѣ раствори, да ми је у рају истакмити љепости ове с онијем гбр.“	210
Стога ужежен милим пламом мој се огањ гојит пазих слатцијех мисли драгом мамом, тихијем вјетром уздâх пластих;	215
тим у мени свећ горећи таку плам је стеко крепос, да ја не знам али већи огањ мој је ал' тва љепос.	220
Јер да грозних суза није, — кијема болес ка ме гори	

203. мњаше ми се, чињаше ми се. — 207. 208. у колико
њих (њихове) свјетлости бјеху слике твога уреса. — 210. нека
се раствори (уништи) моје биће. — 214. гледах гдје се мој огањ
гоји. — 216. пластих, плахијех (5).

на час врући плам полије, да ме прешино не изгори, —	
ја не могући ниједан дио огња угасит разгорјена,	225
јаох живот бих угасио љепирица ужежена!	
Тако иста се мука мени милоснија веле каже	230
не гли урес твој жудјени, гди је уфање мѣ најдраже;	
а то ер сузе у плакању помагат ме не пристају:	
и ако узрок мом скончању,	235
и живот ми оне дају.	
Плачем тако све мѣ вриме, ну љубовник мучећ вѣку,	
под срдацем огњениме тајећ љубав мѣ велику.	240
Тако горим вас у себи, ну мој огањ скровен стоји;	
није објављен још он теби ка га ужеже и разгоји.	
Ја и љубав — нитко веће ни домисли, ни се стави	245
од горуће ну мучеће и отајне мѣ љубави.	
Моја младос трии и куша муке оне све најгоре,	250
осуђена које душа посред пакла поднијет море.	

229. иста, сама. — 235. 36. и ако су узрок итд., опет ми
дају и живот. — 246. ни се стави, ни се сјети.

- Ну да је врх свих мұка худа
и највеће зло ћу рити
не моћ једно „јаох“ сред труда 255
прид вил драгом изустити.
- Немилостан сасма паче
није ни жесток пако толи,
ер се цичи дај и плаче
а не мұчай у њем доли. 260
- Мұчим, и ако срце отправи
глас за милос тву питати,
посред усти ријеч устави,
у уздах се пак обрати.
- Али живот чезне и вене
да су мучећи и уздаси,
вјетриц пршећ око мене
да их не чује и не изгласи.
- Мұчим, и ако глас икада
стан жестоцијех мука утече, 270
од бојазни и од јада
достигне се и пресијече.
- Ах да гласе те мучеће,
ке вик језик не отвори,
затрављена срца веће
чујеш, нијемо ко говори,
огњило би моје жалосне
тужбе изело јаох из стијене
срца твога, јаох, милосне
искре ако не љувене! 280

- Мұчим, али бледило је
на мом лицу уписало,
јаох да за стан срце моје
разгорјену је отњу мало. 285
- Веће, листе мој, се отправи,
где у дружби мисли дразих
срце и душа ма борави
понесена у уздаших.
- То ли би те тко у путу
нито: „ки је труд највећи?“, 290
реци: „тајат муку љуту,
жељу и љубав тву мұчёни.“

262. за милос итд., да пита милост. — 270. стан жест.
мука, тј. прси. — 271. 72. бојазан и јад га (глас) достигне и
пресијече. — 273—276. ах да веће чујеш те мучеће гласе за-
трављеног срца, које итд. — 277—280. ја бих својом тужбом
као некаквијем огњилом извабио из каменог твојег срца итд.

ЦИВО БУНИЋ

ДЈЕВОЈКА И РУЖА

Складно ли те нарав мила,
о љубљена ма диклице,
свим приличну сатворила
цвијетку лијепом од ружице!

5

Краљица је она од цвијетја,
ти си круна свијех госпоја;
она је урес од прољетја,
прољетје је младос твоја.

Под веселијем руменилом
она љуте драче крије, —
под приликом ти премилом
срце од лава, ћуд од змије.

10

Њу вјетрици тихи и блази
и прозорна роса гоје, —
тебе врући моји уздаси
јох и грозне сузе моје!

15

Даном зора њу отвори
а вечер је пак повене, —
тва је љепост лијепа о зори
а к вечеру љешта зене!

20

СРЦЕ ОД СРЦА НЕ ДИЈЕЛИ!

Или ми, госпоје, моје срце врати
или ми то твоје за уздар хтјеј дати,
јер младост ми вене нередно и пријеко,
чим оба од мене стоје ми далеко.

Ну ако ку имаш јох искру милости, 5
тер болест ку пријаш с мѣ тужне младости,
немој их, госпоје, раздијелит нередно,
нег твоје и моје даруј ми уједно.

2. *хтјеј*, хтјј (1). — 6. *пријаш*, примиш.

ПЛАМЕНИ ПОГЛЕД А ЛЕДЕЊЕ ПРСИ !

Прсима од леда вил моја гиздава
усред ње погледа жива је жерава!
Љубави, вас твој плам и стријеле све врзи
кад гориш поглед сам а ледиш ње прси.
Паче свјет узми мој: ил' следи ње поглед 5
ил' ужеж' прси њој, да су огањ а не лед.

ЊЕНЕ СУ РУКЕ СЛАТКЕ УЗЕ

O сњежане руке байлे,
слатке узе мё љубљене,
драго ти сте обгрлиле
и разблудно жељна мене!
Тко да икад одрече се 5
од сужанства мила овако?
тко да одријешит жели везе
кијем га љубав стегнујако?
Нека друзи дни проводе
у слободи на сем свити, — 10
мене жеља није слободе
докли могу везан бити.
Зато руке прем честите,
у љувеном у покоју
свеђ грлите и вежите 15
заробљену младост моју!

1. моја гиздава вила леденијех прсију. — 2. ње погледа,
њеног (својег) погледа. — 6. ужеж', ужези.

КО ЈЕ РУЖА?

Чим гледам ја ружицу
која ти зене у лицу
и ону, Ракле мила,
којом си се уресила,
не умијем разабрати
али си ти ружа али је ружа ти.

5

ЦРНЕ ОЧИ!

Нека други хвале и славе
свё госпоје бијело лице,
ја ћу дике тве гиздаве
спијеват, лијена црничице!

Прномаста али мила
весела су твоја лица,
али пред њим руса бјлâ
губи љепост и ружица.

Ако гди је на сем свити
ствар видјети љепша моћи
нег данице двије свијетити
усред мрака црне ноћи?

О веселе моје тмине,
у кијех душа моја ужива,
о разблудне мѣ мрклине,
с кијех ми био данак сива!

Веома ти су ваше сјени
мој младости омилиле,
веома ти сте жељну мени
срце и душу освојиле!

Ви сте угљен обљубљени
у ком љубав плам разгори,
који срце жељну мени
без престанка свећер мори.

5

10

15

20

Паче звијезде од сјевера
љувенога ви сте хода,
по кијех бродећ моја вјера
не боји се од захода.

Друзи желе да им буде
прије бијела зора доћи, —
друго мисли мѣ не желе
нег ли тебе, мркла ноћи!

Нека сунце утопи се
у западу без источи,
иштом да зрак ваш види се
мени, прне ведре очи!

25

30

35

УЖИВАЈ ДОК МОЖЕШ!

Немој, немој, ма Љубице,
бистром виру вјеровати,
у ком рајско твоје лице
опћинш често огледати,
јере неће, вјеруј мени,

дugo вријеме казат теби
медне усти, прам злађени
и двије зоре згара с неби.

Скоро, скоро промијенит ће
вас твој урес и сву дику,
тебе исту теби скрит ће
да нећ' познат тву прилику.

Бјежи младост, дни отходе
веле брже, веле плаше
нег ли истога вира воде
и ка се у њим сјена каже.

Тијеком кратка лете љета,
све под сунцем сатире се,
и засве дан доће опета,
наша доба не врате се.

5

10

15

20

25. звијезде од сјевера, поларне (сјеверне) звијезде.

8 с неби, с неба (10). — 11. тебе исту, тебе саму (31). —
16. и брже од сјене која се у њима (водама) каже.

Одори ће бит и плијени
од гусара ки све стира
твој драг поглед, прам жудјени,
слатке усти, лице од лира.

Тијем се млада не охоли
чим погледаш слику твоју,
нег се смили на мё боли,
о љубљени мој покоју!

25

ЉУБАВНО ПОМИРЕЊЕ

„Покли ме остави, млаче немили,
тер се дарова другојзи вили,
видјет те неће мё очи веће.“ —

Покли ти сада, худа госпође,
од мене убјегну а другом поће,
на те мрзјет ћу кô на злу срећу. —
„Љештему од тебе ја сада хрлим,
дражега од тебе ја одсад грлим;
он има очи — звијезде с источи!“ —

Нољешшу вилу, дику за моју
узео сам мени милу госпоју;
ње су медене усти румене! —

„Он мене љуби правом љубави,
ја с њим сам вазда у сни и у јави;
он је честити мој рај на свити.“ —

Драгахна моја мене милује,
сву љепост дала мени своју је;
она слатко је блаженство моје. —

„Ти си невјеран а он је виран,
ти вазда срдит — он благ и миран,
ти дух од тмина — он дух с висина.“

5

10

15

20

22. од гусара ки све стира, од смрти.

14. у сни, у сну (13).

Ну ако љубав опет нас смири
тер нас потврди у болој вири
и ти госпоја вик будеш моја? —
„Засве ер достојан нијеси милости,
праштам ти, браче, и ти опрости:
с тобом живјет ћу, с тобом умријет ћу!“
Срећне ти свађе наше су биле,
с целовим тако кад су свршиле!
ти си мā друга а ја твој слуга.

25

30

ЧИЈА ЂЕШ БИТИ?

Кому хоћеш, мā Љубице,
дати усти тве медене
сред кијех цвијетак од ружице
у разблуди многој зене?
једа л', рају мој љубљени,

5

затрављену слузи мени?
Кому ли ћеш прне очи
поклонити, моја мила,
у кијех сунце од источи
сја и ведра зора бīлā?
једа л' с њих ће кадгод доћи

10

био дан мојој мрклој ноћи?
Кому ли ће доћ у срећу
твој прам чисти, моје благо,
који јасност има већу
нег источно злато драго?
једа л' бит ће мени уљудна

15

у њем уза прем разблудна?
Кому ли ћеш прси бīлē
дат грлити и врат мили,
бјелоћом су ке добиле
снијег с планина, лијер прибили?
ах једа л' су намијењене

20

за мē дӯшē затрављене?

Плато обилна мојијех труда,
срећни везу, ки ме смири,
ако дâ ми мâ разблуда
усти, очи, прам и прси!
не цкни, дај ми, мâ госпође,
од жеље ми душа пође!

25

30

ТВОЈА МЕ КОСА ЗАРОБИ!

Слатка душо мом животу,
ах драго ти травиш мене
кроз замјерну тву љепоту
и разблуде тве љувене!
Мило ти ми 'е боловати

5

угодноме мôm нёздрави
и свакому пришијевати
тко ме веза и затрави.

Ви сте, ви сте замрсили
моју младост, свијетли прами,
и у ропство поставили
златнијех жица веригами.

10

Ви сте кривци, кривци ви сте
мे слободе изгубљене,
јер ви сами уловисте
златном мрежом тврдо мене.

15

Ви, даждењи тихо и благо
врх сњежана бијела врата,
утописте мене драго
ситном росом суха злата.

20

Ви сте круна златних коси
без пројене славна дости,
ком се дичи и поноси

ћесарица од љепости.	
О разблудни свијетли власи,	25
моји горући прами лијени,	
о сунчани зраци дрази	
с којијех душа мā ослијеши!	
О дубраво не зелена	
нег ли од злата источнога,	30
слатка плато мā љубљена,	
драги откупу срца муга!	
право је, право вјеровати	
да овим златом стријеле своје	
вазда љубав помно злати	35
када рања срце моје.	
Од овога свијетла прама	
сплетена му јест тетива,	
од овога снује сама	
застор кијем се засљепљива.	40
Од овога власа златна,	
од њега су изаткане	
меке узе, танка платна	
којијем лијечи моје ране.	
Мā пјесанце, не наприједа!	45
устави се, пјесни мила,	
ево и ти са мном — гледа' —	
у прам си се замрсила!	
Оба ћемо робовати	
усред веза златнијех жица	50
и сужни се срећни звати,	
ја роб а ти робињица.	

СТАН ЉУВАВИ

Где краљство тве постави,
ал' сред очи миле моје
ал' у тужно срце моје,
свемогућа о љубави?
У лицу си сва оному 5
kad је гледам кo си мила,
kad ли гледам ko c' немила
у срцу си тужном мому.
Ну моћ ако хоћ' и знање
указати, стан преврзи: 10
мени у очи, њој у прси
стави, твоје краљевање.

24. ћесарица од љепости је божица Венера (Афродита). — 32. откуау, откуне (11). — 38. му, богу љубави. — 40. махрану којом очи повезује; љубав наиме не види.

5. сва си у оному лицу, тј. у лицу моје миле. — 10. преврзи, превргни.

ТИ ДАН ДОВОДИШ

Изиди веће ван, о зоро прёбайлâ!
 доведи свијетли дан, диклице мâ мила,
 тере се не лијени, не цкни мё разблуде,
 нека доћ прије к мени мâ драга узбуде.
 Ну ти, мâ госпође, мој рају весели,
 не чекај да дође зора и дан пребијели;
 остави тихи сан, јер твојијех сред очи
 донијет ћеш мени дан и зору с источи.

5

4. нека доћ узбуде, нека дође (34).

ДАЈ ДА ПИЈЕМ!

О дикло млада,
 налиј ми сада
 весеља мoga,
 вина рујнога!
 у тве здравице,
 мила диклице,
 да ти напије
 свак најцјелије.

Тко ти напива,
 ти га целива,
 тер му допусти
 тве медне усти,
 нека знат буде
 у свем разблуде
 јесу ли драже
 од рујне чаше,
 али милије
 винце га грије
 али медене
 усти љубљене.

5

10

15

20

ЊЕНА УСТА

О прелијепе, о премиле
усти драге и румене,
љупко ти сте замамиле
у разблуди жељна мене!
гди 'е то драго ваше цвијетје
убирано и у кому
узгоји га премаљетје
свом истоку љувеному?
Ах да може икад бити
да мā душа прем весела
може из вас мед кùпити —
затворена дробна пчела!
Ви сте, усти драге, мени
колијевчица обљубљена
гдје се ус храни смијех медени
и с њим ријечча разблуђена;
ви перивој изабрани
јесте од руже прерумене
љети и зими ка цтећ рани,
сред ке целов ниче и зене;
ви полача пре богата
славна раја љувенога,
ви обилна јесте плата
моје службе, труда муга.

5

10

15

20

19. итеб, цватући.

ИГЊАТ ЂОРЂИЋ

ЗГОДА ЈУВЕНА

Трудном свијету ноћ на лице
вргла бјеше сјену блиду,
да од љувезни потајнице
на свој танчац звијезде изиду.

Ја Љубицу кон ње двора
у забитној чеках страни;
kad ње у мјесто згар с прозора
би ми додан лис писани.

Мрем од жеље за прије знати
што ми пише мā једина, 10
ну мбј жели сврху имати
ненавидна брани тмина.

3. звијезде су потајнице од љувезни јер се љубавници нај-
радије потајно ноћу састају. — 4. танчац (игра) звијезда је њи-
коно трештање ноћу. — 9. за прије знати, да што прије знам.
— 11. жели сврху имати, намирити жељу.

- Није помоћи! иза гора
јасни мјесец још не истјече;
свијеће рајскијех од простора — 15
звијезде ми су прем далече.
А жеља ме нука и блазни,
тач да скровна драга слова
проштио бих без бојазни
на пламену од трјескова. 20
Али у цвијетју и у трави
срећном згодом мени тада
крилата се звијерца објави
спријед злаћена, свијетла озада.
Улових је и над свиме 25
тај лов држах дражи од злата,
тер њим свијетлит научи ме
моја љубав домишљата:
к писму 'е прињијех, и по њему
помно водећ плам крилати, 30
на тем зраку живућему
сва развидјех што хтијах знати.
Ах да ти је увијек хвала,
о свијетњаче пригиздави,
од ливада звијездо мала,
дробна искро од љубави! 35
Не могу те нег хвалити,
лијепа звијерце, харном пјесни,
чијем достоја помоћ бити
непокојној мој љувезни. 40
Урешење не припросто
ти си од љета по нарави, —

дијелак суица за њим остो
за разговор цвијетју и трави.
Прид твоем златом злато крије 45
и собом се злато срами:
твој плам златној у теби је
коб у прстену драги ками.
Од земље си ти зеница,
дан ки лети сјемо и тамо, 50
слика мудријех дјевојчица
ке се у ноћи кажу само.
Свеђ кушала цијећ доброте
драгу радос, звијерце драга;
медном росом дојило те 55
мило небо, земља блага.

31. 32. јер се тада више истиче њихова љенота кад се не
види љенота природе.

РАКЛИЦИ КОЈА ЈЕ СУМЊИЛА БИТ ЉУБЛЕНА

Твоме у лицу скучљено је
благо обилно свијех разблуда,
ну ти нијеси добро моје
у ком живе мā пожуда.

Гиздава си, Ракле, и мила,
али срцу мом замани,
кē Љубица рајска вила
у слаткому ропству храни.

Ах замани прси од лијера,
уста од руже кажеш мени,
заман јасна тва замјера
отвора ми дан љувени.

Пазећ љепос твому у лицу
инђе обраћам мисли моје
и размишљам мӯ Љубицу
и ње љепос љешшу од твоје.

У теби се паресива
образ цвијетјем, звијездам очи, —
у ње чело зором сива,
поглед сунцем од источи.

На ње устијех живот прави,
у посмијеху рај се каже;

5

10

15

20

21. на ње, на њенијем (31).

на ње прси љубав стави
што је имала слађе и драке.
Зато немој бит сумњива,
јер другога роб сам лица:
сваку свјетлос дан добива,
сваку љепос мā диклица!

25

ЉУБИЦА СРАМЕЖЉИВА

О Љубице, с твога срама
моја љубав узрастјеће,
ако мога влас од плама
узрастјети може веће.

Срам је у вилâ рајска дика,
од крепости зрака мила,
племенита драга слика
сунчанога руменила.

Али у срцу дикле младе
kad се здружи срам с љубави,
двакрат своју љепос таде
љубовнику љешшу објави.

Виђ у јутро зорну русу
прије нег вас свој цвијет отвори,
гизда се она на свом бусу,
сваки за њом пастијер гори.

Така 'е млада дјевојчица
kad још жељу срамом крије,
цавти и зраком свога лица
сја над зором руменије.

Ах није силе ка добива
и подлага душе и плијени
коли љубав срамежљива
и дјевички стид љувени.

5

10

15

20

Ах није наћи ствари драже
нег диклица у разблуди
кад помало љубав каже,
да љубовник већма 'е жуди.

Зато уздишем од сладости
кад мој дражиш плам скровити,
кад ми не даш тве милости
ну је пушташ уграбити;

када на ме погледати
узме љепос тва медено,
пак на земљу лице обрати
стиднијем цвијетим накићено;
кад се укаже пуна смеће,
посмјехне се скровно опета,
када хоће кô да неће
и целове бјежећи срета;
кад ки жудим дар највећи
устегнутој у радости
браниш дајући, даш бранећи
с благодарном лакомости.

Јер знај, она вил на свити
достојна је да 'е свак двори,
ка те ласно не засити,
ка те дуго прем не измори.

25

30

35

40

45

34. када узме погледати, када погледа.

ЉУВЕНО УЖИВАЊЕ

Ах још сумњим је ли истина
да целивам твоје лице,
о придрага, о једина,
о сунчана Сунчанице!
и да мога посред крила
сад уживам љепос твоју,
о мē душе душо мила,
о жудјени мој покоју!

5

Тач јер мнократ ноћ опака
сном привари мē пожуде:
тебе грлих — нађох пака
само сјену од разблуде!

10

Ну и сад ако сан ме вара,
ах молим те, сне весели,
оволицијех сред добара
од мене се вик не одијели.

15

Није сан ово, сјена није:
тичем, видим, знам очито
да сад мени на руци је
моје сунце причестито.

20

Ово 'е лице кē с погледа
стави крила мој пожуди:

15. оволицијех, оволових (5). — 22. стави крила, даде крила.

ово су оне усни од меда
гди се у ружах љубав блуди.

25

Ово су оне прси од снијега,
воће од рајскијех перивоја;
ово 'е љепос тијела онега
у ком живе душа моја.

Ах прилијепијех вила круно,
ах прилага ма госпоје!
ах моји труди, ах потпуно
заплаћене сузе моје!

30

Јак кошута утруђена
жељна воде вира жива
тебе жеља моја отњена
хлени уживат, чијем те ужива.

35

Све што уживам није ми дости:
иза сласти слас ми је дражада;
иста обилнос твојих милости
већи у мени плам узмнажа.

40

Тијем кō брштан ступ камени
грли, а трава земљу своју,
како лоза дуб зелени,
како љубдраг танку хвоју,

45

грлимо се, ма госпоје,
љубимо се, ах јаох мени!,
докле од сласти из нас пође
у целовијех дух блажени.

Ах ке даре од покоја
врх мене би чес просула,
сад овако кад би моја

50

27. онега, онога (21). — 43. У Италији се често пушта да се
лоза пење уз дрвеће, нарочито уз јохе. — 44. љубдраг, мјесто
љубидраг (драголјуб).

душа уздишућ издахнула!
А и чудим се како ми је
допуштено још живјети,
kad умријем дано није
узит у рај а не умријети.

55

ТУЖБА ЉУВЕНА

Чујте, хриди камените,
под кијем гласам тужбе моје,
и за милос проплачите
на мē горке непокоје.

Ето вајмех привари ме
свом благости љубав прика
и несрећнијем учини ме
моја срећа прем велика.

Двије диклице мало прије
у весељу љубјен љубих:
сад јер љубих обједвије,
обје увриједих, обје изгубих.

Једна о другој чим не знаше
и сцијењаше мā бит сама,
ниједну милос не брањаше
мојим љувенијем пожудама.

Сад у гњеву обје многу
утјечу ме расрчене,
или утећи кад не могу
одврњују лице од мене.

Кад се једној смјерно молим,
она отњена на ме у лицу

5

10

15

20

56. *узит*, узаћи; он је узашао у рај (стекао је њену љубав),
на опет није умро.

18. *утјечу ме*, беже од мене.

- бесједам се пријечи охолим
велећ: „двори Сунчаницу!“
А кад ране мē скровене 25
другој кажем, није наћ лијека,
јер ми вели: „поћ' од мене,
Љубица те твоја чека!“
Тако да мој дан љувени,
ки од два сунца свјетлос има, 30
оста обујмјен смртном сјени
и тамностим пакљенима.
Остах како дуб од горе
зло насрнут двијем вјетрима,
докле год га на тле оборе 35
и потлаче међу њима.
И заисто би јад немио
тужни живот мој присјекō,
гди сам у час изгубио
што сам с трудом нашо и стеко, 40
да ме јоште у животу
не уздржи само уфање
да ће ганут њих љепоту
неприставно мē скончање.
-

ЗОРКИ УВРИЈЕЂЕНОЈ

Зорко лијена, ка достоја
мјесто у срцу мом највише,
с тебе живе, с тебе моја
уздишући душа издише,
јер под сунцем ма највећа 5
ти си радос, слава и срећа.
Ах тва освета заточница
са мном тужнијем мира неће,
нег из неба твога лица
на ме отијену стријел измеће, 10
да ме хара, спражи, умори
тријес од тријеска тежи и гори.
Ево т' падам на колјена
перућ сузам плачно лице:
освети се, ма љубјена, 15
ма госпође, ма краљице,
ка од мене харач узе —
срде њекад, сада сузе.
Освети се, мој шокоју;
твоју испунит жељу устани:
мому у срцу слику твоју
смионом руком смртно рани 20

- и удорцом једнијем веће
сврши са мном мē несрће.
Ево у горкој кривац смећи
иштем милос, мā једина,
ако милос може стећи
неизмјерна мā кривина;
иштем милос, мā придрага,
покли љепос свећ је блага.
Иштем милос да ме боли
јур по твојој сврше освети,
kad с узрока лијепа толи
будем живот мој доспјети,
kad тве ране мому узбуду
гријеху плати, лијеци труду.
Ну ако ти си, мā гиздава,
душа којом живем само,
знај да душа смрт не дава,
од ке живот сви примамо:
мртву тијелу она жива
влас живућу удјељива.
Ако од сунца јасну слику
твоја рајска љепос храни,
смртну тамнос знај да вику
не порађа зрак сунчани;
паче он свјетлос свијету оди
у доходу свом доводи.
А и нада све смртне ваје,
ке достојим с гријеха мога,
мени болес највећа је
с твога лица осветнога,

25

30

35

40

45

50

- видећ пораз у њем сада,
гди мā радос би њекада.
Ако ти си, мā госпоје,
небескому слична уресу,
ако небу ведром твоје
очи лијепе приличне су,
ако исходи зора бијела
из истока твога чела, —
облак срџбе тве ми узрочи
грознијех суза даж смућени;
оштар поглед из твојијех очи
ведра из неба тријес је мени,
а из чела се твога отвора
мени тамнос, друзијем зора.
Ах што велим! зора и мени,
лијепа моја, тве је чело,
ну ми отоле дан жудјени
не сја и сунце мē весело;
а и да сине, плач ми брани
мđо уживат зрак сунчани.
Зора 'е мени, ну не зора
ка славицим звана устаје,
ка из рајскијех ходећ двора
навјесница сунчана је,
просипајућ свога из крила
плодне росе, цвијетја мила.
Зора 'е ка се често огласи
кроз цвијељење моје љуто:
ње су вјетриц моји уздаси,
цвијет је уфање — ну свенуто!

роса мој плач, кијем се гоје
узрастјеле туте моје.

Тијем, ма Зорко, не наприједа
нег жалосном кривцу прости,
ки свој тешки гријех сповиједа
прид пристољем тве љепости;
прости и на мој гријех прихуди
већа од гријеха милос бўди.

85

90

ВЈЕРНОС У ЉУБАВИ

„Ах живио на далеко
од љувенијех свијех добра
тко год вјернос тлачи пријеко
и гиздаве дикле вара!“ —
вељах и још бјех справио

5

ријет прђь варкам од љубави,
kad љубјењу вјеш Радмио
овијем свјетим ријеч ми устави:

10

„Није прикорно љубовнику
изријет штогод прђь истини,
kad вилињу инте дiku
како може да прихини;

15

јер је свака вил разлика
и химбена срцу у свому,

а наравни закон вика:

„не буд' вјеран невјерному.““

Лажу оне, и мнократи
— што је горе — без потребе,
само за нас убијати
а природат драже себе.

20

Кад што просиш, тај час на то
сада стражу материину,

сад суједство домишљато,			Знај да 'е крепос, час и срећа
сад изнађе ку лаж ину:			кад љубовник хитро умије
да јој братја близу леже;	25		не извршити све што обећа,
да јој није мධ се укради:			тајат што јес, ријет што није,
да те љуби, ну је устеже			дјело с ријечим не угодити,
глас ки устो је прођ ње части.			срце лицем крит свудјера,
Кад не нађе што за ријети,	30		јер невјеран, вјеруј, бити
свадиће се тисућ крати,			невјерницам — није невјера!“
ку кривину наврћ ће ти,			60
што обећа за не дати.			
У ријеч једну: по нарави			Тако он рече ну замани,
могући се гласе и сцијене			јер вјерностим бог ме обдари
вепри зубим, поктим лави,	35		и љувеној знам да рани
змије чемером, варком жене.			смрт је, не лијек, у привари.
Буд' ти вјеран врх инога:			Лијепих вила драгу уресу
с пријатељом вик не хини;			хоћу вјерно свећ служити;
не привари друга твога			још да и оне невјерне су,
у ниједној трговини.	40		ја ћу у вијеке вјеран бити.
Не дај ријечи доћ на мање			65
ни на суду ни на збору;			
за срамоту држ' варање			
свако у мудру разговору.			
Чин' с тве химбе да никада	45		
час никому не погине;			
немој сметат мир од града			
с твоје варке и хитрине,			
пак без страха и обзира			
љубећ варај сваку од жена,	50		
јер је свака туј невира			
и корисна и хваљена.			

28. прођ ње части, против њене части. — 29. за ријети, да рече (35). — 32. за не дати, да не би дала (35). — 38. с пријатељом, с пријатељем (12). — 41. ријечи доћ на мање, порећи.

Знај да 'е крепос, час и срећа
кад љубовник хитро умије
не извршити све што обећа,
тајат што јес, ријет што није,
дјело с ријечим не угодити,
срце лицем крит свудјера,
јер невјеран, вјеруј, бити
невјерницам — није невјера!“
60
Тако он рече ну замани,
јер вјерностим бог ме обдари
и љувеној знам да рани
смрт је, не лијек, у привари.
Лијепих вила драгу уресу
хоћу вјерно свећ служити;
још да и оне невјерне су,
ја ћу у вијеке вјеран бити.
65

57. ријечим, ријечју (12). — 62. вјерностим, вјерношћу (12).
67. још да, макар.

СРЦЕ ИЗГУБЉЕНО

„Једа је нашо тко по срећи
изгубљено срце моје,
ке изгубих вај ходећи
за ступајом мē госпоје?

За обиљежу јес у њему
мало уфања и радости,
страха и сумње веле и к тему
много сузâ и горкости;
а нада све удјељана
хитром руком од љубави
мē Љубице слика избрана
и ње урес пригиздави.

Знај користи да у њем није;
поврати га тијем весело:
све пробјено стрјелами је
и напола изгорјело.

А на милос по разлогу
за уздарје ћу поклонити
све што имам, све што могу,
све што умијем ја на свити.“

5

10

15

20

Творах ову лицбу у гласе
вас у плачу, вас у муци,
кад мā лијепа приказа се
носећ срце моје у руци.
„Ево т' срца — она рече —
сад што обећа, хтјеј ми дати“.
Дах све што сам, а она утеше
и срца ми јаох не врати!

25

4. ступајом, ступајем (12). — 7. к тему, к тому (21).
12. ње, њен (31). — 17. по разлогу, како је разложито, право.

26. хтјеј, хтиј (1).

тер на сухе мѣ кости
не находим милости.
Ну за свјете сеј моје
дајте штогод, госпоје;
врзите ми у торбицу
хљеба, смока и јасприцу.

25

ПОПИЈЕВКА

Чујте слијепца, госпоје,
што вам гуде тер поје:
„Љубите се, љубите
тере дни не губите.

Кад вас туге нападу
а прами вам опаду,
кад вам зуби испаду
а очи вам упаду,
тада ћете познати
тер се љуто кајати.

5

10

Није тежега белава
нег ли старос канљава,
ка се мучи, и што 'е горе,
хотјела би а не море.

Само имам сад радос
јере љубих у младос,
и с вилама неборе
танце водих до зоре.

15

Кад сам младос истрајо,
свак се старца охајо,

20

II

ПЛЕСМЕ ШАЉИВЕ И УЈЕДЉИВЕ

ДОРЕ ДРЖИЋ

О ДИНАРУ

Заман ће сваки труд за љубав пријати
без плате љувен блуд који хоће имати:
динар је господар свакојзи љепоти,
жена ће за динар сваку ствар подати.
Лакома и скучна жена је на злату, 5
а мудра и лијепа не љуби нер плату.
Видил сам лиш и млад једну вил служити,
а други грд и груб видил сам љубити.
Могу ли, мој боже, живити теј вике,
да могу видјети чловика с мотике 10
где љуби с динаром, а тко вам јур служи,
он бријеме све губи а младос сву тужи.
Сада је јур динар свим женам војвода,
почтење, час и дар свака зај јер прода.
Нека се овај рич на свити сад поје: 15
јоште ће љубити бастаси госпоје.

12. бријеме, вријеме. — 16. бастах, посилач, амал.

ДИНКО РАЊИНА

ЈЕДНОМУ ЗАВИДНИКУ

Завидос, јадни прв, у теби види се
из жила гди ти крв све сиса и гризе :
тамниче, не видиш злед твоју под неби :
ти свима завидиш а нитко вик теби !

ЈЕДНОМУ КИ НИШТО НЕ УЧИНИ А ТУЂЕ СВЕ ХУЛИ

Једовни злече мој, завидос с ким бијесни,
за зле прем толикој не сцијени мё пјесни.
Ак' у њих ий сада онијех све ричи,
ким старо њекада бријеме се тач дичи :
„свитлушто суначце, розице, диклице, 5
љувено срдачце, гринизна свилице,
зашто ме тач верна остави, мој венче,
крунице бисерна, мој злаћен прстенче ?“ —
у ова времена, мој худи тамниче,
друга сад имена наше пјесни диче, 10
јер јак лис у цвјитју, тач ниједна на свит сај
у једноју битју не трши обичај.
Такођер и ричи, киме се јур њекад
стара свијес дичи, у сцијени нијесу сад ;
и ове сад ке веће јесу, знај, сцијењене, 15
с временом бит иће од других примљене.
Разлики свит ови ки трпи своју чес,
све већи и нови што годи на њем јес.
Тим не ктећ руг бити свијем спијевцом на свит сај,
kad што хоћ' хулити, прий добро размишљај. 20

1. злече (од зледац), непријатељу ! — 5. свитлушто, свијетло. — 11. 12. тако на овом свијету обичај не трши ниједна (множ. средњ. рода = ниједну ствар) у једном бићу (да буде у истом стању без промјене). — 18. веџити (ветшити), чинити старим (ветхим).

СТАРАЦ И МЛАДАЦ

Једна вил у сјени од дуба сједећи,
цвитак драг румени за косом држећи,
стар јунак јездећ сам туј вилу упази,
за ком га љувен плам велми зло порази,
на коња тер врже свога њу силоме, 5
а пак ју најбрже поведе домоме;
упроси ку такој: „језик твој дивичан
рец' ми, дом ови мој је ли ти обичан?“
Кому вил рече тој: „старче мој несличан,
није ми дом ови твој никако обичан, 10
ер много јес боље млаца вик желити
нег велми на воље злостара љубити.“
Чув стар, вил где сведе рич ку чут не мнише,
опет њу поведе к мјесту у ком при биш.
Домало затим пак у великој снази 15
јездећи млад јунак туј вилу упази,
на коња ку врже својега силоме,
тер ју пак најбрже поведе домоме;
упроси ку такој: „језик твој дивичан
рец' ми дом ови мој је ли ти обичан?“ 20
Кому вил рече тој: „млаче мој приличан,
мени дом ови твој велми је обичан,

8. *рец'* ми, иска ми рече (23). — 12. *на воље*, до воље
злостар, ружан старац. — 21. *приличан*, лијеп.

ер много јес боље свим млаца желити
нег велми на воље злостара љубити.“
Туј се у влас млацу да вил велећ жењоме: 25
„како хоћ', ти влада', млаче мој, сад мноме.“
Зато ја сад вељу, ако је чловик стар,
љувену да жељу не слиди никадар,
ер никада на свити дјевојка до вика
не може љубити злостара чловика. 30
А грубо вазда крат јес, кад се гди види
да љубав или рат стар чловик ки слиди,
и свуд тим говоре: „све што стар вик двори,
сили се што море, све коња ман мори!“

31. *вазда крат*, сваки пут.

ИГЊАТ ЂОРЂИЋ

СМИЈЕШАН РАЗГОВОР

У зеленој сјећах сјени
кој се окојо вир извија,
кад Миљена дође к мени
од свијех вила најстарија
и рече ми: „Жудим сада
чут тва мудрос што ме свјети,
покли мислим Зорка млада
за драгога војна узети.

5

Залуду је гора густа,
kad без плода, знај, борави;
без притке је лоза пуста,
пуста 'е вила без љубави.

10

Ни се срамим младијех љета
што мој урес не има у себи:
стар је мјесец, дика од свијета,
старо 'е сунце, час од неби.

15

Призивати ја починам
и приходи доба моје,
ну се кућам и баштинам
а не женам љета броје. 20
Поглед има вила свака
свако у доба драг и мио,
и старе смо љепше шака
кад је урес наш сазрио.
Мило 'е видјет кад најприје
сја па дубу цвијетје бијело,
ну је веле гиздавије
убирати воће зрело.
И земља је стара мати,
ну не губи тезијем сцијену, 30
и лијепо је њу гледати
с младијем љетом садружену.
Стрми поток гнусна тијека
мало дана прије се роди,
а прибистријем давња ријека 35
прико поља ступом ходи.
Гвоздје, које лицу у свому
тамни мраком немилијеме,
граби свјетлос сребру истому
кад га излиже дуго вријеме. 40
Старос реси а не хара
лијепу диклу; али опета
нијесам, вјеруј, тако стара
јер још не имам песет љета.“
Још вељаше, Љубдраг када, 45
ки се нађе туј по срећи,

17. призивати, презријевати; починам, почињем. — 18. приходи, преходи, пролази. — 30. тезијем, тим (21), стога. — 38. немилијеме, немилим (12). — 44. песет, педесет.

неразбора и несклада бијесне виле не трпећи насмија се, пак три крати криво 'е пазећ и опако у расрпбу смијех обрати тер се осјекну на њу овако: „Глед' изиједи ка здружити с пастијером се младијем има, да целове ваволити устим буде безубним!“	50
Од свијета се сврха чека јур присјела у нарави, када старос кукуријека занесена у љубави.	55
Јер тко неће ријет праведно да 'е сва нарав у нереду, видећ с љетом зиму уједно а с младићом диклу сиједу; снијег од прама, прси од леда гди пламена трпе силу и ноћ сједи тамна и блиједа недорасла сунца у крилу?“	60
Рече овако, а Миљена Љубдрагове чујући ријечи, јак лавица убодена на њега се љуто избечи, говорећи: „није потребе да се озивам лудос на ту:	65
	70

51. јер јој се највије смије па се на њу лути. — 53.
изијед, нешто што вјештице изију. — 64. с младићом, с млади-
ћем (12). — 65. 66. (видећи) гдје сњежана коса и ледене прси
трпе силу пламена.

хоћу Зорка, нећу тебе,
још да сиваш вас у злату.“ 75
Хитру ставнос тад у лице
дозва пастијер вуховити,
к земљи обрати свое зенице
и ста дворно бесједити: 80
„Ах смиљуј се и прости ми,
о наказни од љепоте!
и у добро, госпо, прими
што проћ теби ријех нехоте.
А одсад ћу ти у спијевању 85
хвалит љепос куд год ступи,
и чинију да се на њу
кђ на чудо вас свијет куни.
Теби нарав прибогата
рад љувезни пода и сцијене 90
праме од сребра, лице од злата,
очи русам накићене,
равне прси, уста бијела,
чврсте бедре на те стави:
лук је тијело, нос је стријела, 95
поглед—чемер од љубави.
Паче 'е чудна ствар веома,
твојих направа да с помоћи
како сунце сиваш дома,
јутром зрачна, блиједа у ноћи. 100
Тијем с толике тве свјетlostи,
ка ми пораз и смрт пријети,
ја не могу тве љепости

76. још да сиваш, па и сивао. — 92. очи онточеке крва-
нијем колутима. — 100. јутром свјежијех, руменијех лица (јер
их боји).

35232

смислит, госпо, ни видјети!
И ако сваком љубовнику

105

дпћи љубав свијес занијети,
тко год љуби твоју дiku,
потпуно је ван памети.“

Тако изрече, а ја у смијеху
тај разговор, да не изгине,
вас удјељах на посијеху
овди старе врх чесвине.

110

СУПРОЋ НЕНАВИДНИКУ

Толи тебе мē весеље
уцвилити може и смести
и највеће тве су жеље
радоват се мōм болести?

О наказни прем жестока,
ка вас пакō с собом водиш,
тер се болиш покли узрока
од болести не находити.

Руже од града, ја сам обрđ
кроз честитос свак час већу
веселит се за мē добро,
веселит се за тву смеђу.

Јер двоструку радос примам
с тве болести ка ташта је:
једну коју по мени имам,
другу ку ми твој плач даје.

И тва душа завидница
јер с мē среће плакат узе,
молим небо да јој с лица
вик не уклони плач и сузе.

Без помоћи тужан био!
пàли у вјетар твоји уздаси!

5

10

15

20

104. не могу што смислити, не могу на нешто ни да про-
мислим, тако ми је мрско. — 111. на посијеху, у хитњи.

9. руже, срамото! (пети падеж од руг).

никому се не видио
у твој тузи тужан да си.
И ако ткогод познò твоје 25
јаде, тужбе и печали,
рекò: „све то химбено је
за приварит тко те жали.“
Плакò мртва кога љубиш,
плакò крвим вријеме у свако; 30
плакò докле очи изгубиш
а и без очи срцем плакò!
Плакò твојијех, плакò тебе,
плакò у добру највећему;
плакò још и без потребе, 35
плакò и не знò плачеш чему!
Твојом тугом у мój срећи
свеђ се гризò срцу у твому,
и свакому завиђењи
незавидјен био никому! 40

НИКОЛА ДИМИТРОВИЋ

НИКОЛИ НАЛЕ

К Наљешку Николи, ма књиго ухрли,
с кијем хљеба и соли много смо прождрли,
у лијепи Дубровник, по свијету ки слове
и ки ће словит вик рад пјесни његове.
Куд неће жив човик домакнут и проћи, 5
гдји не би мnil увик ни у сан моћ доћи!
Колике досаде државе прођох ја
и лијепе њих зграде, јур им није броја!
у којих што видих, казати тко би хтил,
и живот ки слиједих, кратко би вријеме бил'. 10
А сад ме овди чес донесе њека згар,
гдји људем образ јес био како хајвар,

Ово је писмо у стиховима Димитровић писао познатому
дубровачкому пјеснику а шурјаку свому Н. Наљешковићу из Алекс-
андрије у Јевипту, где је трговао. — З. слове, слови. — 12. ха-
јвар, хајвар (посолјена икра).

који су сви јаци од млада до стара,
подижу у руци по десет кантара.
А сваки понити и прождријет туј море,
што кљусе понити на плећу не море,
најлише кад сједу, платити гдје неће,
пошију и изједу пратежи триш веће,
вадећи из криница шаками што море,
како немнавица ки жере гдје море. 15
Они т' не стављају махнице под куне,
нег им се клањају и око њих куне
како око свеца, тере им час чине
и људи и дјеца, и службе још ине.
Од града гвоздене затворе имају 20
а кључе дрвене: тако се владају.
Овдје ти јес пака најбоља јур цина
од мора исовака до курвина сина.
Туј инократи бати дају се без плате,
ну је тријеби бјежати, јак кад гре коњ на те. 30
Од њих ти у очи свак од крстјанина
неправо свједочи за десет мајдина;
и они настоје у тргу варат свих,
ну ријечи не стоје нег ако је посो њих.
Ну засве још затој, како знаш добро ти, 35
Наљешковићу мој, веље су добити
у странах овезијех, како су и прије бил',
које су јур мнозијех богате учинил'.

17. *најлише*, нарочито. — 18. *пратеж*, што се на пут узме: *триш*, три пута. — 19. *криница*, филцан. — 21. *под куне*, под кров (у лудницу). — 27. 28. *овдје ти је најбоља цијена* (поштовање) што један другому говори море (мноштво) исовака и „курвии сине!“ — 29. *бати*, штапи: не треба платити да те бију! — 31. *од крстјанина*, о хришћанину (29.) — 32. *мајдин*, врло си-тан новац. — 34. *ријечи не стоје*, не држе ријечи. — 37. *о-ви-зијех*, ових.

Откуд Бнетком бише толика имања?
овди их добише у дуга њих стања. 40
Цијећ тога не оходе нигдјере сеј мјесто,
нег ли га походе и скоро и често
с галијам и с дријеви, тðварë тере њих
не лана, како ми, нег специј свакојих.
Наши Дубровчани за тој се не хају 45
али им дано нй да трге теј знају:
они карићами и ланом тргују,
добити своје сами друзијема пуштају.
А да би то не бил', јак Бнепи нећу рйт
богати да би бил' ни да би добил' свит, 50
ну би имал' веле већ него ли имају,
а друго нећу рећ кад ме не прашају.
Зато бих вазел знат, родјаче поштени,
како т' се згоди стат минуте ове дни.
Ер њеке дриснице тамо су војевал', 55
које су тужице мнозим до смрти дал':
бог да им гријех прости и да их по својој
приведе милости гдје је вјечни мир и гој.
Ну теби кад куга није могла врха доћ,
мање ће т' моћ друга досадит ка немоћ. 60
Ти с' костокаменик и, нека знаш, ово
већи ћеш имат вик нег дрво тисово,
од лонзе покли мож' манипуо изјести,
квартјерић и кокош, кад будеш гдје сјести

39. *Бнетком*, Млечима, Венецији. — 43. те товаре њих (лађе) не ланом већ специјама (мирођијама). — 47. *карића*, шевар. — 53. *вазел бих знати*, узео бих, хтио бих знати. — 54. како ти је било овијех прошлијех дана (стати = осјећати се). — 55. *дрисница*, пролив. — 59. *доћи кому врха*, сладати. — 61. *костокаменик*, у кога су камене кости. — 63. *лонза*, свињетина; *манипуо*, мноштво. — 64. *квартјерић*, четврт (јагњета); *kad будиш гдје сјести*, кад гдјегод сједиш за сто.

с доброме дружином на новом Парнасу пришијеваје с вином, гулећи кобасу; пак би бил' грехота и штета љубави, да ме тва доброта и разум остави. Тко би већ у пјесни, нег ако наш Матко, пришијевал љувезни тач мило и слатко ?	65
Ну ме страх да и он скоро ће путоват, јер тако умије Стон, тко буде у њем стат. Човјеку свакому умијет би драже бил' у мјесту оному у ком се јес родил; цијећ тога што је зато, на љето тко иде,	70
ако и наш Мато појуће отиде.	75
Ну његов неће глас никадар умијети, нег ли ће по вијек ваћ на свијету живјети рад пјесни, које он меу музе вам даје љешше нег Арион на риби пливаје.	80
За ријети ја право и ово јес мјесто не мало нездраво, у њем се мре често. Ну стање паћ увијек на свијету не мож'ти, гди има дваш човјек — не једном — умијети:	85

65. *Парнас* је брдо у Грчкој, које је било свето музама божицама од пјевања и сваке друге вјештине); нов је Парнас (у шали) мјесто где се једе и пије, док се на староме пјесме пјевају. — 66. *пришијеваје*, пришијевајући (24). — 69. *Матко*, по свој прилици М. Бобаљевић, који је у то доба био пјесник на гласу. — 71. *путоват* на други свијет. — 72. јер Стон умије тако чинити (тј. отпратити га на други свијет) оному што у њему станује. Стон код Дубровника и сада је на злу гласу због наступне грознице што у њему влада; код Стона су Бобаљевићи имали своје имање. — 75. 76. ваља да су ријечи пошто искварене; *појуће*, пјевајући (24). — 80. *Арион*, грчки пјесник, којега су једном морнари на лађи хтјели да убију и окраду и он скочио у море те га плискавица (дунав) изнијела на крај *пливаје*, пливајући (24). — 83. *стање*, мјесто,

могал би живот наш бојат се од смрти, гдигоди да га дваш не буде сатрти. Ну једном само свак, који се јес родил, њетко прије њетко пак, има ње пријат цвил;	85
и овди и тамо, мој Нико разумни, путоват имамо, скрити се моћи нї.	90
Љети се бојим ја, а сада могу ријет умирим од здравља, уживам ови свијет. Шуно ти је сад поље травице и цвијетја, божања до воље јак усред пролетја;	95
битве и салате и трстја купуса набери без плате, и свари тер куса'.	95
Овди се коњи сад на траву стављају и овди људи глад нигдар не имају. Јагањци сад ти су и добри козлићи, притусти који су, и млијека каблићи.	100
Најпретљу ти кокош, ку не мож' изјести, за мајдин имит мож' а јаја тридести. Шес, осам грлица узимаш за динар а дробнијех сто птица — тер то није мала ствар.	100
Скорупми и сиром бијёлй се назар вас, дебелом ки мјером дава се и на чај. И друге тустине находити овдје ти, нег само сланине не мож' паћ купити.	105
А рибе мезалин шестима јес дости: ки не би курвин син распрагал туј кости?	110

88. *пријати ње* (њен) цвил, бити од ње (смрти) уцвијењен.
— 91. љети се боји због велике врућине, које сада (у јануару) њине нема. — 94. *божања*, махуна од боба. — 95. *битва*, блитва, шокла (само лист). — 97. *на траву се стављају*, шаљу се на нашу, које овдје има и у јануару на пољу. — 102. *имит* (*имјет*), имати. — 103. *динар*, сребрни новац дубровачки, од којих је у XVI вијеку ишло око 40 у дукат. — 105. *скоруп*, кајмак. — 109. *мезалин* (од тал. *mezzo* = $\frac{1}{2}$), половица од динара; *шестима*, шесторици.

Пак овди петнес хлиб за мајдин узимаш,
и да т' је сваки хлиб већи нег тамо двали.
Вода ти боља јес негли тамо вино,
које је по шеснес: што иштеш ти ино?
Остало т' није моћи, што је овди, дат знати, 115
од јутра до ноћи да т' будем казати.
Тијем овди тко кости и живот остави,
дај у претилости свијета се избави.
Нећу ти друго рйт нег кад т' се пригоди
испразан гдјегод бит, лиском ме походи 120
и поклон од моје Матјелу стране дај,
то јес жив ако је, и с богом сад остај.
Тисућу пет стотин и песет и три љет
како се божји син породи на сај свијет,
мјесеца ки ново почина годиште 125
пише се сад ово, да свак зна што иште,
у граду ки њекад Лександро краљ стави,
Дмитровић ово сад написа и справи.

МАВРО ВЕТРАНИЋ

ЛАНЦИ АЛАМАНИ

Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
Зач смо ланци трумбетари, 5
добри мештри, нека знате,
ки трубимо под пифари
а не иштемо ниједне плате;
нер за љубав трумбетамо
а ићемо од вас плату, 10
нер да с вами потринкамо
kad свршимо пимфарату.

111. петнес, петнаест. — 114. шеснес, шеснаест. — 119.
испразан, докон, без посла; лиском, писмом. — 121. *Матјелу*,
исто лице које се у стиху 69 зове Матком. — 125. *почина*, во-
чиње. — 127. Александрију је основао год. 331 прије Ноја
Улександар велики, краљ маједонски.

Ланци, (њемачки) најамници (*Landsknechte*); Аламани,
Нијемци. — 4. трумбуни, велика труба; трумбетати, трубити. —
5. трумбетари, трубачи. — 7. пифар, свирала. — 11. потрин-
кати (*trinken*), напити се. — 12. пимфарати, свирка.

- Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати. 15
- Из далеч смо пришли сада,
наша срца да смиrimo,
до овогај славна града,
да трумбамо и свиримо ; 20
- и другога не желимо
мии ланци Аламани,
нер ли да се веселимо
заједно с вами Дубровчани. 25
- Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
- Меју нами зач се чује,
тамо далеч у Аламањи,
да Дубровник ланце чтује,
perchè stare boncompragni; 30
- и отуд смо се отправили
с трумбетами веле славно,
нека бисмо похвалили
овој мјесто много славно. 35
- Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати. 40

- Ну не вијемо друге ствари
нег чељусти надимати
у трумбете под пифари
и фраскуне нагибати ; 45
- навлаш кад се уморимо
пифкајући у трумбуне
мавасију не воднимо
трипкајући у фраскуне.
- Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати, 50
- да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
- Дубровчани, братјо драга,
затој ћемо трумбетати,
а пак ћемо сви једнага 55
- заједно с вами потринкати
у весељу и милости,
много радо у здравище,
како дрази ваши гости,
свако винце без водице. 60
- Ми смо пришли у ове стране,
нека вам је сада знати,
да научимо Дубровчане
у трумбуне трумбетати.
- И када се повратити 65
- ми будемо у наше стране,
тамо ћемо похвалити
нашијем лимфрам Дубровчане;

20. трумбати, трубити. — 22. мии мјесто ми, да се напуни број слогова у стиху. — 29. меју, међу. — 30. Аламана, Њемачка. — 32. талијанска реченица како би је Нијемац изговорио: „јер су весељаци“. — 34. трумбета, труба.

41. вијемо, знамо. — 44. фраскун, велика боца. — 46. инфкати, свирати. — 47. мавасија, добро дубровачко вино. — 68. лимфра, драга.

тамо ћемо јоште рећи да смо ланци Аламани сваку милос могли стећи међу вами Дубровчани.	70
Ми смо пришли у ове стране, нека вам је сада знати, да научимо Дубровчане у трумбуне трумбетати.	75
Нека знаду лимфре наше, тамо далеч у западу, да су чтене гозбе ваше у овому славну граду,	80
где се тринка у бријеме свако с нама ланци компањуни без водице винце слатко гостарами и фраскуни.	
Ми смо пришли у ове стране, нека вам је сада знати, да научимо Дубровчане у трумбуне трумбетати.	85

НИКОЛА НАЉЕШКОВИЋ

СУЖЊИ

Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Без броја је прошло дана
да у ропству прибивамо,
а ви знате од сужана
колика је жалос само
да слободу не имамо,
што најдраже рећ моремо.

5

10

Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.

О господо племенита,
покли милос ваша слове
и богаство до крај свита,

15

79. *итет*, поштован. — 82. *компањун*, весео друг. — 84.
гостара, боца с ускијем вратом.

7. од сужана, за сужње (29). — 16. *слове*, *слови*.

- молимо вас, на нас ове
погледајте ви робове,
гди у гвоздијех клопоћемо. 20
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо. 25
- Тер вашега тогај блага
молимо вас не штедите,
ви господа наша драга,
нег нас тужнијех откупите
тер за робе ви држите
да се од вас не кренемо. 30
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо. 35
- А госпође ви гиздаве,
покли славну милос вашу
врх свијех инијех на свијет праће,
вић'те тужну младос нашу
тер не бран'те ствар најдражу,
да се њоме поможемо. 40
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо. 45
- Добро знамо свака од вас
милостива велми да је,
тијем позрите срцем на нас,
покли знате плата ка је,
за тој дјело ка се даје,
прид очи ју вам дајемо. 50

- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Благо ваше јес велико 55
тер се неће ни познати,
кад нам дате њеколико:
неће зато вам липсати;
господари неће знати,
а сповидјет ми нећемо. 60
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Тој ли слуга кој трјебује, 65
напријед само приступајте,
кога хоће да купује;
што смо блиједи не гледајте,
ну нај мало меса дајте,
опретиљет како ћемо. 70
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Рад тогај вас свијех молимо, 75
почните нас куповати,
вам робоват ер волимо
и копати и орати
и дан и ноћ работати,
а изврсно тој умијемо. 80

65. кој, којој. — 70. опретиљети, одебљати.

- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
Сваки од нас у ледини,
протрапив ју како он хоће,
лијеп виноград да т' учини,
да до љета роди воће,
вјерујте нам, како хоће,
гдје фатигат ми почнемо.
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
- Ови умије вуну прести,
ови други умије ткati,
тaj бјечвице умије плести;
томуј меса дај скухати,
да ћеш прсте огризати,
слас му изријет не умијемо.
- Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.
- У ваше се затој руке
милостиве придавамо,
молећи вас ове муке
чин'те да ми не пријамо;

85

90

95

100

105

- хотјејте нас купит само,
да се уз вас притиснемо.
Из далека сужњи гремо
једа бисмо напросили
чијем бисмо се откупили,
да у ропству не умремо.

110

86. *трашити*, дубоко копати. — 90. *фатигати*, работати
— 97. *бјечва*, чарана.

АНДРИЈА ЧУБРАНОВИЋ

ЈЕЂУПКА

Вишњи господ, господичне,
честитијем вас венцем круни
и желиње ваше испуни,
ер сте сунцу све приличне.

Од оних смо, госпо, страна,
откуд жарко сунце истиче:
клетва хоће, свит противче
да не имамо никдир стана.

Нити смијемо на једном мјести
божјом клетвом да станемо;
гди ноћимо, не сванемо,
ер нас причну црви јести.

Јур два дела сегај свита
извили смо од теј стране

5

10

Јеђупка, Циганка. — 2. круни, нека круни (23). — 3. испуни, нека испуни (23). — 7. противче, тјера.

ради наше брижне хране
јак цић медна пчела цвита,
и примили, госпо, у путих,
пробијући стране и луге,
многе бриге, јаде и туге
цића звири туј приљутих,
и цић гусе, од ке рјити
не даду ми грозне сузе,
мислећ тужни што ми узе,
спомена ме чини мрити.

Имах синке до четири, —
сваки бише како руса!
Данчула ми одни гуса,
ка ме у сан јоште тири;
прид ком бигућ планин-хвојке
били ми су брашно ходе
и поскупо хладне воде,
ја трим чедом дајућ дојке.

С кима к мору припадосмо
за прибродит сиње море,
при нер гуса дојде с горе
бродару се сви дадосмо.

И бродећи Аливера
иштом не би вај на броју!
из корабље љуби моју
зани вихар од сјевера.

А Елеза моју дику
за бродидбу подах тужна:

15

20

25

30

35

40

18. пробијући, пробијајући, проходећи кроз. — 23. тужни, тужиој (20). — 29. бигућ, бјежећи. — 34. ходе, ходећи (24), на путу. — 31. поскупо, помало. — 35. дојде, доје (4). — 39. корабља, лађа.

леле! леле! веоми ружна, да не осушу лица вîку.	
Само мени мој Данио од четири јес остао; како видиш убах мао али мајци веоми мио.	45
Кога са мном, госпо, обдари и љубави тве надили, — тако те бог не ухили од најдраже твоје хари! — не чим стане мѣ достоја, да великос твоје славе, ер достојиш врху главе круну носит свих госпоја.	50
А хођу ти без варчице чес и срићу казивати, тако ми се мајком звати, моја госпо и царице!	55
	60

Првој госпођи

Али хвала господ богу, моја кито од ружице, јур ћеш парјат све тужице и шчекати срићу многу, коју веоми веће жудиш него да си цару лада, и којој си веће рада нега свитом свим да судиш.	
	65

44. тако да не осушим (да нећу осушити). — 47. убах мао, сасвим мален. — 51. тако те бог не ухилио (лишио). — 66. лада, љубовца.

Ер без тога царство свита ни ниједна ина радос, не весели твоју младос, моја круно златом свита.	70
Дим ти од плоди, моја славо, које нијеси вик имила: скори ћ' имит, госпо мила, тако мени Данио здраво!	75
Дви ћеш родит мушки главе многе сриће, многе чести, од којих ће име рести по свем свити вјечне славе.	80
Први ће имит туј бесиду прид господом и то име, да ће бити благо ш њиме куму, другу и сусиду.	
Другога ћеш видит баном од језика од свих нају, гди столује на Дунају по милости згору даном.	85
Од блага ти нећу рити, ер ћеш имит доста блага, ни од здравја, госпо драга, ер ћ' грбава стара умрти.	90
Да ово т' свјета службенога ки ћу т' дати на растанци: не чин' да ти прођу данци без трајања љувенога.	95

73. дим, велим; од плоди, о плоду, породу. — 79. рести, рассти, расјети. — 80. свити, свијету (13). — 86. нају, нас, — 94. на расстанци, на растанку (13).

Ер госпоја без љубави
што је ино, бога цића,
нер угасла једна свића
или т' сух пањ у дубрави? 100

Другој госпођи

Имаш војна узовита:
каже с тобом лијепо и дворно —
мисли ротно и рогоборно,
срдачца је, знај, скровита.

Вуховите има очи
и прихватат туђе ладе;
од тебе се ноћно краде,
kad се с којом другом рочи.

Тер ну т' гледај њега ћуди:
неће дви, три ни четири,
нер ако их сто замира,
он све хоће, он све жуди.

Колико пак на тој трати,
не требује да т' сповиме,
ер цић тога добро виме
да се свак дан с тобом рати.

Ни му дости да те неће
љубит верно како има,
нег још руха тва вазима
тер по блудих свуд размеће. 120

100

105

110

115

120

Једа брже кој госпођи
ка полинша јес од тебе,
ил' ка може бит уз тебе,
ил' ку рухо тве достоји?

Не, не, не, не на моу вјеру,
неко једним злицам, које
без пристанка све настоје
да га гуле, да га деру.

С кима, госпо, о колике
ноћи траје! а кад лећи
уз те дође, дав ти плећи
неће видит тве прилике.

Достоји ли твоја младос,
твоја вера, тва липота
туј горчину од живота?
ну процини твоја радос!
тер виђ ер се не повраћа
наша младос ни ње славе,
а худа је жена, праће,
с врхом зајма ка не враћа.

125

130

135

140

Третјој госпођи

Ти разлико травје и цвите
хоћу да знаш ке је моћи
и кијем можеш што помоћи,
моје драго прималитје.

101. *узовит*, лукав. — 103. *ротно*, потајно; *рогоборно*
упорно. — 105. *вуховит*, преварљив. — 109. *њега ћуди*, његово
ћуди (31). — 114. *сповиме*, сповијем (22), кажем. — 115. *виме*,
вијем (22) знам. — 119. *вазима*, узимље.

131. *дај ти плећи*, окренувти плећи. — 135. *туј горчину*
од живота, тај горки живот. — 136. *процини*, нека процијени
(23). — 138. *ње*, њене (31). — 139. 40. а говоре да је неваљала жена,
која не враћа зајма на претек.

- Ако желиш, моја круно,
војну бити драга љуба,
носи цвитја драгољуба
зањедарје вазда пуно;
тер до вика неће ину
господичну веселити,
ни драговат ни желити,
разми липос тву једину. 145
- То ли ти је вратит жеља
љубовника с дуга пута,
носи биља око скута,
кое се зове вратижеља:
прилетиће стриловито
да би био на крај свита
свим бродаром дајућ мита,
моје, госпо, тихо лито. 150
- Једа ли си још помрла
бити, душо, златих власа,
помивај се златовласа
тер том жељом буд' неумрла;
ако помњу ставиш на то
и помању нег се проси,
веруј ми ће твоје коси
присивати чисто злато. 155
- Ну ако ли, русо, у белу
копниш личце да т' се лашти
и том жељом вик не исташти,
завија' га у русу белу; 160
- 165

148. *занједарје*, њедра. — 156. *вратижеља*, сковано према „*вратит жеља*“ у ст. 153. — 161. 62. ако умиреш (чезнеш) од жеље да будеш златне косе. — 163. *златовлас*, опет сковано према „*златих власи*“: умивај се златовласом. — 165. ако будеш пазила. — 171. и (желиш) да ти због те жеље (личце) не исташти (омршави).

145

150

155

160

165

170

- тер тако ми добре стаје,
ако будеш тој творити,
неће ти се вик скорити
ни ћеш знати старос ча је. 175
- Од инига што ћу т' рити,
моја тиха питомино,
нер да на свит све знам ино
разми само кад ћу умрити. 180

Четвртој госпођи

- Трухава си из срдача
и језива и мале моћи:
kad замркнеш које ноћи
не мниш сванут до сунача;
ер ти напре болесника 185
и утробу т' сву опсине,
тим ти снага и моћ гине, —
да можем ти дати лика!
кога ако примит будеш
у љубави, ма љувезни, 190
чинити ћу све бољезни
теј срчане да забудеш.
Вазми пони девесина
биља, госпо, и калопера,
руте и мака до два пера 195
и још к тому рубазина;

175. *скорити се*, окорети се. — 176. *ча је*, што је. — 181. *трухлав*, слаб. — 182. *језив*, мршава. — 186. *опсине*, опсједне, заузме. — 193. *пони*, барем; *девесин*, девесиље. — 196. *рубазин*, нека трава.

вазми руже и љубице и с јасенком чичиндари тер тој скупа све обари а у крви голубице;	200
ка, тако ми твога лица, ако к срцу даш привити, тај час хоћеш здрава бити како једна пастрвица.	
Ја ти вељу, ако опслужиш како т' рекох твоја сужна, — не будијем вику ружна! — веће никда не потужиш.	205
Паче, гди с' сад мртва, брижна и свенула у тој боли, возити те неће коли, толи ћ' доћи веоми низна.	210
Иштом, госпо, да опоручиш најљупчemu све теј ствари, за ке ако он не узмари, чин' по мене да поручиш.	215
Ја ћу најти све теј ричи, ја те товит и блудити, ја драговат и љубити већ' пег трзан дробне ничи.	220

198. *чичиндари*, чичиндарá, а чичиндра је неко воће.
201. *ка*, које ствари. — 204. *пастрва*, пастрма (риба). — 207.
не будијем, тако ми не бити. — 208. *не потужиш*, нећеш се по-
тужити (33). — 212. *доћи ћем*, постаћеш; *низна*, његована, гојна.
— 213. *опоручиш*, препоручиш. — 217. *најти*, наћи (4); *ричи*,
ствари. — 218. *блудити*, мазити. — 220. *трзан*, травник; *ничи*,
трава која је тек изникла.

Петој госпођи

Чуј ме, госпо мила и љунка, тако т' срињу вишњи узвиши, тер у срце златом пиши што ћу т' рйти сад Јеђунка.	225
Ако желиш кога и жудиш прико срца прихватати, наук ти ћу, душо, дати да дил тога већ не трудиш.	
Починити хоћу теби, — ер сте, госпо, без почини, како зеље без зачини, а то свака зна по себи, —	230
да тко годи тебе види, свуд тве лице да призира и за њиме да умира и јак осин да те слиди.	235
Тим Јеђушци давши виру рец' овако кому с' рада бити љуби али лада, да т' сам дошад рече „умиру!“:	240
„како зору сунца свитлос а све живо осин дружи, тако двори вик и служи твоје срце моју липос; како липир уз плам свиће	245
весели се, врти и вије,	

222. *тако т' узвиши*, тако ти узвисио (умножио). — 229.
починити, чини чинити. — 230. *почини*, чини. — 231. *без зачини*,
без зачина. — 236. *осин*, сјена. — 237. *давши виру*, повјеро-
вавши. — 240. *дошад*, дошавши (26). — 243. *двори и служи*, нека
двори и служи (23). — 245. *липир*, лентир.

- тако тī вик уз ћелије
виј се моје мене циће;
како уснуџа крис об лити
а на огњу јавор стоје,
тако пуца' срце твоје
све жељећи мене имити.“ 250
- Тер ако му ни овиме
ледно срце не раздежеш,
трикрат ово, када лежеш,
рец' тер веће не брин' тиме:
, како изнутра кремен ками
вазда гори а изван стјине,
тако срце тве од стјине
буд' цић мене лед и плами.“ 260

Шестој госпођи

- Благодари, госпо, бога
и радуј се, маја радости,
ер под сунцем ий младости
ку чес гледи толи многа,
коли тебе, моја славо
дуга здравја и дуге моћи,
нећ' бо вику знат немоћи,
тако мени Данчуо здраво!
да вазда ћеш како риба
све дни здраво прибивати;
ти ћеш, госпо, уживати
веће нег је женам триба. 270

- Сребро, злато, благо свако
које узмож' пожелити,
истом ти ће у стан плити 275
а нећ' знат откуд ни како;
тако да ће мнози пуци
скучно и складно говорити:
„право јој је свим дворити,
ер је срића њој у руци.“ 280
- Од разума што ћу т' рећи
на тај лита која имаш,
нер да друге овди нимаш
и да желит ий мђи већи?
Да само га, госпо, грубиш 285
једном веле малом ствари:
рећу т' — биј ме али кари! —
тко те љуби ер не љубиш!
Да се у то не упада
твоја памет самодило, 290
не би умније од тебе било
од источи до запада.
Кроз тој нека с' у свем сврсна
и мудрија нег све остале
и тве да су у све хвале, 295
не буд' љубит веће срчна.
Кушај, кушај, ер тко куша
само једном љубав ча је,
реће меда слађа да је
и дражија него душа. 300

248. циће, стиха ради мјесто цића. — 249. кријес, цврчав об лиги, љети. — 250. стоје, стојећи (24). — 251. пуца(j), пека пуца (23).

285. грубити, грдити. — 287. кари, стиха ради мјеста врјој. — 290. самодило, самовољно. — 293. кроз тој, зато; сврсна, сврена. — 296. не буди веће срчна љубити, чемој се више срчију отимати љубави. — 298. ча је, што је. — 299. реће, рећи ће.

- Јоште ти бјех, моја круно,
потајнула ја од тебе
ствар, од које сама у себе
не уздах се, знај, напуно;
да вјера ме тва примага, 305
ком се госпој свака дичи,
да нећ' пронит овеј ричи
ке ћу т' рйтти, госпо драга;
још ако ме која срећа
чини у што заблудити, 310
да ме нећеш осудити,
ер је милос гриха већа.
Тим од сужна теби твога
с вољом твојом хоћу рећи,
да прид тобом знам смрт стећи, 315
цесарице срца мога.
Јес у мисти у овому
један, за те ки умире
цић горуште љуби и вире
ку т' у срцу носи свому, 320
а не смије без пригоди
објавити теј љубезни,
горко трпећ вик бољезни
смерђу живот, знај, проводи.
Вене, чезне, гасне, блиди, 325
сахне, гине, копни, таје
и трудећи вик не стаје,
да свуди те слизом слиди;

- тер украдом своди очи
на те, моја рајска вило, 330
да га видит није мило,
гди ти личцем смрт свидочи.
Ил' му би рек твоја милос
не вјерује ер не тужи
дugo вријеме ко ти служи, 335
ку љувену трип силос;
тер тач ротно и горуће
нај се твоје личце гњиви,
како не ктећ већ да живи
ки те љуби толи вруће. 340
Не уми, госпо, из далече
туговати своје боли,
ер умрти прије воли
нер да се узна што ти рече.
Тисућ крат је ктил да изусти 345
путем теби своје ране,
а нетом те с дружбом стане,
рич му умре усрд усти;
тер се створи вас од мраза
и замукне мраморкоме, 350
kad је тужит муком коме
прид свитlostи твога образа,
а то нека не објави,
теби хотећ, свим пореда
љубав с ке смрт све погледа 355
колико га љуто дави.

302. потајнути, затајити. — 303. од које, у коју. — 304.
госпој свака, свака од госпођа(29). — 311. (вјера ме тва примага)
да ме нећеш.... — 312. гриха већа, већа од гријеха (29). — 313. од
сужна, о сужњу (21). — 317. у мисти, у мјесту (13). — 319. горуште
горуће. — 321. без пригоди, без пригоде. — 327. стаје, престаје

332. смрт свидочи, свједочи да умире за те. — 333. би
рек, регби. — 337. ротно, љуто. — 339. ктећ, хотећи. — 341. уми,
умије. — 345. ктил, хтио. — 347. госпођу дубровачку требало
је на улици да увијек прате слуге. — 354. пореда, заједно.

- Зато дај ред, моја дико,
како би му бити моћи
отај с тобом дне ал' ноћи
за тве рајне мајке млико. 360
- Нека т' смино туј открије
без прѣдања на сву вољу
туге ке му срце колуј
и јад ки му душу рије;
и пак нека љубав ваша
скровна буде дер до вика
а не да ју злоб језика
по улицах свуд разглаша. 365
- Меуто видит лї не брањи
тве му лице на прозору,
ер о слатком твом позору
срдаче се њега храни. 370
- Паче бахтом вазда устеци,
кад год можеш, да га видиш,
или лежиш или сидиш,
тер му сунце гору истеци;
а не тако како чиниш
бигајући свуд прид њиме,
ер ће скори отkrit вриме
колико се у том хиниш. 375
- Ну ми реци твоја радос:
у чему ти вик загруби,
али ер те веће љуби
него тужан своју младос, 380

357. *ред*, начин. — 359. *отај*, потајно; *дне*, дану. — 360.
рајни, рајски, који је у рају. — 361. *смино*, сминоно. — 366. *дер(и)*,
дори, ћа. — 369. *меуто*, међутим. — 372. *њега*, његово. — 380.
колико се у тому (што од њега бјежиш) вараш, јер ћеш га тијем
од себе одбити. — 382. *загрубити*, грубо (ружно) учинити.

- да си тако ти приправна 385
у нехарство све да обратиш
тере горком смртју платиш
твога слугу толи славна?
Ако служба смрт достоја,
живота га, госпо, избави;
то л' подоба ке љубави,
скажи му ју милос твоја. 390
- Он је од вика дан одзгара
да твој буде, моје злато,
и рођен је — ну виђ! — на то 395
да љубави твом изгара.
Противити рич је луда
што годи се гору одлучи,
ер кому се што заручи,
вик не убиgue тогај суда. 400
- Зато јур прим' љувен плами,
моје сунце, ма госпоје,
и омекшај срце твоје
тврђе нег је гвоздје и ками.
Ер отколи тебе гледа 405
- јур би ужгал сиње море
а срдаче тве не море
студеније мраза и леда;
јур би ганул тисућ крати
једну стину становиту, 410
а не може јадовиту
вољу твоју да приврати;

386. *некарство*, незахвалност. — 392. *скажи*, нека скаже
(23). — 393. *од вика*, од увијек. — 397. *рич*, ствар. — 399.
заручи, одлучи. — 401. *плами*, пламен (10). — 411. *јадовит*,
једовит.

- јур би сунце, мисец, звизде
могај с висин присећ долу,
а не може вај охолу 415
немилосцу твоје гизде.
- Што ћу ино јур већ рѣти
нер ако му у кратко реда
не даш, да га ћ' веле уреда
чут причудном смрти умрити ? 420
- Мед му сладак ий без тебе,
цвитице му не мирише,
свака радос њега уздише,
ер мни бити сам без себе,
ташћа како магла идући 425
прид образом свите зоре,
ал' како сниг врху горе
kad га жарко сунце сврући.
- Сан је згубил тебе цића,
ни пије, ни ије, ни мирује,
нег вик сузе утирује 430
тере гасне како свића.
- Његда стане у забити
поднамши се ним, ухиљен;
његда паче грозно уцвиљен 435
причне гласит и вапити:
- „Што је видит зрак данице
сјајућ гбру са прозора
при свилости ње позора
прид ким сунце греде нице ? 440

414. присећ, досећи; долу, долје. — 416. немилосца, по-
милост. — 419. уреда, брзо. — 422. цвитице, цвијећице. — 423.
свака његова радос уздише, тј. није радост већ жалост. — 424.
јер тебе нема. — 425. ташћа, ташта (6). — 429. згубил, изгубио.
— 433. забит, скровито мјесто. — 434. поднамши се, подигавши
се (26); ним, нијем. — 439. ње, њена (31). — 440. греде нице, запада.

- што л' румено и бело цвите,
ким весело трзан пвйтâ,
при ње лицу гди освита
све весело прималитје ?
- што л' су пјесни морске виле, 445
ке толико вас свит личи,
при ње слатких медних ричи'
ке ми душу срцем диле ?“
- Тој изрекши већ замукне
и вид згубив долу паде 450
без живота сваке наде,
како да му срце пукне.
- Пак донигди јур затиме
опет мрамор проговори,
и двикиши се нагло гори 455
причне гласит твоје име ;
које гласећ како бисан
од љувена од пораза
тргнув мача са појаса
заповрне ову пјсан : 460
- „Ах ма срићо с сланом пала,
паче с рђом, паче с грјадом,
да ли ми би овим падом
погинути тач домаћа ?
- Ох притврди и жестоки 465
клетвом клети оштри мечу,

445. стари су Грци причали да у мору живу сирене (пола
жене а пола рибе) које веома слатко пјевају. — 446. личити,
оглашивати. — 449. изрекши, изрекавши (26). — 451. без сваке
наде живота. — 453. донигди, донекле, домало. — 455. двикиши
се, дигавши се (26). — 460. заповрнути, вратити се; опет по-
чети. — 466. меч, мач.

- да л' на ово дер у Лечу
подах за те пинез токи,
да се у мојој крви умијеш,
да пролетиш моје прси, 470
да се име мē замрси,
да ми бритку смрт задијеш?“
- А пак њега врх бодезни
направивши к срцу кличе:
„ово плата коју стиче 475
свак под стигом од љувезни;“
- и хотив се нањ наприти
хоти сви се и припуче,
а он кунућ не умуче,
ер му не би мđо умрти. 480
- Не вим ил' је виловито
нико биље ко га трâвî,
ил' је би рек теј нарави
тве гледање стриловито.
- Што год, моје злато, буде, 485
лîј не чини да се рече,
да он горку смрцу стече
толи слатко тебе жûдë;
- да допус' му за свû службу
истом токо издворити, 490
да се може зговорити
с тобом један хип у дружбу.

- Туј му плату буди хрла
за свê верно дат служење —
твоје љупко садружење, 495
ма липости неумрла!
- Ер ку ћ' дббит на свит дику
да његове грозне сузе
рад љувене твоје узе
обрате се ш њим у рику? 500
- ки ли ћ' стећи живот диви,
да он тебе вик словећи
и љубави твом горећи
вас отађе у плам живи?
- ка ли ћ' круна да т' се свије 505
кад узвидиш гди пук врви
надањ мртва рана у крви
а прид прагом твë ћелије?
- неће ли ти свит зазрити,
неће ли ти спasti лица, 510
нећ' ли сртат вîку ница
гди те путем тко сусрти?
- Чини ми се јур да вију
гди т' говоре све тве друге:
- „Ово, цић ке верне слуге 515
сами себи смрт задију!“
- Немој, госпо, бога раде
таком зледју да се обличиш,

467. *Лече* (*Lecce*) у талијанском приморју према Дубровнику; у њему се ковало добро оружје. — 468. *токи*, толики. — 473. а направивши пак к срцу врх њега (његове) бодезни (шиљка). — 476. под стијегом (барјаком) љубави, тј. свак којим љубав влада. — 478. хоти, или је текст искварен или је то непозната ријеч за маč. — 481. *вим*, знам. — 488. *жуде*, жудећи (24). — 489. *допус'*, допусти. — 491. *зговорити*, договорити.

494. *све*, (своје), његово (31). — 495. (нека му буде плата) да се с тобом мило садружи. — 500. да се он обрати у ријеку судâ. — 501. *диви'*, дивљи. — 504. *отађе*, отиде. — 510. од стида. — 512. *сусрти*, сусретне. — 513. *вију*, виђу (6). — 518. *обличити кога*, доказати његову кривицу, разнијети зао глас о њему.

жити лице ким се дичиш већ нер цвитком све ливаде;	520
да прилomi срца вољу и прими га да је с тобом или т' сужњем или т' робом, од стране те вишње молју.	
Туј му плату, тој смиљење за сву на свит љубав скажи и само му тим утажи оно јадно све цвиљење;	525
ер нећ' њему у љубави под небеси наћ прилике ни верности, знај, толике, ни ки веће тебе слави.	530
Откли бо је тве липости, мила госпо, замиро, теби се је завирио за све моћи и крипости;	535
и откли је скупно у дружбу великости твој записал језик, памет, писни, мисал, срце, љубав, виру и службу.	540
Ја ти, госпо, рекох срећу, кути вишњи не пореци, него ти се све тој стеци и још ти да' свитљу и већу.	
А ти сада да обдариш ову твоју, рих, Јеђупку,	545

519. жити, тако ти (жив ти био). — 526. сву, (своју), његову (31). — 528. све, (своје), његово (31). — 533. бо, јер. — 536. за све моћи, са свим силама. — 542. не пореци, не порекао (23). — 543. стеци се, стекло ти се (23). — 544. да', дао ти.

ку ћеш наћи харну и љунку,
ако за њу што помариш.
Дај ми злаца, госпо мила,
колико је теби мило, 550
тако скори платно бйлō
на том сињу проминила!
ил' сребарца, ма ружице,
у што скују ушерези,
тако сребро златом вези 555
по све данке, ма душице!
ил' везену, моја вило,
твојом руком копреницу,
чим утирам зноја лицу,
жити лице тве прибило! 560
ил' кигоди број пинеза
ки просећи свуди кўпим,
једа брижна јур откупим
ил' Данчула ил' Елеза,
при нег ми их запродаду 565
тамо гбору у Заморе,
ил' не одведу прико горе
моју, госпо, вељу наду.
Ако ли ти није годи
ништа тога мени дати,
ну ми дај то не закрати
што т' за пинез не доходи:

551. 52. тако доскора замијенила сиње (прно) платно бијелијем. — 554. скују, (скујем), сковаћу (33); ушерези, ушерезе (17), обоце, минђуше. — 564. Данчула јој однијеше гусари а Елеза даде за бордарину. — 566. Заморе стиха ради мјесто Заморје, а то је старијем Дубровчанима била Италија. — 569. годи, (годје), драго. — 571. дај, дајбуди. — 572. што те не стоји новца.

дај ми на ов чесмен данак сладак поглед, слатку ричцу, ил' што 'е слаје у твом лицу нег ли трудну зорни санак.	575
Тој ти срце моје нита већ нер бисер, сребро и злато и већ душа хлепи на то нег на царство свега свита.	580
Већ нег звездâ небо здржи и пржине сиње море и све листја на свит горе, веће те се добра држи; наче нер би ум и мисал	585
могли измислит до вик вика и свих изрећ моћ јёзикâ и него би свит уписал;	
и већ нег би све желиње могло жељом досегнути и споменом споменути и завелит све велиње.	590
Све што годи срђа у срећи ил' је било ил' ће бити, све ти буди рјоком плити	595
усред хиже и с врхом тећи.	
И сва добра ка су у кипу у чловичком игда била, сва ти буди свршно цила у твојему славно лину;	600

573. чесмен, честит. — 575. слаје, слађе (б), а то је осмијех.
— 582. пржина, пијесак. — 583. и (веће него) све горе на
свијету (имају) лишћа. — 592. завељети, исказати; велиње, ве-
љење (казивање). — 596. хижа, кућа; с врхом, на претек. —
597. кип, лице (особа). — 595. све нека ти ријеком плови.

и сви дари ки се правѣ у свих нају душ на свити, свима душа твоја свити већ нер свити свитлос славе.	605
Цафт'ло т', ресло и родило, и делила и имила, и градила и новила, и наприд ти све ходило!	
Узмножај ти моћ и здравје све то веће дуго лјита,	610
моја круно златом свита и мѣ главе меко узглавје!	
Разум, правда, љубав, вира вазда у теби станом стале	615
и крипости све остале којим није број ни мјира!	
сваку т' молбу вишњи услиши, свића т' свит'ла коју жежеш, земља т' лака у ку лежеш, а дух ти се гору утиши	620
с богом ки је од свих виши.	

602. у свих душ(а) нају: нају = нас, наших. — 603.
свити, нека свијети (23). — 605. цафт(и)ло, цвало; ресло, расло.
— 609. узмножај, нека ти се умножи.

СТИЈЕНО ЂОРЂИЋ

ДЕРВИШ

Ја сам Дедо ашик дервиш
ки ти израњен падам прид двор;
изид', цанум, да ме видиш
и да чујеш мој разговор —
је ли сладак, а што велиш? —
ја сам Дедо стрављен дервиш!

5

Од репате љешта с' звиде
и од сунца и од зоре,
пунија си дике и гизде
нег ли чичак посред горе,
а сва у лицу ружом цаптиш —
ја сам Дедо смамљен дервиш!

10

Побјеља си него груда
прем ожета млијека влашка,

1. ашик, заљубљен. — 3. цанум, душо! — 11. цаптиш, цватеш. — 14. прем, тек; млијека што Власи (сељаци херцеговачки) доносе.

али вајмех гњевна и худа
моје од мене срце башка
без милости свак час држиш —
увријећен сам Дедо дервиш!
А ја тебе хоћу боље
нег ли живот мој умрли,
ну ћузелук твој ме коле
и веоми јадно прили,
чим се ништа ти не болиш —
зловољан сам Дедо дервиш!
Нећеш да ме хич пожалиш,
а ја за те гинем радо;
што се тужним Дедом шалиш,
слатка моја харамзадо
ка љепотом многом словиш?
ја сам Дедо јадни дервиш!
Од пилава дража с' мени
и од масла и од меда,
али поглед твој љувени
смртно боде тужна Деда
kad га охоло к њем обратиш —
жалостан сам Дедо дервиш!
Ти си рајски мелек лијени
који слетје згара с неби,
ки ме опоји и заслијени,
да већ не знам ништа о себи
ер ми у срцу свећи ти сједиш —
занесен сам Дедо дервиш!

15

20

25

30

35

40

19. хоћу боље, вишљубим (хоћу добро = љубим). — 21. ћузелук, лепота. — 22. прлити, жећи. — 23. болети се, жалостити се. — 25. хич, испошто, ништа. — 28. харамзада, лугаво, лаживо чељаде. — 37. мелек, анђео.

- Кад те блудно ја пожелим,
вас се тада створим ледом,
али се опет обеселим
твојијем слаткијем кад погледом
нечаона ме опоравиш —
ја сам Дедо трудаи дервиш!
45
- Тужне т' очи гледат желе, —
ти се кријеш свеђ бјежећи;
мољу ти се, ћеремејле,
ну се Деда не одмећи,
ер хоће адет да га грлиш —
ја сам Дедо биједан дервиш!
50
- Ну од мене ти не бјежи,
љубав ер те, моја лијена,
у мом срцу забиљеки
златном стријелом ком га цијепа,
којом цигер свеђ мој раниш —
устријељен сам Дедо дервиш!
55
- Пригри ми мила и блага,
помилуј ме ради бога,
о гиздава, о придрага
харамијо срца муга,
ка ми душу јоштер грабиш —
ја сам Дедо сужан дервиш!
60
- Хамалију већ ћу носит,
ком ћу тебе моћ усилит,
кад ти љубав доћем просит,
нека ми се будеш смилит,
ако ми се кад не смилиш —
ја сам Дедо мучан дервиш!
65

47. печалан-она, жалостан. — 51. ћеремејле, угоди ми.
59. цигер мјесто цигерица. — 67. хамалија, хамаљија.

- То ли ме се, душо, одмећеш
ер ме видиш свеђ крвава,
али у мени ну видјећеш
већу снагу нег у лава,
к теби ако ме ти припустиш —
јакостан сам Дедо дервиш!
75
- Припусти ме, нећ' се кајат,
ер ћеш видјет ке сам моћи,
маскарећи ер пристајат
нећу у дне ни у ноћи
шујле бујле да се чудиш —
тамашан сам Дедо дервиш!
80
- Збабљен, згрбљен ну ако сам,
не имам веле ја годишта,
моју младос похаро сам
не хајући за ме ништа,
покли хоћ' ме да погубиш —
ја сам Дедо схаран дервиш!
85
- Љуби ако ме свака вила,
ер обично имам лице,
и ако ме свеђ љубила
ћузел Маре од Цернице,
зацијећ чеса на ме мрзиш? —
ја сам Дедо гиздав дервиш!
90
- Нијесам чобан ни кошиле,
јок ја нијесам кириција, —
од кадуне ја сам виле
с ком ме роди челебија;
95
- 100

74. дервиши у својему побожном заносу често сами себе
рањавају. — 81. маскарити, шалити. — 83. шујле бујле, амо
тамо. — 84. тамашан, шаљив. — 92. обичан, пријатан. — 94.
ћузел, лијеп; Церница, варошица у Херцеговини. — 95. зацијећ
чеса, чега ради.

да чему ме већ не грлиш? —
племенит сам Дедо дервиш!

Ја кадер сам учинити,
ако ми се не изгнијеваш,
за најљепшу на свем свити
под ченгије да се пјеваш
и беитим да се славиш —
разуман сам Дедо дервиш!

То ли нећ' ме помиловат
ер сам Дедо сиромаше,
вала ћу ти дар дароват
ки подобан јес за паше,
ако ти га мило примиш —
милостив сам Дедо дервиш!

Све што имам на сем свити,
мё текије лијепу зграду
ја ћу теби поклонити
и око ње сву ливаду,
твој теферић да туј ставиш —
добротив сам Дедо дервиш!

И то ако теби доста,
ма јабуко златна, није,
дају т' кожу каплан-поста
кбм се ресе све делије,
да њом пенџер твој уресиш —
благодар сам Дедо дервиш!

Тиквица ти на дар ова
мајсторије пуна сваке,
ку ми хода мој дарова —

105

110

115

120

125

106. *ченгија*, харфа. — 107. *беит*, стих, пјесма. — 111.
вала, бога ми. — 116. *текија*, манастир дервишки. — 123. *каилан-*
пост, тигрова кожа.

још на бради не имах длаке,
нег бих оглан ћузел голиш —
љубежљив сам Дедо дервиш!

Још кашику имам и штап —
и тој ти ћу даровати!
бенум цанум чин'мо хесан;
могу ли ти већ што дати?
нег ако ћеш и мој каиш! —
празнорук сам Дедо дервиш!

Али ашик Дедо даје
зани олди сеј дарове
за ње ер љепос тва не хаје
нит ће да се мени озове,
нег на плач мој глуха стојиш —
ухиљен сам Дедо дервиш!

Бел на чардак, ћел, ћел, браче,
твој те Дедо гледат жели,
тер веома грозно плаче
и смиљено теби вели:
укај' ми се да ме утјешиш —
ја сам Дедо плачан дервиш!

Ма бојнице, чик мејдане,
ћуре шелум, слатко дости,
тер узмножај моје ране
бијући ме у радости
кад пода се мене скуниш —
заточник сам Дедо дервиш!

Ето ухиљен ја се скитам
и уцвиљен ја се тучем,
прид двором ти ја махнитам,

131. *оглан*, момак. — 135. *бенум*, моја. — 140. *зани олди*,
задуду. — 141. *за ње*, за њих (21). — 145. *ћел*, дођи. — 151. *чик*
мејдане, изаћи на бојиште. — 152. *ћуре шелум*, рвимо се.

скачем, плачем и јаучем
викајући: што ме мориш?
уморен сам Дедо дервиш!
Мнократ узмем бритву у руку
тер изрежем вас сам себе;
бака бери коју муку
ја подносим цића тебе,
а ти за ме хич не мариш! —
израњен сам Дедо дервиш!
Јарали олдум са свих страна
по мом тијелу притужному,
ну већи је број од рана
у болесну срцу мому,
а ти иећ' ме да оздравиш —
ја сам Дедо болан дервиш!
Најприје ме гњевом схара
а пак мога цић пораза
од милости тве бир паре
јадовну ми не указа,
нег ме уморит свак час желиш —
поражен сам Дедо дервиш!
Немој, немој, душо драга,
улмиш Деда твога роба
да кон твога нађу прага,
да те не би нашла глоба;
немој с мене да се окривиш —
праводух сам Дедо дервиш!
Зач у крви вас подушен
kad се смртно ја изрежем,

160

165

170

175

180

185

165. *бака*, гледај; *бери*, овдје, сада. — 163. *јарали олдум*,
израњен сам. — 177. *бир*, један (једна), *бир паре*, (ни) једну
пару, нимало. — 182. *улмиш*, мртав.

у покровцу тер поружен
хукајући прије двор лежем
и завикам „медет!“ до триш —
поружен сам Дедо дервиш! —
све за милос тада мёме,
у горку ме видећ вају,
проплачу се нада мноме 195
и пака ме упитају:
„чemu тај плач, Дедо, тужиш?“
ја сам Дедо небог дервиш!
Одговорим ронећ сузе:
ето Дедо веће гине, 200
ето ахар за стан узе
а чул оптри за хаљине,
dochim га у гребти затвориш —
погинуо сам Дедо дервиш!
Не, звјерења од ниједнога 205
нег ти мило курбан творим
од печена срца мога
ки у пламену свак час горим,
ер погледом свећ ме прилиш —
изгорјен сам Дедо дервиш! 210
Под ченгију беит тужан
кликнем мнократ: и дост! и дост!
— вапијући — твој сам сужан,
бегенишем твоју липост,
коМ свећ ране моје новиш — 215
ја сам Дедо тужан дервиш!

191. *медет*, помоћ. — 201. *ахар*, коњушница. — 202. *чул*,
груби коњски покривач. — 206. *курбан*, жртва; *чиним ти курбан*
од срца, приносим ти на жртву срце.

- Алахисе версе пемој
на жељење мē скончано
прилагати већ непокој,
о гиздава ма султано ! 220
вријеме је да твој гњев утажиш
погубљен сам Дедо дервиш !
- Свака радос бендеи ћити
тер ми слатке нијесу сласти,
ер свећ имам на памети 225
горкос од тве охолости ;
бенум рахум, што се охолиш ? —
чемеран сам Дедо дервиш !
- Ако цвилих свећер тужно
и мē заман срце уздиса, 230
тва немилос ако ружно
vas мој живот избастиса,
чemu и дух још ми глобиш ? —
ја сам Дедо скончан дервиш !
- Еле свакој мој пожуди
чиниш јасак без милости,
тијем рамазан чиним худи
вајмех сваке од радости
нег ти што ме јадом појиш — 235
отрован сам Дедо дервиш !
- Срце ми се још разглаба
од љувене горке биједе ;
Дедо хљеба ни ћебаба
нелагодан већ не једе,

217. алахисе версе, за љубав божју. — 223. бендеи ћити, побјеже од мене. — 225. имам на памети, памтим. — 227. бенум рахум, моја душо ! — 232. бастисати, погазити, потрти. — 236. јасак, забрава. — 237. чиним рамазан (пост) од сваке радости, без сваке сам радости. — 243. ћебаб, ћевап, печење на комадиће — 244. нелагодан, ослабљен.

- а ти се злом мојијем гојиш — 245
ја сам Дедо лачан дервиш !
- На мехћеми нит се штује,
ни већ Дедо чорбе куша,
ни се игра ни радује,
нег се у прси стијеном луда, 250
једа му се ти умолиш —
погрђен сам Дедо дервиш !
- Плачан Дедо већ не руча
нити веће кафу срка,
нег гологлав, без папуче 255
по највећем снијегу трка
цић пламена ким га гориш —
урушен сам Дедо дервиш !
- Само пијем и ноћ и дан
љути шербет мојих суза, 260
ер се ћутим јаох пробадан
од љувених твих мамуза,
ким нада мном ти господиш —
- избoden сам Дедо дервиш !
- Ја бих хтио, моја драга,
цић љубави тве једине 265
да ми 'е чаша тва пашмага
коМ бих чинио теби ашкине,
да ме овако не жалостиш —
- жалостан сам Дедо дервиш ! 270
- Ну ако ми ћ' обећати
к теби да ме ћ' ти пригрлит,
за те ћу се ћаур звати,
за те резат, за те прлит,

247. мехћема, судница. — 258. урушити, лишити уреса.
— 267. пашмага, папуча. — 268. ашкина, здравица.

тач ако ме обеселиш —	275
несретан сам Дедо дервиш!	
Хаин се учиних Махумеду	
рад љепости смијерне твоје,	
а ти нећеш биједну Деду	
да се смилиш вијек, госпоје, —	280
зач ми ови зулум чиниш?	
ја сам Дедо гњеван дервиш!	
Кафир душман сад ми јеси	
покли би ми вас труд заман,	
који мени, бре калпеси,	285
нехарностим плати таман!	
већ је Дедо бенден Ћитмиш —	
једовит сам Дедо дервиш!	
Проклет сваки човјек да је	
ки се у женску главу узда	290
ка за љубав хич не хаје;	
зато Дедо вољу обузда	
докле боље ти промислиш —	
слободан сам Дедо дервиш!	
Већ за тебе не уздишем,	295
душу ми си огријешила,	
веће те се курталишем,	
бре веће ми нијеси мила;	
идем на те дозват тентиш —	
расрчен сам Дедо дервиш!	300

277. *хаин*, издајица. — 283. *кафир*, невјеран. — 285. *калпеси*, варава. — 287. *бенден Ћитмиш*, пропао је. — 299. *тентиш*, тефтиш, пријеки суд.

III

ПЈЕСМЕ ПОБОЖНЕ И МОРАЛНЕ

ШИШКО МЕНЧЕТИЋ

ПЈЕСАН О ИСУСУ

Кад годи, дим управ, дође ми на памет,
Исусе, тва љубав, останем како спет;
останем вас узет, останем смамљен вас
мислећи, ти пропёт како се да за нас.

Затој те хин и час молју ја, дан и ноћ,
учини да мој глас прида те буде доћ,
тер. ми дај твоја моћ истахти они плам,
ки чини тебе оћ небески двор и крам.

А тој ти хоти сам патит зло тер умрит,
нека даш живот нам и начин к теби прит: 10.
што ћу тој зват и рйт нер љубав, боже мој?
ком учин' да горит буду ја, слуга твој,
да за те дам оној, што ти да за мене,
што него живот свој у муке свршене,
од којих спомене све чине, дим управ, 15
живот мој да вене желећи тву љубав.

7. дај, нека да (23). ; истахти, исти, прави. — 8. оћи,
(оћем), оставити; крам, стан. — 10. нека даш, да би дао.

МАВРО ВЕТРАНИЋ

ПЈЕСАЊА ПРОТИВА ОХОЛАСТИ

Тко хоће охолас до трага затрти,
јадовну смишља' влас и горк стрил од смрти
и често на кости мртве се озирај
свјетовне љености тер у њих разбирај;
тер ћеш туј видјети приславну прилику, 5
како је слиједити охолас и дiku
и ови свијет тāман, и њему тко служи,
да је служба тај заман, тко се њим садружи.
Зач да има још плату службеник вајмех тај
у сребру и злату што уздржи вāс свијет сај, 10
и к томуј у блуду да живе сто љета,
све би му залуду, зач вријеме излијета
и вријеме, вајмех, тој живот наш прикрати
и у велик непокој охолас обрати.

2. горк, горак, горки. — 11. живе, живи.

Тер тко ће имат страх да не гре залуди, 15
у гробу гледај прах и гњате од људи,
охолас и љепос у чем је остала,
до шкљанка свака кос где се је растала;
а обрви и очи и лице прибило 20
репати прв точи, што се је разгњило.
Туј гледај сам што си, зач се туј разбира,
гди собом тој носи како тко умира;
и туј се познава испразно уфање
и ташта сва слава и охоло гиздање.
Још мисли што си био, што с' сада и што ћ' бит, 25
и од што се с' породио, напокон гдје ћеш прит!
Вај! није ли пут твоја, реци ми ти сада,
јак врјећа од гноја, пуна свега смрада?
Разбирај још веће и стави сву памет,
од ствари смрдеће нијеси ли ти зачет? 30
и у смрад нећ' ли поћ, рец' ми рад љубави,
када те вична ноћ у вјечни гроб стави?
При тојзи жалости већа је још туга,
у доњој мрклости, — гдје вајмех ноћ друга
у пакљен јаз стави за свој гријех грјешника, 35
да сузе не устави по вāс вијек до вијека, —
гди у доњој мрклости у плачу вијек траје
и с божјом милости разлучен остаје.
Тијем се свак уклони охоле узице,
тко неће да рони по вас вијек сузице. 40

15. залуди, залуду. — 16. гњати, голијени. — 18. шкљанак,
чланак, зглавак. — 19. обрви, обрве (14). — 29. стави сву памет,
сврати сву пажњу. — 39. стога нека се свак уклони.

ПЈЕСАЊА ШТУРКУ

Штурче, слатки разговоре,
једа те је која вила
у зеленици посрјед горе
чемериком опојила?

Тер није чути твоје пјесни
да ме тихо разговори,
од тужице и бољезни
моје срце које гори.

Зач ве зора бијела праска
а даница зове данак
и жубери итица свака
оставивши ноћни санак;
само пјесан није чут твоју
мимо птице све остале,
ке с даницом рајску поју
тер небеску дјеву хвале.

Драги штурче и љувени,
ако нијесу туге које
у травици у зелени
обујмиле срце твоје,
покомоли мало главе,
помоли се из травице

5

10

15

20

без прикора и забаве
од небеске згар данице.

Ље се чудим тој даници,
како тебе с небес згара,
гди се тајиш у травици,
не кори те и не кара?

Зашто би се пристојало
да те кара, да те кори,
меу створење све остало
твоје пјесни гди не чује.

Тијем се болим и тугују
у жалости рад љубави,
сваке птице гдји свуд чују
биљишћи по дубрави
и појући бријеме трају,
тер краљици свијех қраљица
у пјесанце хвале дају,
ка је свјетља нер даница.

Тијем приdragи слатки штурче,
умоли се жељну мени,
немој тако стати муче
у травици у зелени.

Ти се овди у дубрави
у пјесанце у медене
и прогласи и објави
и садружи трудна мене.

Зач се невије памет моја
сад без тебе припратити
туј госпоју свијех госпоја
у пјесанце прославити.

25

30

35

40

45

50

9. зач ве, јер бо. — 19. у зелени, у зеленој (20). — 21.
покомолити, помолити.

49. вије, зна.

Немој трудно срце моје,
драги штурче, расцвијелити,
ко се хоће сад на двоје 55
од весеља раздијелити
услышаје рајске пјесни,
у висинах ке се поју,
од сладости и љувезни
тер заносе памет моју.
У висинах покли гори
те се пјесни слатке чују
и од анђела рајски двори
хвале и славе туј госпоју;
и на земљи покли птице 60
с јутра рано подранише,
и остале живинице
туј госпоју прославиш;
покли поље, покли гора
веселе се и радују
и с даницом бијела зора,
те пјесанце кад зачују,
и створења сва остала
покли чују те сладости,
где се дава вјечна хвала 70
тој дјевици од милости:
и ми сад се приправимо
меу живине све остале,
у пјесни ју поздравимо,
нека јој су вјечне хвале,
и рецимо: о дјевице,
вјечна хвала буди теби,
80

божја мајко и краљице,
и на земљи и на неби.
Приближени они данак, 85
вишњу свитлост кад познасмо
и по теби тмасти санак
у свитлости разбирасмо.
Приближени они часи,
о дјевице приближена, 90
кад се име тве прогласи
да си круна од свијех жена.
Здрава, дјево приближена,
здрава, круно свијех краљица,
од Габрјела поздрављена, 95
ки прил тобом пада ница.
Слава теби, божја мајко,
која заче и породи
по милости сјеме рајско,
слатко воће тер расплоди.
О дјевице и госпоје, 100
вјечна теби хвала била,
и блажене прси твоје
кијем си синка подојила.
Теби слава, теби хвала,
ка с милости сваке пуну
и која си ногом стала
врху змаја и дракуна.
Сад приславна о госпоје,
ја те молим драго и мило, 105
ти пјесанце ове моје
прим' у славно твоје крило;

57. услышаје, услышајући (24), чујући.

95. Габрио,-бјела, Гаврило. — 108. дракун, опет исто
што змај.

и прида те кад прит буду,
чин', дјевице милостива,
да ме схране и сабљуду
од свакога тужна гњива;

115

нека грешник могу рећи
да по теби, о госпоје,
онуј милос могох стећи
коју жели срце моје;
да се дјавал не радује,
о дјевице приблажена,
када види и кад чује
мене с тобом сахрањена.

120

НИКОЛА ДИМИТРОВИЋ

ИЗ „ПРИЧИЦА“

Одлуку разуман злу бразо промијени
а човјек безуман слиједи ју по све дни.

Од смрти знанија није сатвар па сај свит,
ни већ незнанија од часа ки ће прит.

Брат брата убога неће сад да љуби,
јер убог свакога пријатеља изгуби.

5

Ако ка привара убогу згоди се,
сваки га покара и њему чуди се.
Убог кад рече што, чут га се не чине,
и дружбу за ништо његову не сцине.

10

115. сабљуди, — будем, сачувати. — 121. дјавал, ђавао (4).

9. чине се не чути га, чине као да га не чују.

Богат кад и луде бесједе говори,
слишат их свак буде, смјерно их свак зори.
Ако би бил махнит, иштом да богат јес,
цијењен ће мудар бит — тој чини сад пјенез.

Вијек мјесту добро ий, гди млад господује, 15
ер добријех изгони а са злијем другује.

Свак са пси тко лијеже, с бухами устаје;
тко се доцна диже, за живот не хаје.

Кокошка и жена ке иду ван свак час,
једна је украдена, друга зб стече глас. 20

Говоре лисица да је знана до мјере,
ну већ зна, кожицу који јој одере.

Тко к небу пљувати буде, нај опета
слина ће падати и бит му освета.

Што обећаш изврши, не буди лажац вик: 25
во се за рог држи а човјек за језик.

12. зорити, гледати. — 24. слина, пљуванак.

Човјек ће бит човјек, да не има ни новац,
а осо осо вијек, да има злат покровац.

Прасац у брлогу своје дни проводи,
у бистрој ни ногу нећеш му наћ води. 30

Нигдар коњ ни осао неће се продати,
добар л' је али зао, што с' неће кушати;
а жену неогледом, с ком има вијек стати,
свак води у свој дом, не хтивши ју кушати.

Прасаца ти мојега украсти не имаш, 35
да послије од њега за бога ноге даш.

28. осао,-сла, магарац.

ДИНКО РАЊИНА

ЈЕДНОМУ СКУПУ ЧЛОВИКУ

У паклу находит се ствар се ова неумрла,
чловик го у води где стоји до грла.
Дни му се зло трају грезнући сред вира,
уста му пуцају, од жеђе умира, 5
и кад се напити очи му пожуде,
вода му отити далеко тја буде;
врх њега пак вође туј расте на грани,
ко убрат кад хоће, грана се одстрани.
Од тебе, скучче, тој приповис све вели
ки вик хоћ' да дух твој одвеће све жели; 10
чим блага доста имаш, скупос те тач влада,
при њему да умиреш од жеђе и глада.
Која ствар вик на свит хућа се може рйт,
убошки нег живит за богат пак умрите?

2—8. Стари су Грци причали за *Тантала*, да је на ту муку осуђен. — 6. *вода му отити буде*, вода му отиде. — 9. *од тебе*, о теби (29). — 14. да пак богат умреш.

НИЈЕ СЕ УЗДАТИ У ЖЕНУ!

У даре љувене право се свуд прави
да су свуд зле жене нехарне нарави
и да свак још има мучење пакљено,
женами тко злима гре служит љувено.
Са злијем још тугами живот свој минује, 5
одвеће женами тко вјерно вјерује.
Мужу ка вар чини са злијема дјелима,
ње пријатељ љувени уфање зло има.
Нигда се ниједно зло нї на свит згодило,
у које уљезло није женско ко дило. 10
Жена би ствар прика ка врх све нарави
у омразу чловика с вишњиме постави.
Тим тому вељу ја, ки дворби дух справља,
да у жене уфање вик свога не ставља.

1. 2. жене су нехарне у љувеним дарима (28). — 5. *миловати*, проходить. — 7. *вар*, пријевара. — 8. *ње, њен* (31). — 13. који се справља да двори жене.

ЖЕНСКА НАРАВ

Чим свитли с неба згар сунчани вјечни зрак,
замирно ову ствар у сунцу види свак;
kad бјежи ки чловик текуће наприде,
његова сјена вик за њиме да иде;
kad ли се стави пак тјерат ју затиме, 5
прид вјетром јак облак да бјежи прије њиме.

Чим жегу нас плами теј миле љубави
и жене меу најама таке су нарави;
kad од њих љувен дар будемо просити,
тад оне ниједну ствар неће нам створити; 10
kad ли пак упазе да што нас ки неће,
тад се оне поразе велми зло одвеће,
тер с вељом силости проћи хтјењу нашему
хоће нам милости стварати у свему.

Дафне лип сунач зрак од Феба бјежаше, 15
Нарчиза а Еко пак чијем бјежи тјераше.
Свакоја тим жена ваздакрат на свити
чоека да је сјена може се вик рѣти.

3. текуће, текући (24), трчећи. — 15. Дафну је љубио Фебо Аполон, бог од сунца и свјетlostи, него је она пред њим једнако бјежала, зато је он претвори у ловорику; сунач, сунчани; од Феба, Фебов. — 16. вила Еко (одјек), која је претворена у камен а само јој је глас остављен, љубила је Нарчиза; она је персонификација одјека. — 17. ваздакрат, сваки пут, увијек.

ЦИВО ГУНДУЛИЋ

ПСАЛАМ VI

Господине, не ударај
у твом гњеву сад на мене
ни мѣ злоће неизречене
у расцрби твојој карај. 5
Врх слуге се смилуј твоје,
у болести зашто гине;
оздрави ме, господине,
јер су у смећи кости моје.
И ма душа у свом стању
смућена је веоми прико; 10
ну ти, боже, до колико
смиловат се имаш на њу?
Поглед ока милоснога
сврни и душу слободи ми;
чин' да здравје роб твој прими
милосрђа цића твога. 15
Зашто међу мртвијем није
да се од тебе тко спомене;

из пропасти зле пакљене тко да славе тве сповије?	20
Досле цвилећ у дресељу моћ сам тргћ моје снаге, одсад све мё ноћи драге умиваћу мё постељу,	
тер ћу од суза грознијех вире за неправду, ка ме труди, око мене лијеват свуди и без сврхе и без мире.	25
С гњива, у ком за грих стојим, смућено око ма пут има, јер се устарах међу свима непријатељим худим мојим.	30
Одступите сви од мене, неправедни ки сте у себи, зашто услиша вишњи с неби глас мё молбе уцвиљене.	35
Бог добротив, благ и мио мё молење услишо је; господин је душе моје сад молитву мё примио.	40
Сви ће срамни и смућени непријатељи моји бити, натраг ће се тим вратити веома и нагло зажарени.	
Слава оцу, сину дика, час светому духу буди, кё је од прије било свуди сад и вазда и у вик вика.	45

20. сповије, сповједи, каже.

ЦИВО БУНИЋ

ЉУДСКИ ЖИВОТ

Буди нам спомена: људска су годишта
вихар, плам и сјена, сан, магла и ништа.
Вихар се замеће сред љетне тишине,
свијем свијетом ускреће, ну до час пак мине.
Плам сламе ѡзгори к небесим узлази, 5
ну брзо догори и сам се угаси.
Сјена нас свеђ слиди, ну кад смо у тмини
тере се не види, и сјене с нами ий.
Сан луду ускаже да има што жуди,
ну позна да лаже кад се луд пробуди. 10
Магла све покрије о зори, да ну пак
сва се опет сакрије кад сине сунчан зрак.
Ништа је све вриме, за даном ноћ ходи,
за љетом зле зиме, свака ствар проходи.
Буди нам спомена: људска су годишта 15
Вихар, плам и сјена, сан, магла и ништа!

ИГЊАТ ЂОРЂИЋ

ПСАЛАМ СХІХ.

Краљ од звијезда услиши ме
и мојиме
тужбама се љупко умоли,
kad ја приђен горком боли
у скончању најтежему
овако се молих њему:

5

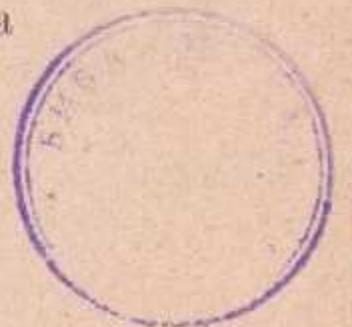
Ах свемоћни господине,
из висине
оправдај ме тер обрани,
да зо језик и погани
до живота не сатре ме
потворањем химбенијеме.

10

Је ли ку злед наћ икада
ка приклада
вухвеном се потворнику?
реци, ако знаш, злојезику,
о ма душо, на овем свити
што се може примјерити?

15

Одговараш: он је стријела
излетјела 20
бодежљиво снажне из руке;
он без сумње и разлуке
плам је живи и жерава
ка што срета, све скончава.
Прем се у дуго мё свагдање 25
прибивање
мјесту у злобном укоријени;
плачем, тужим, ах јаох мени,
ко да међу чедарским
живем сужањ гусарима. 30
Леле у дуго без покоја
душа моја
живе с пуком ки мир неће,
ки кад њему мирно одвеће
забесједим, злобно ужива 35
пријечит ми се супротива.
Харна слава свијех од људи
ћаћку буди,
сину и духу присветому —
тројству а богу свеједному,
ко с почетка свијета овега
сад дуљином вијека свега. 40

35232

РЈЕЧНИК

- ајме, јаох.
али, (значи често и) или.
бахат,-хта, бат, дупа од нога.
баштина, земља, миљак.
бдјети, бдим, не спавати.
белав, белај.
биљежати, биљешити.
биљисати,-шем, пјевати (о славују).
битје, биће.
блазнити, мамити.
блуд, уживање.
блудити, мазити.
блјусти, бљудем, чувати, стражити.
бо, наиме.
божица, богиња.
бојазан,-зни, страх.
болест, бол, жалост.
бољезан,-зни, болест, бол.
бољети се,-лим се, жалити се.
босилак,-илка, босиље.
братац,-ца, (5 пад. браче) брат,
али од мила тако зове и драга
другога па и драги драгу.
братаја, браћа.
брашно, храна.
брже, можда.
бријеме, вријеме.
брштан, бршљан.
бус, (у прим.) стабљика.
ваволити, вавољити, ваљати у
устима.
вазди, вазда, увијек.
вазети, вазмем, узети.
вазимати, узимати.
- вај, жалост, несрећа.
вајмех, јаох.
ван, напоље, напољу.
ванити,-ијем (-им), викати.
варка } пријевара.
варчица }
вас, сав.
веле, превећ.
велми, } веома.
вијек (вик), увијек; игда.
вику, в. вијек.
вил, вила.
вилињи, виленски.
вјеначац,-ачца, вјентић.
вјетриц, вјетрић.
влас, длака од косе.
водац, воца, вој.
вухвен, вуховит, преварљив.
- ганути, дирнути (у срце).
гвоздје, гвожђе, жељезо.
гизда, накит, љепота.
гиздав, накићен, лијен.
гласити, оглашивати, јављати.
гњевати (гњивати), љутити.
гњила, пловача.
годиште, година.
гој, мир.
гојити, гајити.
горки, (значи и) горући, жарки.
гори, } горе.
гору, }
грд, грдан, ружан.
греб, гроб.
гредем, грем, идем.
грезнuti, тонути.

гризиз, скрлет.
груб, ружан.
гуса, хајдукање; хајдушка чета.
гусар, хајдук.
да, (често значи) него.
давњи, давнашњи.
дажд, киша.
дај, барем.
далеч, } далеко.
далече, }
двакрат, два пута.
дваш, два пута.
двићи, двигнem, дићи.
дер, дори, чак до.
дикла, дјевојка.
диклица, дјевојчица.
дил (с друг. пад.), због.
дим, говорим.
дјавал,-вла, ћаво.
дјевица, дјевојка.
дјевичан (дивичан), дјевојачки.
довоље,овољно, доста.
докли, докле.
домакнути, стићи.
долу, долje.
досаде, досада.
досијети,-сијем, свршити.
дости, доста.
достојати,-ојим, бити вриједан.
доход, долазак.
драг, (о цијени) скуп.
драча, три.
дресеље, страх.
дријево, лађа.
дробан,-бна, ситан.
дружити (кога), бити с ким.
дуб, (у Дубр.) дрво уопће.
дубје, дрвеће.
ер, јер; да.
желјење (желиње), жеља.
жерати,-рем, ждерати.
жими, (живио или живјела ми)
и. пр. жими мајка, тако ми
мајке!
жудјети,-дим, жељети.
забитан,-тна, скровит; скри-
вен.

забити, забудем, заборавити.
задјети,-дијем, задати.
замани, забадава.
замјерати, гледати.
замјера, (замира), одличност,
љепота.
замјеран,-рина, одличан, лијеп.
заплатити, наплатити.
зарећи се,-ечем се, заклети се.
засве, премда.
заточник, замјеник (у боју);
бојник.
заточница, бојница.
затравити, опчинити.
заход, лутање.
зач, зашто, јер.
зачетје, зачеће.
зашто, (значи често и) јер.
згар, { озго.
агара, {
згинути,-нем, изгинути.
згору, озго.
згубити, изгубити.
здравје, здравље.
зеленица, зеленило.
зенути,-нем, цвјетати.
злат, златан.
злед, зло.
зледити, пријећати.
алица, неваљала жена.
злоб,-и, злоб.
зорек,-а,-о, који зло говори,
поган.

извiti,-вијем, (неку земљу).
изгнијевати се, ижљутити се.
издворити, дворећи испросити,
пропутовати.
изети, измем, извадити.
имјети (имити), имати.
инђе, другаје.
ини, други.
испразан, ташт, празан.
испразност, таштина.
истакмити, испоредити.
источ,-и, исток.
истрајати,-ајем, проћи (неко
вријеме).
интом, тек.

јак, као.

јасприца, новчић, пара.
једнага, заједно.
јур, јурве, већ.
ки, ка, ко, који,-а,-е.
кладенац,-ица, студенац.
књига, писмо.
коли, колико.
кои, код.
коирена, махрана.
корабља, лађа.
крат, пут (њем. Mal).
кривина, кривда.
крјепост (крионост), јакост,
сила.
круна, вијенац.
круница, вјенчић.
крух, хлеб.
кусити, кушати.

лада, драга, љубовца.
ласт,-и, угодно, комодно жив-
љење.
лачан,-чна, гладан.
лаштјести се,-им се, свијет-
лити се.
лијер (лир), лиљан.
липсати,-ишем, недостајати.
листје, лишће.
лицба, јавно оглашивање (да је
нешто изгубљено или нађено).
лужанин, који у лугу (шуми)
живе.

ље, само, тек.
љепирица, лентир.
љепост,-и, љепота.
љубезан,-зни, љубав.
љуби, љубав.
љубица, љубичица.
љубовник, љубавник.
љувен, љубаван.

ма, али.
мама, мамац.
ман, заман.
махнатати, бјеснити.
махнатац,-ица, луда.
меу, међу.
мештар, мајстор.
милосрђе, милосрђе.
младац, млаџа, момак.

мнократ, } много кратк (пута).
мнократи, }
мраморком(е) умукнути, ућут-
јети као мрамор.
мрклина, тама.
мучати,-чим, ћутјети, тиху
бити.
муче, ћутке.

навјесник, гласник.
навјесница, гласница.
навлаш, (у Прим. значи и) на-
рочито.
наврћи,-вргнem, бацити на кога.
надахнујте, надахнуће.
надо, челик.
најлише, нарочито.
наказан,-зни, наказа.
наљен (налип), нека отровна
трава, отров.
напивати, напијати.
напријети (напрти), опри-
јети.
нарав,-и, природа.
нарецивати, китити.
небавац,-вца, несрећник, ја-
дник.
небог, јадан.
неборе, богме.
нездрав,-и, болест.
ненавидан,-дна, завидан.
непокој, немир.
непреставан, непрестан.
неприклон, несклон.
нер, него.
нередан, неуредан, неумјeren.
несклад, неслога; неистој-
ност.
несличан, нелијен.
несмиљен, немилостив.
нехарац,-рина, незахвалан.
нехоте, нехотице.
ница, нице, ничице.
ну, но, али.

обиљежа, обиљежје.
обичај,-и, обичај.
обичан, (значи и) пријатан.
обљубити, завољети.
обрати,-берем, изабрати.
обујмити, обузети.

ово, ево.
огњило, кресиво.
одар,-дра, кревет.
одврњивати, -њујем, одвра-
ћати.
одијелити (**одилити**), раста-
вити.
одор, одора, лијен.
одржавати се, одолијевати.
ођем в. оћи.
озивати се, одзивати се.
ончас, одмах.
опета, опет.
опрегнути, напрегнути, напети.
опретиљети,-им, одебљати.
опњити,-им, вичну бити, обично
нешто чинити.
осудан,-дна, осуђен.
отајан,-јна, тајан.
откли } откада.
отколи } откада.
отоле, одатле.
оћи, ођем, оставити на страни.
охајати се (кога), манути се.
оходити, обилазити.
охоласт,-и, охолост.

нака, нак.
парјати, оставити.
настијер, пастир.
наче, шта више.
перивој, башта.
печал,-и, жалост, брига.
питати (у кога), искати.
питје, пиће.
пјевка, попијевка.
пјенез (пинез), новац.
пјење, пјевање.
пјесан,-сни, пјесма.
пјесањца, пјесмица.
пјети, (појем), појати.
плав,-и, лађа.
плаши, други степен од плах.
плитим, илијем, пливати.
подлагати, покоравати.
подобан,-бна, згодан, пристојан.
подобати, достојати, бити ври-
један.
подријети,-дерем, истргнути.
пожуда, жудња, жеља.
позор, поглед.

позрети (**позрити**),-зрем, по-
гледати.
покли, покле, пошто.
поклисар, посланик.
покој, мир.
покоњи, задњи, посљедњи.
полача, паљача.
поман,-мина, пажљив, марљив.
посмијех, осмијех.
посмјехнути се, осмјехнути се.
посијех, хитња.
потајница, која нешто таји.
потиштен, погажен; неваљао.
потратити, потрошити.
почивати, одмарати се.
почтење, поштење.
правити, говорити.
праводух, праведан.
прам, прамен.
прашати, питати.
прѣдати, трести се (од страха).
прем, одвећ, сасвим.
премагати,-ажем, надвлачи-
вати.
премоћи,-ожем, в. премагати.
претилост,-и, дебљина, угоје-
ност.
претио,-ла,-ло, дебео, угојен.
прехинити (**прихинити**), пре-
варити.
прешан,-шиа, хитан, брз.
пржина, (у Прим.) пјесак.
придем, в. прићи.
приизирати,-рем, (-рам), ви-
дјети.
пријати,-ам, примити.
пријеки, немио.
прикладати, бити сличан.
пријечити се, осијециати се.
примјерити, испоредити.
присвенути, нестати, погинути.
притечник, претеча.
притка, тачка (од лозе).
прићи, прићем (**придем**), при-
маћи се, стићи.
прихинити, в. прехинити.
причети,-чнем, почети.
прозорни, јутрењи (који бива
о прозорју).
промијенити (што на чему), из-
мијенити нешто нечим.

проћ (с 3 пад.), против.
прошета, шетња.
проштити, прочитати.
пук, парод.
пут,-и, месо; тијело.
раждећи,-ждежем, ражећи, рас-
падити.
разблуда, сладост, раскоч.
разблудан,-дна, сладостав, рас-
кошан.
разблудити, размазити.
разлик, различан.
разлука, разлика.
разлучити, раздијелити.
разум, ум, памет.
распрећи,-прегнем, раставити.
расрчити, ражљутити.
расрџба, срџба, лутост.
ратити се, ратовати.
ријети, рећи.
родјак, рођак.
роза, ружа.
розица, | ружица.
рујност, руменило.
рус, плав.
руса, ружа.
сагреха, погрешка.
садружити (кога), придржи-
ти се.
сај, еа, се, (2 пад. сега итд.)
овиј,-а,-о.
сасма, сасвим.
сварити, скухати.
свећ, свећер, увијек.
свијем (**свим**), сасвим.
свијетити (**свитети**), сијати,
свијетлити.
свјет, савјет.
свјетити, свјетовати.
сврха, крај, конач.
свршено, коначно, сасвим.
свудјера, свуда.
сјемо (**симо**), амо.
сјен,-и, сјена.
сјеница, сјенка.
сказање, причање.
складан, приличан, згодан, лијен.
скончавати, | свршити, уни-
скончати, | штити.

скори, скоро.
скрован,-вна, } скровен, тајан.
скровен, } скуп (на чему), лаком за чим :
тврд.
скупан,-пна, сакупљен.
скупац,-пца, тврдица.
скупост, тврдоћа.
славиц, } славуј.
славје, } сласца, (мала) сласт.
слиједити (**слидити**), ићи за
ким, настављати нешто.
слишати, слушати.
словити, словем, бити на гласу.
службен, удворан.
служица, (од мила) слуга.
сманити, замамити.
смести, сметем, замрсити, по-
бркнати.
смећа, сметња.
смиљење, смиловање, милост.
смион, дрзак.
спати, спим, спавати.
спијевање, пјевање.
спијевати, пјевати.
спијевац,-вца, пјесник.
сповидјети,-дим, приповједити.
спражити, сажећи.
срам, стидљивост.
срдачке, срдашце.
срчан,-чна, љутит.
ставити се (чега), сјетити се
чега; спремати се, почети.
ставност, сталност.
стаја, стан.
становит, непомичан.
стидан,-дна, стидљив.
стинути,-ем, мрзнути
стјеци, -чем, добијати, при-
мати.
стравити, опчинити.
стражник, стражар.
стријел (**стрил**), стријела.
ступ, } корак.
ступај, }
сужан,-жна, сужањ, роб.
сумњив, који сумња или о ко-
јему се сумња.
сумњити, сумњати, двоумити.
сунач,-ича,-иче, сунчан,-а,-о.

суначце, сунаше.	устарати се, оistarјети.
схарати, уништити.	усти, уста.
сцијена, цијена.	усхранити, сачувати.
сцијенити, цијенити, мислити.	уто, утој, у тај час, међутим.
таман, (значи и) гадан.	утрудити, уморити.
тамник, тамни (гадни) човјек.	уфање, уздање, нада.
танац,-ница, игра, плес.	ухилити, лишити.
тач, тако.	ухитити, ухватити.
тијек, трка.	ухрлити, похитјети.
тијем, тим, стога.	хар,-и, љубав, милина, љепота.
тја, ћа, чак.	харан,-рна, захвалан.
тли, тала, земља.	хвоја, / млада грана.
тма, тама.	хвојка,
тнаст, тamen.	хесан, рачун.
токи, толики.	химба, пријевара.
толи, толико.	химбен, преварљив.
травити, опчињати.	хинац,-ница, варалица.
травје (травље), траве.	хинити, варати.
трајати се, трајати.	хинц, час.
трак, врища, трака.	хлепјети,-ним, јако жељети.
тратити, трошити.	храбар,-бра, заручник, муж.
трзан, травник, ливада.	хрид,-и, стијена, крш.
тријеба } је, потреба је, треба.	хрли, брз.
тријеби } је, потреба је, треба.	хрлiti, хитати.
тријес, тријесак, гром.	цавтјети,-тим, цвјетати.
трстје, тршће.	цаклен, стаклен.
трудан,-дна, уморан, сустан.	цивијетје (цивітје), цвијеће.
туст, дебео, угојен.	цивил, цвиљење.
тустина, дебљина, угојеност.	целов, целив, пољубац.
ћајко, (од мила) отац.	цијељ (циљ), } збор.
ћутјети,-тим, осјећати.	цијеља(циља),
увјет, погодба.	цкњети, цкним, каснити, оклијевати.
удорац,-орца, ударац.	циничица, црномањаста жена.
узаман, заман, залуду.	циномаст, црномањаст.
узгори, узгоре.	цтити, цвасти.
узмнажати, умножавати.	челебија, млади господин.
узрочити, узроковати.	чему, зашто.
ульести,-љезем, ћи.	чесвина, неко дрво (лат. ilex).
упросити, запитати.	чест,-и, срећа.
урес, накит; љепота.	честит, срећан.
уресити, накитити.	чловјек, човјек.
усилан,-сиона, силан.	чтовати, штовати.
усилити, присилити, натјерати.	штурак,-рка, цврчак.
усисати,-сишем, сушити се.	
усни, усне.	

Magawil

ИЗДАЊА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

I Коло

1. Живот и Прикљученија Димитрија Обрадовића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Ж. Поповић. Друго издање. У Београду 1893. Цена

2 дин.

2. С Мора и са Сува, прте др. Милана Јовановића. Друго издање. У Београду 1893. Цена

2 дин.

3. Даворје Ј. С. Поповића, за штампу приредио и речник и предговор написао Љубомир Стојановић. Друго издање. У Београду 1893. Цена

2 дин.

4. Бакоња Фра-Брне, написао Симо Матавуљ; с речником и предговором Љубомира Јовановића. Друго издање. У Београду 1893. Цена

3 дин.

5. Драматски Списи Косте Трифковића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Данило А. Живаљевић. Друго издање. У Београду 1893. Цена

2 дин.

6. Истинска Служба, написао И. Н. Потапенко, првео М. Ђ. Милићевић. Друго издање. У Београду 1893. Цена

2 дин.

7. Историја Српскога Народа с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара, написали Љубомир Ковачевић и Љубомир Јовановић, свеска I. Друго издање. У Београду 1893. Цена

2 дин.

II Коло

8. Живот и Прикљученија Димитрија Обрадовића, свеска II, за штампу приредио и поговор и речник написао Ж. Поповић. У Београду 1893. Цена

2 дин.

9. Мемоари Проте Матије Ненадовића, за штампу приредио и предговор, регистре и речник написао Љубомир Ковачевић. У Београду 1893. Цена

4 дин.

10. Два Идола, написао Богобој Атанацковић, за штампу приредио и предговор написао Андра Гавrilović. У Београду 1893. Цена

3 дин.

II. Камено Доба, написао Јован Жујовић. У Београду 1893.

Цена

3 дин.

12. Прве Жртве, приповетка из српске прошлости, написао Андра Гавrilović. У Београду 1893. Цена

2 дин.

13. Из Природе, мањи списи др. Јосифа Панчића, за штампу приредио и предговор написао Јован Јивановић. У Београду 1893. Цена

3 дин.

14. С Францускога Парнаса, преводи Владимира М. Јовановића. У Београду 1893. Цена

3 дин.

III Коло

15. Антологија Дубровачке Лирике, за штампу приредио и предговор и речник написао Милан Решетар. У Биограду 1894.

2 дин.

Цена

16. Тамо амо по Истоку, прте др. Милана Јовановића, с речником и с картом Индискога Океана и околних земала. У Београду 1894. Цена

3 дин.

17. Песме Јована Илића, за штампу приредио Љубомир Стојановић. У Београду 1894. Цена

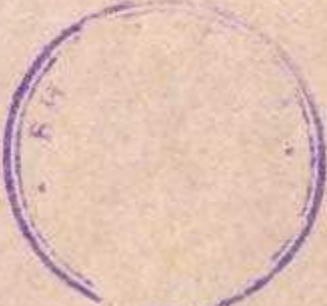
3 дин.

18. Драматски Списи Косте Трифковића, свеска II, за штампу приредио и предговор написао Данило А. Живаљевић. У Београду 1893. Цена

2 дин.

19. Воденица на Флоси, написао Ђорђе Елиот, првео с енглескога Андра Николић. У Београду 1893. Цена

3 дин.

35232

